

**ZAKŁAD PROJEKTOWO-BUDOWLANY
PRACOWNIA PROJEKTOWO-STUDIALNA
EKO-PLAN**

ul. Braci Wieniawskich 1/244
20-844 Lublin

Załącznik nr 1
do uchwały Nr .....
Rady Gminy Dzierzkowice
z dnia ..... r.

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY
DZIERZKOWICE**

Tekst jednolity

Uwzględniający treść Studium przyjętego uchwałą Nr III/17/2002 Rady Gminy Dzierzkowice z dnia 30 grudnia 2002, ze zmianami wprowadzonymi uchwałą Nr IV/22/2011 Rady Gminy Dzierzkowice z dnia 23 marca 2011 r. **oraz uchwałą Nr ..... Rady Gminy Dzierzkowice z dnia .....**

Zleceniodawca: Wójt Gminy Dzierzkowice

Główny projektant:

mgr inż. Marek Kozłowski
upr. urb. 953/89
biegły z listy MOSZNiL nr 0617

Kierownik Pracowni:
mgr inż. Marek Kozłowski

Lublin - listopad 2002 r.

SPIS TREŚCI

Zespół autorski	3
1) WPROWADZENIE	4
2) ZAWARTOŚĆ OPRACOWANIA	7
3) DANE PODSTAWOWE	8
4) CELE ROZWOJU GMINY	9
5) SYNTEZA UWARUNKOWAŃ ROZWOJU	13
1) Położenie geograficzne, administracyjne, infrastruktura funkcjonalno-przestrzenna oraz rola gminy w regionie	13
2) Potencjał społeczno-demograficzny	19
3) Stan infrastruktury technicznej i społecznej	26
4) Wykorzystanie i uzbrojenie rolniczej przestrzeni produkcyjnej	31
5) Potencjał gospodarczy	33
6) Środowisko przyrodnicze	37
7) Uwarunkowania do zasobów wartości kulturowych	42
6) KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	46
1) Funkcja i ranga miejscowości	46
2) Struktura stref przyrodniczo-krajobrazowych	47
3) Główne zasady polityki przestrzennej	51
4) Ustalenia ogólne dla obszarów otwartych	53
5) Obszary urbanizowane	68
6) Ochrona wartości kulturowych	84
7) Komunikacja	90
8) Infrastruktura techniczna	91
9) Program małej retencji	96
10) Ochrona przeciwpowodziowa	100
7. WARUNKI REALIZACJI STUDIUM	100
1) Narzędzia realizacji studium	100
2) Programy działań	101
8. UZASADNIENIE ZAWIERAJĄCE OBJAŚNIENIE PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ WRAZ Z SYNTEZĄ USTALEŃ PROJEKTU ZMIAN STUDIUM	103

ZESPÓŁ AUTORSKI**GŁÓWNY PROJEKTANT:****mgr inż. Marek Kozłowski**

upr. urb. 953/89

Autorzy bloków:

- środowisko przyrodnicze:

mgr inż. Anna Chrzanowska

- rolnicza przestrzeń produkcyjna:

mgr inż. Anita Nankiewicz

- przestrzeń:

mgr inż. Marek Kozłowski

- infrastruktura techniczna:

Maciej Kozłowski

- grafika:

Gustaw Obel

- tok formalno-prawny:

mgr inż. Anita Nankiewicz**KIEROWNIK PRACOWNI****mgr inż. Marek Kozłowski**

Niniejszy tekst studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dzierzkowice zawiera aktualizację przyjętą uchwałą Nr IV/22/2011 Rady Gminy Dzierzkowice z dnia 23 marca 2011 r. **oraz uchwałą Nr ..... Rady Gminy Dzierzkowice z dnia ..... r.**

Zmiany studium zostały opracowane w Zakładzie Projektowo-Budowlanym Pracowni Projektowo-Studialnej EKO-PLAN Lublin, ul. Braci Wieniawskich 1/244, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2017 r., poz. 1073 z późn. zm.)

1. WPROWADZENIE

Ogólna charakterystyka studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

Ustawa z dn. 7 lipca 1994 roku o zagospodarowaniu przestrzennym wprowadziła do katalogu zadań własnych gminy obowiązek opracowania "Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy".

Zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego są zgodne z założeniami Ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, która utrzymała obowiązek opracowania studium zachowując jego wysoką rangę jako dokumentu planistycznego określającego politykę przestrzenną gminy wyznaczającego ogólne zasady gospodarowania oraz kierunki rozwoju struktury funkcjonalno - przestrzennej gminy zgodnie z art 10. w/w ustawy.*

Celem opracowania studium jest określenie polityki przestrzennej gminy, uwzględniającej uwarunkowania jej rozwoju wynikające w szczególności z:

- dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu,
- **stanu ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony,**
- występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów **odrębnych ogólnych,**
- **stanu i funkcjonowania** środowiska **przyrodniczego i kulturowego**, w tym stanu rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, **wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego,**
- **stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej,**
- **rekomendacji i wniosków zawartych w audycie krajobrazowym lub określenia przez audyt granic krajobrazów priorytetowych,**
- **prawa własności stanu prawnego gruntów,**
- **warunków i jakości życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia,**
- **zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia,**
- **potrzeb i możliwości rozwoju gminy, uwzględniających w szczególności:**
  - a) **analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne,**
  - b) **prognozy demograficzne, w tym uwzględniające, tam gdzie to uzasadnione, migracje w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodka wojewódzkiego,**
  - c) **możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy,**

- d) bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę,
- występowania obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych,
- występowania udokumentowanych złóż kopalin, zasobów wód podziemnych oraz udokumentowanych kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla,
- występowania terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych,
- stanu systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym stopnia uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami,
- zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych,
- wymagań dotyczących ochrony przeciwpowodziowej.

Studium jest ~~nowym~~, samodzielnym aktem planistycznym wytyczającym kierunki rozwoju przestrzennego, stanowiącym podstawę uchwalenia przyszłych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gminy.

Podstawową cechą odróżniającą studium od planów miejscowych jest brak mocy przepisu gminnego uprawniającego do wydawania decyzji na jego podstawie. ~~o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu~~. Rada gminy w drodze uchwalenia studium tworzy podstawę do uchwalania w przyszłości przepisów gminnych w formie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Z tego względu ustawodawca wymaga, aby w treści studium określone zostały ~~w szczególności~~:

- uwzględniając bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę, o którym mowa w wcześniej:
  - a) kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów, w tym wynikające z audytu krajobrazowego,
  - b) kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów w tym tereny przeznaczone pod zabudowę oraz tereny wyłączone spod zabudowy,
- obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody, krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego i uzdrowisk,
- obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej,
- kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej,
- obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym,
- obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego

województwa i ustaleniami programów, o których mowa w art. 48 ust. 1 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym,

- obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, a także obszary przestrzeni publicznej,
- obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne,
- kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej,
- obszary szczególnego zagrożenia powodzią oraz obszary osuwania się mas ziemnych,
- obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny,
- obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej, zgodnie z przepisami odrębnymi,
- obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji,
- obszary zdegradowane,
- granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych,
- obszary funkcjonalne o znaczeniu lokalnym, w zależności od uwarunkowań i potrzeb zagospodarowania występujących w gminie.
- ~~• obszary objęte lub wskazane do objęcia ochroną na podstawie przepisów szczególnych,~~
- ~~• lokalne wartości zasobów środowiska przyrodniczego i zagrożenia środowiskowe,~~
- ~~• obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej, w tym wyłączone z zabudowy,~~
- ~~• obszary zabudowane, ze wskazaniem, w miarę potrzeby, terenów wymagających przekształceń lub rehabilitacji, przewidzianych do zorganizowanej działalności inwestycyjnej,~~
- ~~• obszary, które mogą być przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową wynikającą z potrzeby zaspokajania potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej,~~
- ~~• kierunki rozwoju komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym obszary, na których będą stosowane indywidualne i grupowe systemy oczyszczania ścieków a także tereny niezbędne do wytyczania ścieżek rowerowych,~~
- ~~• obszary, dla których sporządzanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego jest obowiązkowe na podstawie przepisów szczególnych lub ze względu na istniejące uwarunkowania,~~

- ~~obszary przewidywane do realizacji zadań i programów wynikających z polityki przestrzennej państwa na obszarze województwa.~~

Jeżeli na terenie gminy przewiduje się wyznaczenie obszarów, na których rozmieszczone będą urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW, a także ich stref ochronnych związanych z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu, w studium ustala się ich rozmieszczenie. Jeżeli na terenie gminy przewiduje się lokalizację obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m², w studium określa się obszary, na których mogą być one sytuowane.

Studium nie ma żadnej mocy zobowiązującej wobec mieszkańców gminy ani żadnych innych podmiotów samodzielnie gospodarujących na jej obszarze. Studium jest bowiem tzw. aktem kierownictwa wewnętrznego, co oznacza, że ma ono moc zobowiązującą jedynie wobec lokalnych władz samorządowych. Po uchwaleniu studium rada ~~i zarząd~~ gminy ~~i wójt gminy~~ powinny konsekwentnie realizować założenia polityki przestrzennej gminy, wytyczonej w jego treści.

Ranga uchwalonego studium jest wysoka zarówno w stosunku do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wykonywanych w następstwie realizacji studium, jak i w odniesieniu do działań rady i ~~zarządu~~ wójta gminy w sferze zagospodarowania przestrzennego. Decyzje rady gminy podejmowane w trybie jej uchwał nie mogą być sprzeczne z polityką przestrzenną gminy.

2. ZAWARTOŚĆ OPRACOWANIA:

Na kompletny elaborat "Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dzierzkowice", składają się:

- 1) Uchwała Rady Gminy nr III/17/2002 z dnia 30 grudnia 2002 r. w sprawie przyjęcia "Studium..." z późniejszymi zmianami. ~~oraz uchwała Nr IV/22/2011 Rady Gminy Dzierzkowice z dnia 23 marca 2011 r. w sprawie uchwalenia zmian "Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dzierzkowice".~~
- 2) Załączniki do uchwały:
  - a) Treść ustaleń studium - załącznik nr 1
  - b) Część graficzna w skali 1:10 000 - "Struktura funkcjonalno - przestrzenna" - załącznik nr 2 – ustalająca kierunki zagospodarowania przestrzennego.
- 3) Opracowania problemowo-analityczne wykonane dla potrzeb planistycznych w

postaci map problemowych w skali 1:25000 oraz część branżowa w następujących działach:

- a) środowisko przyrodnicze - uwarunkowania
- b) środowisko przyrodnicze - kierunki
- c) klasy bonitacyjne gleb
- d) infrastruktura techniczna,

będące częścią graficzną uwarunkowań studium.

3. DANE PODSTAWOWE

- 1) Powierzchnia ogólna gminy 8 729 ha
- 2) Użytki rolne 6 381 ha
- 3) Grunty orne 5 454 ha
- 4) Sady 93 ha
- 5) Łąki i pastwiska 502 ha
- 6) Lasy i grunty leśne 2 155 ha
- 7) Tereny zabudowane 149 ha
- 8) Tereny komunikacyjne 141 ha
- 9) Tereny różne i nieużytki 27 ha
- 10) Wody 17 ha

- 11) Liczba sołectw - 14
- 12) Liczba gospodarstw rolnych - 1383
- 13) Średnia wielkość gospodarstwa w ha: 4,09 ha
- 14) Ludność - 5320
- 15) Liczba ludności na 1 km² - 60,95

* dane dotyczące rolnictwa na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 r., dane dotyczące powierzchni z 2014 roku, dane dotyczące liczby ludności z 2016 r., GUS – <https://bdl.stat.gov.pl>

4. CELE ROZWOJU GMINY.

4.1 Wizja rozwoju gminy. ~~Cel strategiczny-~~

Zgodnie z art. 9 ust. 2 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, studium sporządza się z uwzględnieniem m.in. ustaleń strategii rozwoju gminy.

Sporządzona w latach 2015-2016 „Strategia Rozwoju Lokalnego Gminy Dzierzkowice na lata 2016-2022” określa wizję rozwoju gminy Dzierzkowice, rozumianą jako obraz przyszłego stanu gminy, w następujący sposób:

„W gminie w sposób znaczący podniesie się jakość życia mieszkańców. Będzie to możliwe dzięki rozwojowi infrastruktury komunikacyjnej, technicznej i społecznej. Zwiększy się liczba mieszkańców korzystających z e-usług i e-administracji. Poprawi się również stan świadczonych usług społecznych. Coraz więcej osób będzie zawoziło swoje dzieci do przedszkoli zlokalizowanych na terenie gminy. Dzięki stymulowaniu przedsiębiorczości zmniejszy się poziom bezrobocia. Skuteczne działania Urzędu Gminy doprowadzą również do szerszego włączenia społecznego wśród osób długotrwale bezrobotnych, starszych oraz niepełnosprawnych. Na terenie gminy będzie rozwijać się nowoczesne rolnictwo. Dzięki wsparciu informacyjnemu zwiększy się liczba rolników korzystających z funduszy zewnętrznych. Co za tym idzie gospodarstwa rolne staną się bardziej konkurencyjne. Zwiększy się również liczba osób promująca efektywne gospodarowanie w rolnictwie. Na terenie gminy coraz więcej mieszkańców stosować będzie odnawialne źródła energii (solary, panele fotowoltaiczne). Przyczyni się to do zmniejszenia kosztów utrzymania jak również dbania o środowisko naturalne. Rozwój bazy noclegowej, lokali gastronomicznych, gospodarstw agroturystycznych a także budowa nowych ścieżek rowerowych spowoduje, że do gminy będzie napływać wielu turystów. Rozwijać się będzie zwłaszcza turystyka weekendowa.”¹

Misja gminy Dzierzkowice przedstawiona została zaś następująco:

„Misją gminy jest podniesienie jej atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej, jak również wzrost poziomu życia mieszkańców i uzyskanie rozwoju gospodarczego, przy zachowaniu walorów przyrodniczych i współpracy Urzędu Gminy z lokalną społecznością i podmiotami gospodarczymi”.²

~~Sporządzona 2000 roku “Strategia rozwoju gminy Dzierzkowice” określa cel-
kluczowy rozwoju gminy, którym jest wysoki poziom rozwoju gospodarczego gminy oraz cel~~

1 „Strategia Rozwoju Lokalnego Gminy Dzierzkowice na lata 2016-2022”, str. 93-94.

2 „Strategia Rozwoju Lokalnego Gminy Dzierzkowice na lata 2016-2022”, str. 94.

~~nadrzędny, którym jest podwyższenie poziomu życia mieszkańców gminy.~~

~~Wyższy poziom życia mieszkańców będzie, według "Strategii...", następstwem obniżenia poziomu bezrobocia na terenie gminy, podwyższeniem poziomu świadomości potrzeby kształcenia się, poprawy stanu środowiska naturalnego, wzrostu dochodów mieszkańców gminy oraz możliwością uzyskiwania dodatkowych dochodów.~~

~~Podwyższenie poziomu gospodarczego gminy będzie wynikiem zarówno czynników zewnętrznych, jak również czynników wewnętrznych, uzależnionych od starań mieszkańców i Zarządu gminy, do których zaliczyć można zwiększenie rentowności produkcji rolnej, poprawę poziomu wykształcenia mieszkańców gminy, zwiększenie ilości małych i średnich przedsiębiorstw nieuciążliwych dla środowiska działających na terenie gminy oraz rozwój infrastruktury technicznej na terenie gminy.~~

4.2 Cele "Strategii..." w poszczególnych dziedzinach:

W „Strategii Rozwoju Lokalnego Gminy Dzierzkowice na lata 2016-2022” sformułowane zostały cele strategiczne oraz cele operacyjne:

1. „Cel strategiczny: Podniesienie jakości życia mieszkańców
Cele operacyjne:
  - a) Inwestycje w zakresie infrastruktury komunikacyjnej i technicznej,
  - b) Rozwój infrastruktury i podniesienie jakości świadczonych usług społecznych,
  - c) Aktywne włączenie,
  - d) Rozwój elektronicznej administracji i usług publicznych oraz upowszechnianie technologii cyfrowych wśród mieszkańców,
  - e) Współpraca zewnętrzna;
2. Cel strategiczny: Rozwijająca się gospodarka i rolnictwo
Cele operacyjne:
  - a) Stymulowanie przedsiębiorczości mieszkańców,
  - b) Rozwój lokalnych przedsiębiorstw,
  - c) Rozwój gospodarstw rolnych,
  - d) Wzrost atrakcyjności inwestycyjnej gminy;
3. Cel strategiczny: Zadbane środowisko naturalne i rozwój turystyki
Cele operacyjne:
  - a) Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii oraz ochrona środowiska,
  - b) Rolnictwo przyjazne środowisku naturalnemu,

- c) Wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii przez lokalne przedsiębiorstwa,
- d) Inwestycje w zakresie infrastruktury turystycznej,
- e) Promocja turystyczna gminy.”

1) Rolnictwo

Cel główny:

Produkcja rolna jest rentowna

Cele realizacyjne:

- Uregulowanie stosunków wodnych w gminie.
- Działalność w gminie grup producenckich.
- Mniejsza liczba rozdrobnionych gospodarstw w gminie.
- Dobre dojazdy do pól.
- Działalność na terenie gminy przedsiębiorstw przetwórstwa rolno-spożywczego.
- Mała populacja pędzaka.

2) Infrastruktura społeczna

Cel główny:

Wyższy poziom wykształcenia mieszkańców gminy.

Cele realizacyjne:

- Właściwa baza dydaktyczna szkół.
- Możliwości przekwalifikowania się dla osób z gospodarstw rolnych.
- Działalność na terenie gminy kół zainteresowań oraz organizacji młodzieżowych.
- Prowadzenie na terenie gminy nauki języków obcych.

3) Działalność pozarolnicza

Cel główny:

Na terenie gminy działają nowe niewodochłonne oraz nieuciążliwe dla środowiska małe i średnie przedsiębiorstwa.

Cele realizacyjne:

- Zwiększenie aktywności zawodowej mieszkańców gminy.
- Pełne zagospodarowanie potencjału SKR oraz spółdzielni ogrodniczo-rolniczej.
- Prowadzenie działalności gospodarczej na terenie gminy przez inwestorów zewnętrznych.

4) Infrastruktura techniczna

Cel główny:

Rozwinięta infrastruktura techniczna na terenie całej gminy.

Cele realizacyjne:

- ~~Opracowanie studium uwarunkowań i kierunków rozwoju gminy oraz planu zagospodarowania przestrzennego gminy.~~
- ~~Realizacja programu zagospodarowania odpadów.~~
- ~~Realizacja programu gospodarki ściekowej.~~
- ~~Realizacja programu budownictwa drogowego na terenie gminy.~~
- ~~Oświetlenie dróg w gminie.~~

5. SYNTEZA UWARUNKOWAŃ ROZWOJU.

5.1 Położenie geograficzne, administracyjne, infrastruktura funkcjonalno-przestrzenna oraz rola gminy w regionie.

Położenie geograficzne

Gmina wiejska Dzierzkowice położona jest w południowo-zachodniej części województwa lubelskiego, w powiecie kraśnickim. Graniczy z siedmioma gminami: od wschodu z gminą Kraśnik i miastem Kraśnik, od południa z gminami Trzydnik Duży i Gościeradów, od zachodu z gminą Annopol i od północy z gminami Józefów i Urzędów. Biorąc pod uwagę podział Polski na jednostki fizyczno-geograficzne obszar gminy położony jest w zasięgu makroregionu Wyżyny Lubelskiej. Podstawową jednostką teksonomiczną wspomnianego podziału jest mezoregion Wzniesień Urzędowskich.

Struktura użytkowania gruntów

Gmina Dzierzkowice zajmuje powierzchnię **8 729 ha**. W strukturze użytkowania gruntów wyraźnie dominują użytki rolne – **73,10%** powierzchni gminy (przy średniej wojewódzkiej dla gmin wiejskich **70,08%**). Grunty orne stanowią **62,48%** powierzchni ogólnej gminy (przy średniej wojewódzkiej wynoszącej **52,49%**). (tab. 1). Charakterystyczny jest dosyć wysoki procentowy udział lasów wynoszący **24,69%** powierzchni ogólnej gminy.

Tabela 1. Struktura użytkowania gruntów w gminie Dzierzkowice.

Lp	Rodzaj użytku	Powierzchnia w ha	Udział procentowy
1	Użytki rolne - grunty orne	5454	62,48%
2	Użytki rolne - sady	93	1,07%
3	Użytki rolne - użytki zielone	502	5,75%
4	Użytki rolne - grunty rolne zabudowane	221	2,53%
5	Użytki rolne - stawy i rowy	111	1,27%
6	Użytki rolne razem	6381	73,10%
7	Lasy	2155	24,69%
8	Tereny zabudowane	149	1,71%
9	w tym tereny komunikacyjne	141	1,62%
10	Tereny różne i nieużytki	27	0,31%
11	Wody	17	0,19%
	Powierzchnia ogólna razem	8729	100,00%

Źródło: bd1.stat.gov.pl, dane z 2014 r. ~~Opracowane na podstawie danych UG.~~

Geologia

Obszar gminy położony jest w obrębie podniesienia radomsko-kraśnickiego. Zasadnicze znaczenie w budowie geologicznej omawianego terenu mają skały kredowe

zalegające na utworach jury i dewonu.

Mięszkość utworów kredowych waha się od 100 m do 800 m. Odsłaniają się one na powierzchni głównie na północ od doliny Wyżnicy, przy południowo-wschodniej granicy gminy oraz w rejonie Sosnowej Woli i w dnie niektórych wąwozów. Są to opoki kampanu górnego. Przy południowo-wschodniej granicy gminy z Kraśnikiem Fabrycznym występują margle i opoki mastrychtu dolnego.

Na utworach kredowych zalegają osady czwartorzędowe. Zlodowacenie środkowopolskie reprezentują piaski wodnolodowcowe występujące pod pokrywą lessów, a także odsłaniające się na powierzchni w okolicach Sosnowej Woli i przy północno-wschodniej granicy gminy oraz płat gliny zwałowej w zachodniej części Lasu Zwierzyniec.

W okresie zlodowacenia północnopolskiego na omawianym obszarze powstały lessy i lessy piaszczyste pokrywające południową część gminy, piaski eoliczne występujące w rejonie Lasu Zwierzyniec i przy północno-zachodniej granicy gminy oraz deluwialne osady w dolinkach denudacyjnych. Grubość pokrywy lessowej dochodzi do 10 m. Osady holocenijskie na terenie gminy wypełniają doliny rzeczne reprezentowane są przez osady rzeczne, tj. piaski pylaste oraz torfy i namuły. [Trejta, 1997]

Rzeźba terenu

Gmina Dzierzkowice leży na obszarze Wzniesień Urzędowskich, tworzących tron orograficzny Wyżyny Lubelskiej. Jest to obszar hipsometrycznie zróżnicowany, o dużej różnicy wysokości poziomu wierzchołków i dna doliny. Najwyższy punkt (255,7 m n.p.m.) znajduje się we wschodniej części wsi Ludmiłówka, na dziale wodnym dorzecza Wyżnicy i Tuczyna, dopływu Sanny. Najniższy zaś (152 m n.p.m.) położony jest w dolinie Wyżnicy przy zachodniej granicy gminy.

Dużą rolę w kształtowaniu się rzeźby omawianego obszaru odegrały spękania i uskoki towarzyszące ruchom górotwórczym. Dominującym kierunkiem morfologicznym, charakterystycznym dla tej części wyżyny jest kierunek określany jako lubelski. Jedno z odchyłeń tego kierunku wyraźnie naśladuje dolina Wyżnicy. Spękania kredy określiły również kierunek suchych dolin denudacyjnych. Ostateczny kształt rzeźbie nadały: akumulacja lessu i związane z nią procesy erozji oraz zwydmienie zachodniej części obszaru.

Główny rys morfologii gminy stanowi subsekwentna dolina Wyżnicy, charakteryzująca się asymetrią. Lewe zbocze, nadbudowane lessem, mające ekspozycję północną, jest wyraźnie wyższe i bardziej strome niż zbocze prawe.

W rzeźbie omawianego terenu można wyróżnić zespoły form związane ściśle z

występującymi na powierzchni skałami. Najwyższą i najbardziej urozmaiconą rzeźbą odznacza się południowa część gminy położona na obszarze lessowym. Charakterystycznym elementem krajobrazu tych okolic są nieckowate doliny denudacyjne, suche doliny erozyjno-denudacyjne, wąwozy a z mniejszych form miseczkowate zagłębienia bezodpływowe oraz kotły i studzienki sufozyczne. Wielkość tych form jest zróżnicowana od kilkudziesięciu metrów do nawet kilkunastu kilometrów (między Sosnową Wolą a Ludmiłówką).

Młodszy formami są wąwozy lessowe, rozwijające się często w obrębie dolin denudacyjnych. Średnia gęstość wąwozów obliczona dla okolic Dzierzkowice wynosi 3,5 km/km², a maksymalna 10,5 km/km².

Większość wąwozów utrwalona jest roślinnością, spotyka się jednak w ich obrębie fragmenty świadczące o aktywnym rozwoju tych form. Sprzyja temu znaczne wylesienie i intensywna gospodarka rolnicza. Wąwozy są szczególnie podatne na działalność deszczów nawalnych.

Odrębnym typem rzeźby odznaczają się obszary położone na zachód od płata lessowego, pokryte piaskami, na których wykształciły się wydmy. Najczęściej są to wydmy kopiaste, tworzące pojedyncze pagórki o różnym nachyleniu zboczy.

Mniejszym zróżnicowaniem rzeźby charakteryzuje się przeciwległe zbocze doliny Wyżnicy. Wysokości względne i spadki są tu znacznie mniejsze. Cechą charakterystyczną tej części obszaru są szerokie, nieckowate doliny i rozległe, łagodne stoki.

Obecna rzeźba terenu gminy ukształtowała się nie tylko w wyniku naturalnych procesów geomorfologicznych. Dużą rolę odegrała również działalność człowieka. Ożywiła ona również tempo procesów rzeźbotwórczych: wzmogła erozję na wylesionych obszarach, zwłaszcza na stokach i w obrębie głęboznic, przyspieszyła akumulację osadów wynoszonych z wyższych partii do doliny Wyżnicy i Urzędówki.

Wody

Obszar gminy położony jest w całości w dorzeczu Wyżnicy prawego dopływu Wisły. Wyżnica przepływa przez teren gminy z południowego wschodu na północny zachód przyjmując w Dzierzkowicach Woli prawy dopływ - Urzędówkę - płynącą przy północno-wschodniej granicy gminy. Od ujścia Urzędówki, Wyżnica płynie szeroką doliną.

W rejonie ujścia Urzędówki do Wyżnicy oraz w rejonie miejscowości Krzywie znajdują się stawy hodowlane.

W dolinie obu rzek istnieje 6 źródeł podzbozowych: 4 w Kol. Wyżnianka i 2 w Terpentynie. Są to źródła o wydajności poniżej 1 l/s. Wody rzek Wyżnicy i Urzędówki są

pozaklasowe.

Wody podziemne w obrębie gminy związane są głównie z utworami kredowymi. Poziom czwartorzędowy obejmuje swym zasięgiem dolinę Wyżnicy i Urzędówki. Oba piętra łączą się tworząc jeden kredowo-czwartorzędowy poziom wodonośny.

Poziom kredowy tworzą spękane opoki kampanu. Poziom ten ujmowany jest studniami głębinowymi i stanowi główne źródło zaopatrzenia w wodę.

Głębokość zwierciadła nawierconego w studniach głębinowych na terenie gminy waha się od 22,3 m p.p.t w Kol. Wyżnica do 65,0 m p.p.t w Ludmiłowce. Wydajności maksymalne studni wynoszą od 7,56 m³/h przy depresji 8,40 m w Ludmiłowce do 81,5 m³/h przy depresji 3,0 m w Dzierzkowicach Góry.

Potencjalne zagrożenie dla jakości wód podziemnych związane jest z odprowadzaniem ścieków, gospodarką odpadami, emisją pyłów i gazów, działalnością rolniczą oraz infiltracją zanieczyszczonych wód rzecznych.

Teren gminy Dzierzkowice znajduje się w obrębie jednolitych części wód powierzchniowych: PLRW2000623269 Tuczyn, PLRW2000623363 Wyżnica od źródeł do Urzędówki bez Urzędówki, PLRW2000923369 Wyżnica od Urzędówki do ujścia, PLRW20006233649 Urzędówka i Jednolitych Części Wód Podziemnych: Nr 88 (przeważająca część gminy) oraz 118 (niewielki południowy fragment gminy), których ochrona polega na zakazie lokalizacji inwestycji znacząco oddziałujących na wody podziemne i powierzchniowe ze względu na wytwarzane ścieki i odpady oraz emitowane pyły i gazy, w rozumieniu przepisów odrębnych. Zakłada się utrzymanie dobrego stanu jednolitych części wód podziemnych oraz osiągnięcie dobrego stanu jednolitej części wód powierzchniowych.

Klimat

Omawiany obszar, podobnie jak znaczna część Wyżyny Lubelskiej, należy do Dzielnicy Lubelsko-Chełmskiej, która odznacza się najwyższymi wartościami usłonecznienia względnego w okresie letnim, znacznymi sumami opadów atmosferycznych i najwyższą liczbą dni z gradem.

Największy wpływ na kształtowanie się klimatu ma powietrze polarno-morskie. Średnia roczna temperatura na poziomie rzeczywistym wynosi 7,7°C, a w okresie wegetacyjnym ponad 13,6°C. Najzimniejszym miesiącem jest styczeń (-2,7°C), najcieplejszym lipiec (18,7°C), a amplituda temperatur rocznych wynosi 23,8°C. Atlantyckie masy powietrza wpływają na niewielką zmienność temperatur z dnia na dzień, co jest

zjawiskiem korzystnym z punktu widzenia bioklimatologii.

Na omawianym obszarze przeważają wiatry sektora zachodniego. W styczniu ich prędkość przekracza 5 m/s i jest wyraźnie wyższa niż w zachodniej części województwa.

Opady w ciągu roku rozłożone są nierównomiernie. Z rocznej sumy opadu 500 mm, na lato przypada 340 mm, a na zimę 160 mm. Latem część opadu stanowi grad, bowiem gmina leży w zasięgu szlaków gradowych. Duże wartości usłonecznienia powodują zwiększone parowanie i dosyć duże wartości niedosytu wilgotności.

Różnorodność form rzeźby i pokrycia terenu w istotny sposób modyfikuje warunki klimatyczne gminy. Najkorzystniejszymi cechami wyróżniają się zbocza o ekspozycji południowej, południowo-wschodniej i południowo-zachodniej. Najbardziej niekorzystne są zbocza o ekspozycji północnej, a zwłaszcza wąwozy i doliny Wyżnicy i Urzędówki.

Gleby

Zróznicowanie skał podłoża oraz rzeźba terenu zadecydowały o wykształceniu się różnych typów gleb. Skałami macierzystymi gleb są lessy, margle i wapienie kredowe, piaski i aluwia rzeczne.

Największą powierzchnię zajmują gleby lessowe występujące na południe od doliny Wyżnicy. Gleby lessowe są pozbawione węglanu wapnia do ok. 1,5 m i słabo zasobne w potas. Mimo wybitnie drobnoziarnistego składu mechanicznego, ich właściwości fizyczne, a zwłaszcza wodne, są korzystne. Są to gleby wysokiej produktywności, jednak bardzo podatne na zmywanie. Gleby lessowe wykazują przeważnie cechy bielicowe. Na obszarach o większych spadkach występują gleby grunatne, które powstały przez zmycie górnych poziomów do iluwium. Gleby te zaliczane są do II i III klasy bonitacyjnej i kompleksu gleb pszennych.

Na przeciwległym skłonie doliny Wyżnicy występują rędziny. Charakteryzują się one znaczną zawartością próchnicy, słaboalkalicznym odczynem oraz zasobnością w odżywcze składniki (fosfor, potas). Urodzajność tych gleb obniżają: ciężki skład mechaniczny i łatwość zbrylania. Zaliczane są do III i IV klasy bonitacyjnej i kompleksu pszenego wadliwego.

Na zachód od Sosnowej Woli oraz w północnej części gminy występują gleby bielicowe wytworzone z piasków słabogliniastych, a w Lesie Zwierzyniec także z glin zwałowych. Gleby te mają słabo wykształcony poziom akumulacyjny i niewielką zawartość składników słaboprzyswajalnych. Ze względu na lekki skład mechaniczny są mało zwarte i nadmiernie przepuszczalne. Zaliczane są do IV i V klasy bonitacyjnej i kompleksu żytnio-ziemniaczanego i żytnio-łubinowego.

W dolinie Wyżnicy i Urzędówki występują mady. Są to gleby o sporej zawartości próchnicy, odczynie zbliżonym do obojętnego, zasobne w łatwo przyswajalny fosfor i potas. Są one glebami wysokiej wartości produkcyjnej.

Powierzchniowe i procentowe udziały poszczególnych kompleksów rolniczej przydatności gleb oraz klas bonitacyjnych zawierają tabele.

Tabela 2. Grunty orne i użytki zielone według kompleksów przydatności rolniczej gleb.

Grunty orne:	ha	%
pszenny bardzo dobry	261	4,6
pszenny dobry	2646	47,2
pszenny wadliwy	1692	30,1
żytni bardzo dobry	186	3,3
żytni dobry	382	6,8
żytni słaby	301	5,4
żytni bardzo słaby	110	2,0
zbożowo-pastewny mocny	25	0,4
zbożowo-pastewny słaby	14	0,2
użytki zielone:		
1z bardzo dobre i dobre	14	2,7
2z średnie	335	64,4
3z słabe	171	32,9

Tabela 3. Klasyfikacja gruntów uprawnych w gminie Dzierzkowice według klas gleb.

Klasa gruntów	Użytki rolne		Grunty orne		Użytki zielone	
	ha	%	ha	%	ha	%
I	0	0	0	0,0	0	0,0
II	281,3	4,7	266,4	4,5	14,7	0,3
III	163,4	2,7	0	0,0	163,4	2,7
IIIa	2455,4	41,3	2325,3	39,1	130,1	2,2
IIIb	1065,4	17,9	1065,4	17,9	0	0,0
IV	0	0	0	0,0	0	0,0
IVa	924,4	15,5	924,4	15,5	0	0,0
IVb	494,0	8,3	494,0	8,3	0	0,0
V	323,0	5,4	240,8	4,0	82,3	1,4
VI	166,3	2,8	130,2	2,2	36,2	0,6
VIz	2,2	0,0	2,2	0,0	0	0,0
Razem	5951	100	5447	91,5	504	8,5

Erozja

Zmiany pokrywy glebowej powodują procesy erozji, czyli niszczenia gleby przez wiatr i wody. Erozja jest wynikiem wielu czynników przyrodniczych jak: warunki klimatyczne, rzeźba terenu, rodzaj gleby, szata roślinna oraz działalności człowieka. W gminie Dzierzkowice istnieją dogodne warunki do rozwoju procesów erozyjnych, zwłaszcza

erozji wodnej. Sprzyjają temu przewaga opadów w półroczu letnim, duża ilość dni z burzami i gradem, znaczne wylesienie obszaru, intensywna gospodarka rolna oraz występowanie gleb podatnych na erozję przy urozmaiconej rzeźbie i dużych spadkach.

Dzierzkowice należą do gminy o pierwszym stopniu zagrożenia erozją (tzn. gdzie erozją zagrożone jest ponad 25% powierzchni). Prawie połowa (48,8 %) gminy jest zagrożona silną erozją.

Najbardziej podatne na erozję są gleby wytworzone na utworach lessowych (południowa część gminy). Największe nasilenie procesów erozyjnych ma miejsce w okresie roztopów wiosennych i po opadach letnich. Gleby lessowe niszczone są głównie przez erozję powierzchniową, na zboczach w wyniku zmywania i żłobienia degraduje się profil glebowy, a u podnóża i w obniżeniach osadzają się namuły. Gleby lessowe niszczone są nieselektywnie, tzn. niszczenie obejmuje cały profil glebowy.

Erozji podlegają również rędziny wykształcone na przeciwległym skłonie Wyżnicy. Jest to obszar wylesiony, intensywnie wykorzystywany rolniczo, o niekiedy bardzo dużych spadkach terenu (Krzywie). Erozja rędzin, w odróżnieniu od gleb lessowych, ma charakter wybitnie selektywny. Wyplukiwane są tylko frakcje zawierające najmniejsze cząstki, a więc również koloidy glebowe. Dlatego nawet umiarkowane zaawansowane niszczenie rędzin powoduje bardzo często tak duże spadki plonów jak przy silnie zaawansowanym niszczeniu gleby lessowej.

5.2 Potencjał społeczno-demograficzny

Gminę Dzierzkowice zamieszkuje łącznie **5314 osób** (według stanu na koniec **2017** roku). Współczynnik feminizacji wynosi **100,8** kobiet na 100 mężczyzn. Gęstość zaludnienia terenu gminy wynosi **61** osób na 1 km², przy średniej w kraju wynoszącej 49 osób na 1 km². W wieku przedprodukcyjnym jest **786** osób (**14,79%**), w wieku produkcyjnym - **3418** osób (**64,32%**), a w wieku poprodukcyjnym **1110** osób (**20,89%**).

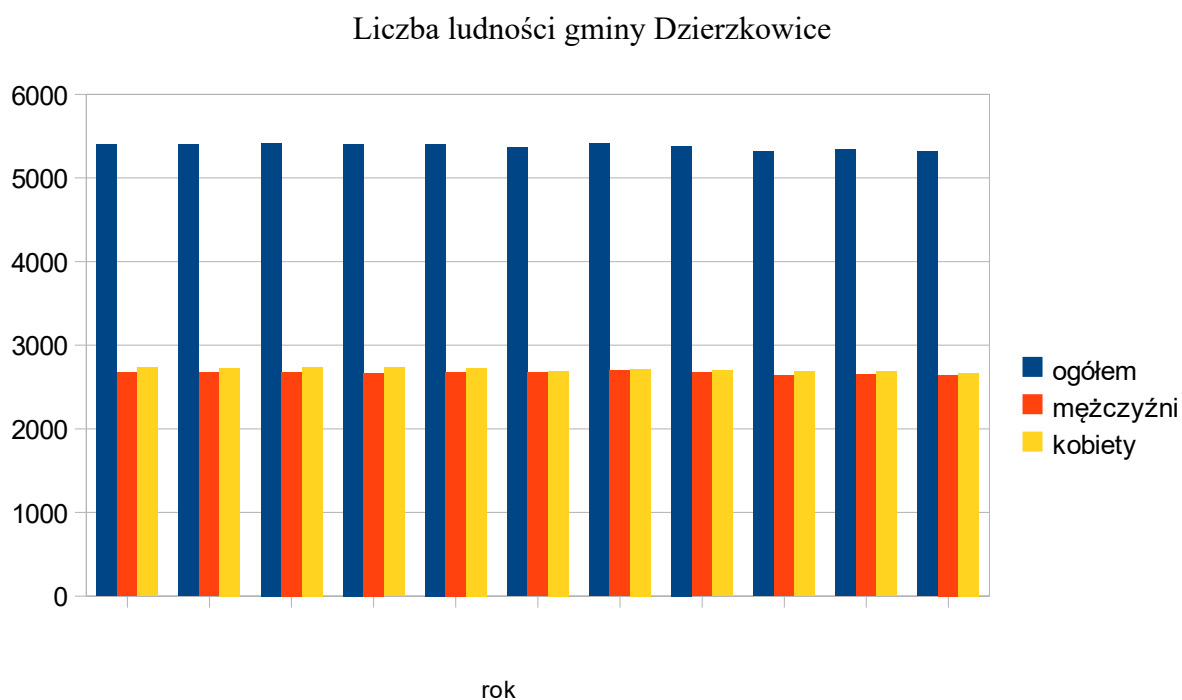
Współczynnik obciążenia demograficznego ludnością w wieku nieprodukcyjnym przypadających na 100 osób w wieku produkcyjnym wynosi **55,5**.

Dynamikę zmian liczby ludności w latach **2007-2017** ~~1995-2001~~ przedstawiono w tabeli nr 4.

Tabela 4. Ludność gminy Dzierzkowice w latach 2007-2017. ~~1995-2001.~~

Lata	Liczba ludności	Mężczyźni	Kobiety
2007	5403	2673	2730
2008	5402	2675	2727
2009	5419	2680	2739
2010	5407	2671	2736
2011	5407	2680	2727
2012	5365	2673	2692
2013	5414	2700	2714
2014	5379	2677	2702
2015	5319	2636	2683
2016	5339	2652	2687
2017	5314	2646	2668

Źródło: Opracowane na podstawie danych BDL GUS ~~US w Lublinie.~~

Źródło: Opracowane na podstawie danych BDL GUS.

Mimo, iż liczba ludności gminy Dzierzkowice w niektórych latach zmniejsza się, a w innych wzrasta, to w dłuższej perspektywie czasowej daje się zaobserwować systematyczne zmniejszanie się liczby ludności. Na zmiany liczby ludności wpływają przyrost naturalny oraz

migracje ludności.

W obrębie gminy Dzierzkowice można wyodrębnić rejon czterech miejscowości: Wyżnianka, Wyżnianka Kolonia, Wyżnica oraz Wyżnica Kolonia, w których liczba ludności systematycznie wzrasta. Są to tereny miejscowości położonych najbliżej lub graniczących bezpośrednio z miastem Kraśnik. Te miejscowości stanowią strefę podmiejską Kraśnika i zainteresowanie tymi terenami dla osiedlania się ludności jest znacznie wyższe, niż w pozostałych miejscowościach gminy. Zmiany liczby ludności w miejscowościach Wyżnianka, Wyżnianka Kolonia, Wyżnica, Wyżnica Kolonia przedstawia tabela 5.

Tabela 5. Zmiany liczby ludności w miejscowościach Wyżnianka, Wyżnianka Kolonia, Wyżnica, Wyżnica Kolonia:

Rok	Wyżnianka	Wyżnianka Kolonia	Wyżnica	Wyżnica Kolonia	Łącznie
2007	206	286	496	428	1416
2008	204	299	490	439	1432
2009	202	310	488	443	1443
2010	199	309	484	458	1450
2011	196	317	483	464	1460
2012	193	324	480	473	1470
2013	199	333	479	490	1501
2014	193	341	477	495	1506
2015	193	339	477	505	1514
2016	198	354	477	512	1541
2017	199	352	477	515	1543

Źródło: Opracowane na podstawie danych Urzędu Gminy Dzierzkowice.

Przyrost naturalny.

W 2016 r. w województwie lubelskim wskaźnik przyrostu naturalnego (różnica pomiędzy urodzeniami żywymi a zgonami na 1000 ludności) wynosił -1,23; w powiecie kraśnickim -2,58, a w gminie Dzierzkowice -3,19.

Dane dotyczące przyrostu naturalnego w gminie Dzierzkowice w latach 2006 – 2017 zestawione są w poniższej tabeli nr 6.

Tabela 6. Przyrost naturalny w gminie Dzierzkowice:

L.p.	rok	urodzenia żywe	zgony ogółem	przyrost naturalny	wskaźnik przyrostu naturalnego
1	2006	47	43	4	0,74
2	2007	46	65	-19	-3,52
3	2008	59	67	-8	-1,48
4	2009	55	51	4	0,74
5	2010	61	55	6	1,11
6	2011	46	62	-16	-2,96
7	2012	61	58	3	0,56
8	2013	65	53	12	2,22
9	2014	45	68	-23	-4,28
10	2015	44	73	-29	-5,45
11	2016	38	55	-17	-3,18
12	2017	44	50	-6	-1,13

Źródło: BDL GUS.

Wprawdzie w poszczególnych latach przyrost naturalny uzyskuje wartości zarówno dodatnie jak i ujemne, to zauważyć można generalną tendencję utrzymywania się ujemnego przyrostu naturalnego, czyli większej liczby zgonów niż urodzeń. Przyrost naturalny w latach od 2006 do 2017 wyniósł -89 osób.

Migracje ludności

Saldo migracji wewnętrznych na przestrzeni ostatnich 11 lat było dodatnie, a saldo migracji zewnętrznych - ujemne. Ogólne saldo migracji jest jednak dodatnie, co oznacza, że ilość zameldowań przewyższyła ilość wymeldowań. Migracje ludności stanowią drugi, obok przyrostu naturalnego, czynnik wpływający bezpośrednio na liczbę i rozmieszczenie ludności. Ujemne saldo migracji zewnętrznych, czyli poza granice kraju, związane jest z sytuacją ekonomiczną Polski w skali całej Europy. Dodatnie saldo migracji wewnętrznych jest zaś zjawiskiem korzystnym i świadczy o atrakcyjności gminy Dzierzkowice.

Tabela 7. Migracje ludności.

<i>L.p.</i>	<i>rok</i>	<i>saldo migracji wewnętrznych</i>	<i>saldo migracji zewnętrznych</i>	<i>saldo migracji</i>	<i>saldo migracji na 1000 osób</i>
1	2006	11	-3	8	1,48
2	2007	-4	2	-2	-0,37
3	2008	7	-3	4	0,74
4	2009	16	2	18	3,32
5	2010	3	1	4	0,74
6	2011	15	1	16	2,96
7	2012	-14	-1	-15	-2,80
8	2013	6	-3	3	0,55
9	2014	-32	-2	-34	-6,32
10	2015	-1	0	0	-0,19
11	2016	33	0	33	6,18
12	2017	-28	2	-26	-4,89

Przyrost naturalny wraz z migracjami ludności łącznie stanowią o kierunku zmian liczby ludności. Niestety dodatnie saldo migracji nie równoważy ujemnego salda przyrostu naturalnego.

Małżeństwa i rozwody

Mieszkańcy gminy Dzierzkowice w 2016 roku zawarli 20 małżeństw, co odpowiada wskaźnikowi 3,8 zawartych małżeństw na 1000 mieszkańców. Wskaźnik ten w skali całego kraju wynosi 5,0, dla województwa lubelskiego wynosi 5,0, a dla powiatu kraśnickiego wynosi 4,5. W gminie Dzierzkowice odnotowano 1,3 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców. Wskaźnik rozwodów dla województwa lubelskiego to 1,5 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców, a dla powiatu kraśnickiego wynosi 1,3 na 1000 mieszkańców.

26,5% mieszkańców gminy Dzierzkowice jest stanu wolnego, 58,5% żyje w małżeństwie, 3,5% mieszkańców jest po rozwodzie, a 10,5% to wdowy i wdowcy.

Struktura wiekowa

Średni wiek mieszkańców gminy Dzierzkowice wynosi 40,7 lat i jest niższy do średniego wieku mieszkańców województwa lubelskiego (41,4 lat) oraz średniej dla całej

Polski (41,2 lat). Średni wiek mieszkanek gminy Dzierzkowice wynosi 42,7 lat, średni wiek mężczyzn wynosi 38,7 lat.

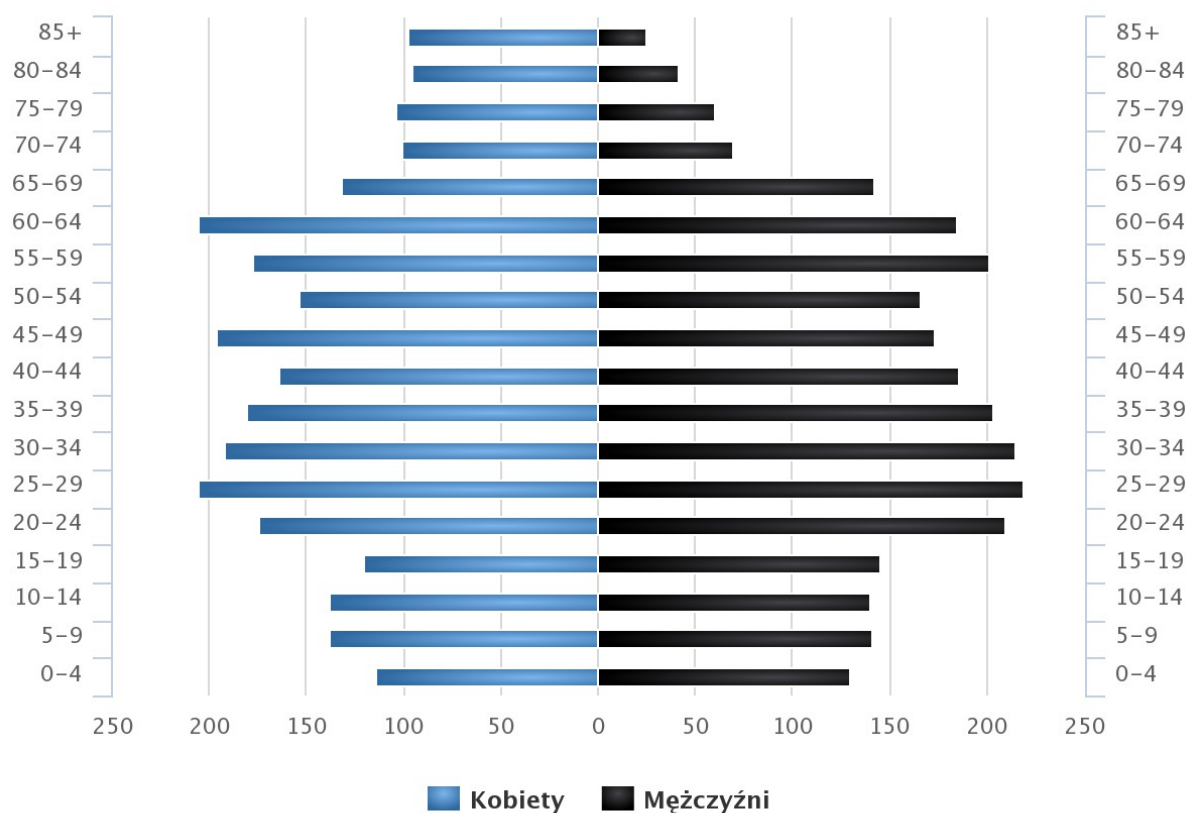
Tabela 8. Struktura ludności gminy Dzierzkowice w latach 2006-2016. ~~1995-2001.~~

Lata	Liczba ludności	W wieku przedprodukcyjnym	W wieku produkcyjnym	W wieku poprodukcyjnym
2006	5431	944	3511	976
2007	5403	898	3542	963
2008	5402	888	3549	965
2009	5419	843	3622	954
2010	5407	851	3596	960
2011	5407	836	3601	970
2012	5365	830	3557	978
2013	5414	837	3556	1021
2014	5379	835	3513	1031
2015	5319	801	3481	1037
2016	5339	801	3465	1073

Źródło: Opracowane na podstawie danych BDL GUS ~~US w Lublinie.~~

Piramida wieku mieszkańców gminy Dzierzkowice, 2016

(Źródło: GUS)

www.polskawliczbach.pl

Prognoza demograficzna

Główny Urząd Statystyczny publikuje długoterminowe prognozy demograficzne dla Polski. Wynika z nich, że trwający od lat spadek dzietności nie jest procesem zakończonym i dotyczy kolejnych roczników młodzieży. Przyczynami tego zjawiska są między innymi rosnący poziom wykształcenia i niezadawalający poziom wynagrodzeń.

Prognoza demograficzna dla powiatu kraśnickiego opracowana przez GUS, przewiduje sukcesywne zmniejszenie się liczby mieszkańców o około 6% w 2025 r. w stosunku do 2017 r. Do 2050 roku prognozowana liczba mieszkańców powiatu kraśnickiego znacząco zmniejszy się, do poziomu około 75% obecnego stanu ludności.

Tabela 9. Prognoza demograficzna dla powiatu kraśnickiego.

<i>Rok</i>	<i>2017</i>	<i>2018</i>	<i>2019</i>	<i>2020</i>	<i>2025</i>	<i>2030</i>	<i>2035</i>	<i>2040</i>	<i>2045</i>	<i>2050</i>
<i>Liczba ludności</i>	96 340	95 727	95 111	94 497	91 374	88 105	84 579	80 761	76 747	72 654
<i>%</i>	100,00%	99,36%	98,72%	98,09%	94,85%	91,45%	87,79%	83,83%	79,66%	75,41%
<i>Mężczyźni</i>	46 998	46 706	46 414	46 125	44 659	43 111	41 438	39 651	37 808	35 957
<i>Kobiety</i>	49 342	49 021	48 697	48 372	46 715	44 994	43 141	41 110	38 939	36 697

W gminie Dzierzkowice liczba zgonów przewyższa liczbę urodzeń (o 89 w okresie od 2006 do 2017 r.) i pomimo dodatniego salda migracji (biorąc pod uwagę cały okres od 2006 do 2017 r.) liczba ludności stale się zmniejsza. Przy utrzymaniu się dotychczasowych trendów, liczba ludności w gminie Dzierzkowice do roku 2050 może zmniejszyć się o 6,3% w stosunku do roku 2017.

Tabela. 10. Prognoza demograficzna dla gminy Dzierzkowice:

Rok	2017	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Liczba ludności	5314	5283	5230	5179	5128	5077	5027	4978
% populacji z 2017 r.	100,0	99,4	98,4	97,5	96,5	95,5	94,6	93,7

Spadek liczby ludności gminy Dzierzkowice będzie znacznie mniejszy niż spadek liczby mieszkańców całego powiatu kraśnickiego.

Na tym tle zupełnie inaczej kształtować się może liczba ludności w wyodrębnionych czterech miejscowościach na terenie gminy: Wyżnica, Wyżnica Kolonia, Wyżnianka i Wyżnianka Kolonia. W rejonie tych miejscowości liczba ludności stale wzrasta. Przy utrzymaniu się dotychczasowych trendów, liczba ludności w obrębie wyodrębnionych czterech miejscowości do roku 2050 może się zwiększyć o 29,1% w stosunku do roku 2017:

Tabela 11. Prognoza demograficzna dla miejscowości Wyżnica, Wyżnica Kolonia, Wyżnianka i Wyżnianka Kolonia:

Rok	2017	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Liczba ludności	1543	1579	1642	1706	1774	1844	1917	1992
% populacji z 2017 r.	100,0	102,3	106,4	110,6	115,0	119,5	124,2	129,1

5.3 Stan infrastruktury technicznej i społecznej

Drogi

Choć przez obszar gminy nie przebiegają szlaki komunikacyjne o znaczeniu w skali kraju czy województwa, to gmina znajduje się w pobliżu ważnych dróg krajowych łączących

Lublin z Rzeszowem, Kielcami i Krakowem. Obsługę komunikacyjną w gminie zapewniają natomiast drogi powiatowe i drogi gminne, które w znacznym stopniu są utwardzone.

Tabela 12. Podział dróg według form własności na obszarze gminy Dzierzkowice.

Lp	Rodzaj drogi	Ogółem		W tym utwardzonych lub ulepszonych	
		km	%	Km	%
1	Krajowe	0	0,0	0	0,0
2	Wojewódzkie	0	0,0	0	0,0
3	Powiatowe	29,8	37,0*	28,3	35,2
4	Gminne	32,6	40,5*	26,17*	32,5
5	Osiedlowe	0	0,0	0	0,0
6	Drogi rolnicze - obsługi pól	18,1*	22,5*	15,67*	19,5*
7	Razem	80,5*	100	70,14*	87,2*

Opracowanie według danych UG.

Wodociągi

Na terenie gminy wykorzystywane są 4 ujęcia wody zasilające wodociągi wiejskie obsługujące cały obszar gminy. Szczegółowe dane dotyczące wodociągów zawiera tabela.

Tabela 13. Wodociągi wiejskie (dane za 2010 rok)*.

Lp.	Nazwa ujęcia wody	Miejscowości obsługiwane wodociągiem	zużycie wody roczne
1.	LUDMIŁÓWKA	Ludmiłówka	ok. 20 tys. m ³ *
2.	WYŻNICA KOLONIA	Wyżnica Kolonia, Wyżnica	ok. 42,3 tys. m ³ *
3.	KRZYWIE GÓRNE	Krzywie Górne	ok. 1,6 tys. m ³ *
4.	GÓRY	Wyżnianka, Podwody, Góry, Rynek, Krzywie Dolne, Terpentyna, Zastawie, Wola, Sosnowa Wola, Dębina	ok. 108 tys. m ³ *

Oczyszczanie ścieków

Sieć kanalizacyjną w chwili obecnej posiadają następujące miejscowości na terenie gminy: Dzierzkowice Rynek, Dzierzkowice Góry, Dzierzkowice - Zastawie, Dzierzkowice Zastawie – Podwody, Wyżnianka, Dzierzkowice - Wola. Terpentyna jest skanalizowana w około 30%. Długość sieci kanalizacyjnej wraz z przykanalikami wynosi 37,44 km. Na terenie gminy funkcjonuje nowoczesna oczyszczalnia ścieków Biovac o przepustowości 202 m³/d zlokalizowana w miejscowości Terpentyna.

W miejscowości Ludmiłówka realizowany jest program budowy przydomowych oczyszczalni ścieków. Do chwili obecnej wybudowano już 37 sztuk.

Planowana jest lokalizacja kolejnej oczyszczalni ścieków w miejscowości Wyżnianka,

która będzie obsługiwała miejscowości: Krzywie, Wyżnianka-Kolonia, Wyżnica i Wyżnica-Kolonia.*

Utylizacja nieczystości stałych

Gmina Dzierzkowice od 1999 roku jest członkiem Związku Międzygminnego pn. „Strefa Usług Komunalnych” w Kraśniku, którego głównym celem jest wspólna realizacja zadań z zakresu ochrony środowiska a w szczególności działalność związana z gospodarowaniem odpadami.

Przez kilka lat w Gminie działał kontenerowy system wywozu odpadów stałych. Od 2009 roku mieszkańcy zawierają indywidualne umowy z odbiorcą nieczystości stałych. Do chwili obecnej zawartych jest 814 umów.

Ilość wywiezionych w 2010 roku odpadów:

a) segregowalne:

- tworzywa sztuczne: 5 500 kg,

- papier i tektura: 6 000 kg,

- szkło: 14 500 kg,

b) niesegregowalne: 343 Mg*

Gazyfikacja

Przez obszar gminy przebiega gazociąg wysokiego ciśnienia, sieć gazowa jest zasilana ze stacji redukcyjno-pomiarowej zlokalizowanej w Wyżnicy. Sieć gazowa ma ogółem ponad 89,7 km długości. Wszystkie miejscowości na terenie gminy mają dostęp do sieci gazowej.

Zbiorcze zestawienie wyposażenia gospodarstw domowych w infrastrukturę techniczną zawiera poniższa tabela.

Tabela nr 14. Wyposażenie gospodarstw domowych w media.

Lp.	Sołectwo	ilość siedlisk	Procentowe udziały obsługi			
			woda	gaz	kanalizacja	telefon
1	DEBINA	22	100%	100%	0%	100%
2	DZ-CE GÓRY	201	100%	100%	100%	100%
3	DZ-CE PODWODY	184	100%	100%	100%	100%
4	DZ-CE RYNEK	146	100%	100%	100%	100%
5	DZ-CE WOLA	230	100%	100%	100%	100%
6	DZ-CE ZASTAWIE	193	100%	100%	100%	100%
7	KRZYWIE	102	100%	100%	0%	100%
8	LUDMIŁÓWKA	235	100%	100%	15%	100%
9	SOSNOWA WOLA	135	100%	100%	0%	100%
10	TERPENTYNA	206	100%	100%	30%	100%
11	WYŻNIANKA	86	100%	100%	100%	100%
12	WYŻNIANKA KOLONIA	134	100%	100%	0%	100%
13	WYŻNICA	178	100%	100%	0%	100%
14	WYŻNICA KOLONIA	122	100%	100%	0%	100%
	Razem	2174	—	—	—	—

Telekomunikacja

Na terenie gminy Dzierzkowice jest 700 abonentów telefonii przewodowej podłączonych do centrali telefonicznej TP S.A. Poza tym gmina znajduje się w zasięgu sieci telefonii komórkowej operatorów ERA GSM, Plus GSM, Idea Centertel.

Baza oświatowa i kulturalna

Na terenie gminy funkcjonują 4 szkoły podstawowe: Szkoła Podstawowa w Terpentynie, Szkoła Podstawowa w Wyżnicy, Szkoła Podstawowa w Ludmiłowce oraz Filia Szkoły Podstawowej w Terpentynie, zlokalizowana w Dzierzkowicach-Woli. Na 1 oddział w szkołach podstawowych przypada 12 uczniów. (w Woli, Rynku, Ludmiłowce i Wyżnicy). Uczęszcza do nich 567 uczniów.

Tabela 15. Szkoły podstawowe w gminie Dzierzkowice:

Szkoła	Oddziały	Uczniowie	Nauczyciele
Szkoła Podstawowa w Terpentynie	11	210	
Szkoła Podstawowa w Wyżnicy	7	60	11
Szkoła Podstawowa w Ludmiłowce	7	44	12
Filia Szkoły Podstawowej w Terpentynie zlokalizowana w Dzierzkowicach-Woli	2	24	

Od 1999 r. funkcjonuje gimnazjum zlokalizowane w Zespole Placówek Oświatowych im. Batalionów Chłopskich w Terpentynie budynku szkoły podstawowej, w którym uczy się 150 81 uczniów. W związku z reformą edukacyjną od roku 2019 gimnazjum nie będzie już

funkcjonować.

W gminie znajdują się 4 przedszkola i punkty przedszkolne: Przedszkole w Terpentynie, Punkt Przedszkolny w Dzierzkowicach Woli, Publiczny Punkt Przedszkolny w Ludmiłowie oraz Punkt Przedszkolny przy Szkole Podstawowej w Wyżnicy.

Tabela 16. Przedszkola i punkty przedszkolne w gminie Dzierzkowice:

<i>Przedszkole</i>	<i>Oddziały</i>	<i>Uczniowie</i>	<i>Nauczyciele</i>
<i>Przedszkole w Terpentynie</i>	<i>1</i>	<i>25</i>	
<i>Punkt Przedszkolny w Dzierzkowicach Woli</i>	<i>1</i>	<i>19</i>	<i>1</i>
<i>Publiczny Punkt Przedszkolny w Ludmiłowie</i>	<i>1</i>	<i>16</i>	<i>2</i>
<i>Punkt Przedszkolny przy Szkole Podstawowej w Wyżnicy</i>	<i>1</i>	<i>14</i>	<i>5</i>

Aktywną działalność prowadzi Gminny Ośrodek Kultury, przy którym funkcjonuje Dziecięcy Zespół Pieśni i Tańca *Dzierzkowiaczy*. Ośrodek Kultury organizuje ponadto wiele imprez kulturalnych, m.in.: konkursy i koncerty. W Zastawiu działa zespół śpiewaczy oraz koło recytatorskie Wena. *Zespoły śpiewacze funkcjonują również w Dzierzkowicach Woli oraz Sosnowej Woli.*

Mieszkańcy gminy mogą korzystać z księgozbioru Gminnej Biblioteki Publicznej *w Dzierzkowicach oraz jej filii w Dzierzkowicach Woli.*

Na terenie gminy nie funkcjonują inne instytucje kulturalne jak muzeum, kino czy teatr.

Obiekty służby zdrowia

Dla potrzeb służby zdrowia na terenie gminy funkcjonuje 1 ~~zakład opieki zdrowotnej ośrodek zdrowia~~ oraz 1 apteka. ZOZ prowadzi opiekę zdrowotną w ramach kompetencji lekarza rodzinnego oraz pielęgniarki i położnej środowiskowo-rodzinnej oraz obejmuje opieką profilaktyczną uczniów gminy Dzierzkowice w zakresie medycyny szkolnej. ~~Podstawową opiekę zdrowotną zapewnia 3 lekarzy.~~ Ze specjalistycznych usług lekarskich mieszkańcy gminy mogą korzystać w szpitalu w Kraśniku *oraz w Lublinie.*

Pomoc społeczna

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dzierzkowicach realizuje zadania ustawy o pomocy społecznej. Udziela pomocy mieszkańcom gminy Dzierzkowice znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej i materialnej. Prowadzenie pracy socjalnej z rodzinami i osobami wymagającymi pomocy jest podstawowym zadaniem pomocy społecznej. Ze środowiskowej pomocy społecznej w 2016 roku korzystało 5,5% ogólnej liczby ludności gminy

Dzierzkowice.

Bezpieczeństwo publiczne

W zakresie bezpieczeństwa publicznego zadania na terenie gminy Dzierzkowice realizuje Komenda Powiatowa Policji w Kraśniku. Teren gminy Dzierzkowice obsługuje Komisariat Policji w Kraśniku. Policja prowadzi podstawowe działania interwencyjne, prewencyjne, edukacyjne, zapobiegające i likwidujące zagrożenia. W 2017 roku w gminie Dzierzkowice odnotowano 64 przestępstwa, co oznacza, że na 1000 mieszkańców odnotowano 12 przestępstw. Na terenie gminy Dzierzkowice wskaźnik przestępstw na 1000 mieszkańców jest znacznie niższy niż na terenie całego województwa lubelskiego oraz na terenie całego kraju. Najwięcej popełnionych przestępstw ma charakter kryminalny, w dalszej kolejności są przestępstwa przeciw mieniu, przestępstwa o charakterze gospodarczym, przestępstwa drogowe oraz przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw w gminie wynosi 83%, podczas gdy w województwie lubelskim wynosi 77%, a w całym kraju 72%.

Ochronę przeciwpożarową oraz przed skutkami klęsk żywiołowych sprawuje Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Kraśniku. Na terenie gminy funkcjonuje jednocześnie 8 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej. **Jednostki OSP Dzierzkowice Rynek oraz OSP Dzierzkowice Wola należą do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego.**

5.4 Wykorzystanie i uzbrojenie rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

Struktura agrarna w gminie

W rolnictwie wyraźnie dominuje sektor prywatny (tab. 17), zajmujący 77,9% powierzchni ogólnej, przy czym 73,9 % powierzchni gminy wchodzi w skład indywidualnych gospodarstw rolnych. Grunty Skarbu Państwa zajmują ok. 21,5% powierzchni gminy, przy czym grunty Lasów Państwowych stanowią 17,9% powierzchni ogólnej gminy.

Tabela 17. Struktura własnościowa gruntów w gminie Dzierzkowice.

Lp	Wyszczególnienie grup rejestrowych	Powierzchnia w ha	Udział procentowy
1	Grunty Skarbu Państwa	1862	21,5
2	w tym: w zasobie AWRSP	143	1,7
3	w zasobie PGL	1554	17,9
4	w zasobie Państw. Jedn. Organiz.	3	0,0
5	pozostałe grunty Skarbu Państwa	165	1,9
6	Grunty gminy	76	0,9
7	Grunty indywidualne	6762	77,9
8	w tym indywidualne gospodarstwa rolne	6418	73,9
9	Grunty spółdzielni i innych osób prawnych	2	0,0
10	Grunty kościołów i związków wyznaniowych	16	0,2
11	Grunty wspólnot gruntowych	0	0,0
12	Powierzchnia geodezyjna (bez wyrównawczej)	8681	100,0

Ocena rozlogów gruntów

Organizację przestrzenną gospodarstw rodzinnych przedstawia tabela 18. Struktura gospodarstw rolnych wg. kryterium ich powierzchni jest następująca: liczba gospodarstw o powierzchni do 2 ha wynosi 381, gospodarstw o powierzchni 2-5 ha jest 590, o powierzchni 5-7 ha - 187, o powierzchni 7-9 ha - 166, o powierzchni 9-15 ha - 78, a gospodarstw o powierzchni powyżej 15 ha jest 26. Liczba działek do 1 ha na terenie gminy wynosi 594.

Tabela 18. Struktura wielkości gospodarstw w poszczególnych wsiach gminy Dzierzkowice.

Lp.	Sołectwo	Powierzchnia w ha	Liczba gospodarstw	Średnia powierzchnia gospodarstwa
1.	Dębina	87,46	21	4,16
2.	Dzierzkowice Wola	1124,67	158	7,11
3.	Dzierzkowice Góry	630,89	115	5,49
4.	Krzywie	194,87	48	4,06
5.	Ludmiłówka	585,79	160	3,66
6.	Dzierzkowice Podwody	922,49	156	5,91
7.	Dzierzkowice Rynek	203,61	74	2,75
8.	Sosnowa Wola	636,66	71	8,96
9.	Terpentyna	496,35	103	4,81
10.	Kolonia Wyżnica	262,74	113	2,32
11.	Wyżnica	625,91	146	4,28
12.	Kol. Wyżnianka	182,98	55	3,32
13.	Wyżnianka	301,77	53	5,69
14.	Dzierzkowice Zastawie	1015,55	155	6,55

Według danych Urzędu Gminy.

Przedstawione powyżej dane dotyczyły roku 2002. Struktura gospodarstw rolnych według Powszechnego Spisu Rolnego z roku 2010 kształtuje się następująco: gospodarstw o

powierzchni do 1 ha jest 465, gospodarstw o powierzchni 1-5 ha jest 590, gospodarstw o powierzchni 5-10 ha jest 228, gospodarstw o powierzchni 10-15 ha jest 68, a gospodarstw o powierzchni powyżej 15 ha jest 32. Średnia powierzchnia gospodarstwa wg spisu wynosi 4,09 ha.

Poziom dochodów uzyskiwanych z gospodarstw rolnych

— Dochody w rolnictwie są uzależnione od ekonomicznych uwarunkowań zewnętrznych. Wprawdzie Polska jeszcze nie przystąpiła do struktur Unii Europejskiej, to unijne mechanizmy gospodarcze już bezpośrednio oddziałują na nasze rolnictwo. Ze względu na łatwość importu artykułów rolnych z zagranicy po dość niskich cenach, nie jest możliwe ustalenie cen na nasze produkty rolne na poziomie kosztów własnych rolników, a jedynie na poziomie cen ustalonych jako konkurencyjne.

— Rolnictwo we wszystkich krajach Unii jest w dużym zakresie subwencionowane (dotowane), na poziomie 20-60% w zależności od kraju i kierunku produkcji, natomiast polskie rolnictwo jest dotowane (wspomagane) na znacznie niższym poziomie. Stąd też niższe dochody polskich rolników, w tym posiadających gospodarstwa na terenie gminy Dzierżkowice. Relacje te można przedstawić posługując się pojęciem "parytetu dochodów". W czasach polskiej gospodarki socjalistycznej był on na poziomie 0,8-0,9 w porównaniu do dochodów z pozarolniczych źródeł, w latach 1995-96 przekraczał wskaźnik 1,0, zaś w ostatnich latach spadł do poziomu 0,4-0,6. W tym tkwi główna przyczyna niskich dochodów większości gospodarstw rolnych również na obszarze gminy.

5.5 Potencjał gospodarczy

Ocena zasobów surowcowych

W złożu "Sosnowa Wola" w 1989 r. zostały udokumentowane (w kat. B) zasoby piasku wynoszące 3766 tys. ton, przy powierzchni złoża wynoszącej ok. 27 ha. Piaski te nadają się do wykorzystania w budownictwie. W części północnej i wschodniej zostało wyeksploatowane i w 1994 r. zakończono eksploatację ze względu na brak zgody na dalsze wydobywanie.

W 1983 r. udokumentowano (w kat. C₂) złożę piasku "Sosnowa Wola - Zbiornik" o zasobach 9392 tys. ton i powierzchni ok. 78 ha. Złożę to nie jest zagospodarowane.

W złożu „Sosnowa Wola II” udokumentowano (w kat. C₁) zasoby przemysłowe

piasku w filarach ochronnych w wielkości 21,38 tys. ton. Złoże to nie jest zagospodarowane. Złoże zostało skreślone z bilansu zasobów.

Złoże „Sosnowa Wola III” obejmujące powierzchnię 1,88 ha ma udokumentowane (w kat. C₁) zasoby piasku w wysokości 116,56 tys. t. Złoże to jest eksploatowane, kopalina ma zastosowanie dla budownictwa i dla drogownictwa.

Złoże „Sosnowa Wola V” obejmuje powierzchnię 0,86 ha i ma udokumentowane zasoby (w kat. C₁) zasoby piasku w wysokości 20,50 tys. t. Złoże zostało skreślone z bilansu zasobów.

Złoże lessów "Wyżnica" zostało udokumentowane w 1982 r. Zasoby udokumentowane na powierzchni ok. 2,5 ha wynoszą 166 tys. m³. Złoże było użytkowane przez Lubelskie Przedsiębiorstwo Ceramiki Budowlanej, obecnie cegielnia jest nieczynna.

Torfy występują na niewielkim obszarze doliny Wyżnicy na północ od miejscowości Dzierzkowice Wola. Zasoby złoża są niewielkie.

Uwarunkowania ekonomiczne

~~Na terenie gminy działa 119 podmiotów gospodarczych. Skupiają się one w następujących sektorach działalności:~~

- ~~• produkcja ————— 15 podmiotów~~
- ~~• handel ————— 54 podmioty~~
- ~~• usługi (w tym budowlane) 50 podmiotów~~

~~Tylko 5 podmiotów zatrudnia powyżej 10 osób. Baza turystyczna na terenie gminy praktycznie nie istnieje, poza trzema gospodarstwami agroturystycznymi. Wskazane byłoby wprowadzenie programu preferencji dla przedsiębiorców rozpoczynających działalność, w celu rozwinięcia sektora małych i średnich przedsiębiorstw. Negatywnym czynnikiem wpływającym na przedsiębiorczość jest fakt, że nie funkcjonuje na terenie gminy żadna instytucja wspierająca rozwój przedsiębiorczości.~~

Na terenie gminy Dzierzkowice według rejestru REGON działa 269 podmiotów. Zestawienie liczby podmiotów w poszczególnych sekcjach działalności zawiera tab. 19.

Tabela 19. Zestawienie liczby podmiotów według rejestru REGON z podziałem na sekcje działalności na terenie gminy Dzierzkowice.

Sekcja PKD	Opis	Osoby fizyczne	Osoby prawne i podmioty nie posiadające osobowości prawnej
A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	18	2
C	Przetwórstwo przemysłowe	20	5
D	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0	0
E	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	0	1
F	Budownictwo	47	1
G	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	62	6
H	Transport i gospodarka magazynowa	15	0
I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	4	2
J	Informacja i komunikacja	6	1
K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	9	0
M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	9	0
N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	7	0
O	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne	0	7
P	Edukacja	1	10
Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	9	1
R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	1	3
S	Pozostała działalność usługowa	7	15
T	Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usług na własne potrzeby		
U	Organizacje i zespoły eksterytorialne		
Ogółem:		215	54

Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą systematycznie wzrasta – w 2012 r. zarejestrowanych było 185 podmiotów, w 2017 r. było ich 215. Wskaźnik podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności w gminie Dzierzkowice wynosi 506 (powiat kraśnicki - 652, województwo lubelskie - 834). Wskaźnik osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1000 ludności wynosi 40 (powiat kraśnicki - 49, województwo lubelskie - 62).

Według danych z końca 2016 r. ludność gminy Dzierzkowice utrzymuje się głównie z pracy we własnym gospodarstwie rolnym oraz z pracy najemnej. 59,9% aktywnych

zawodowo mieszkańców gminy Dzierzkowice pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 15,2% w przemyśle i budownictwie, a 7,4% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 1,0% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).

Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Dzierzkowice 468 osób wyjeżdża do pracy do innych gmin, a 55 pracujących przyjeżdża do pracy spoza gminy - tak więc saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wynosi -413.

W 2017 r. w gminie Dzierzkowice zarejestrowanych było 260 osób bezrobotnych (8,0%). Wśród osób bezrobotnych w 2017 r. było 145 mężczyzn i 115 kobiet.

Tabela 20: Bezrobocie w gminie Dzierzkowice.

	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.
<i>Bezrobotni zarejestrowani ogółem:</i>	310	285	325	260
<i>w tym mężczyźni:</i>	163	154	189	145
<i>kobiety:</i>	147	131	136	115

Wydatki i dochody budżetu gminy

Suma wydatków z budżetu gminy Dzierzkowice wyniosła w 2016 roku 16,4 mln złotych, co daje 3,1 tys złotych w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Oznacza to wzrost wydatków o 21,7% w porównaniu do roku 2015. Największa część budżetu gminy Dzierzkowice stanowiąca 34,5% została przeznaczona na Dział 852 - Pomoc społeczna. Duża część wydatków z budżetu (31,8%) przeznaczona została na Dział 801 - Oświata i wychowanie oraz na Dział 750 - Administracja publiczna (11,7%). Wydatki inwestycyjne stanowiły 1,4 mln złotych, czyli 8,4% wydatków ogółem.

Suma dochodów do budżetu gminy Dzierzkowice wyniosła w 2016 roku 17,2 mln złotych, co daje 3,2 tys złotych w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Oznacza to wzrost dochodów o 19,5% w porównaniu do roku 2015. Największą część dochodów wygenerował Dział 758 - Różne rozliczenia (42,3%). Duża część wpływów pochodzi z Działu 852 - Pomoc społeczna (29,9%) oraz z Działu 756 - Dochody od osób prawnych, fizycznych i od innych jednostek (18,3%). W budżecie gminy Dzierzkowice wpływy z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych wynosiły 332 złotych na mieszkańca (10,3%), natomiast dochód z tytułu podatków dochodowych od osób prawnych wynosił 0,8 złotych na mieszkańca (0,0%).

5.6 Środowisko przyrodnicze.

Na obszarze gminy istnieją duże obszary leśne, łąki, stawy, a więc obszary o środowiskach zbliżonych do naturalnych. Dzięki stosunkowo małym przekształceniom środowiska obszary te sprzyjają występowaniu rzadkich i chronionych gatunków fauny również istnienie licznych form stanowiących naturalne korytarze ekologiczne. Są to stosunkowo mało przekształcone doliny Wyżnicy i Urzędówki oraz gęsta sieć zalesionych wąwozów w południowej części gminy. Sytuacja ta sprzyja zachowaniu równowagi ekologicznej.

Na wysoką ocenę przyrodniczą omawianego obszaru wpływa występująca tu roślinność, a zwłaszcza lasy. Są to przeważnie lasy wielogatunkowe. Szczególnie interesujące są lasy grądowe, wyróżniające się dużym udziałem lipy drobnolistnej i rzadkich gatunków roślin zielnych objętych ochroną. Osobliwością jest również występowanie w północnej części Lasu Zwierzyniec stanowiska buka (poza granicami naturalnego zasięgu tego gatunku). Również na łąkach i w stawach spotyka się rzadkie gatunki i zespoły roślin. W sumie na terenie gminy stwierdzono występowanie 19 gatunków rzadkich w skali kraju i 7 najrzadszych w Polsce roślin górskich i chronionych.

Gmina jest również obszarem o dużych walorach faunistycznych. Najcenniejsze pod tym względem są łąki z dużymi kompleksami stawów w dolinie Wyżnicy. Jest to teren gdzie występuje duża różnorodność gatunków zwierząt. Stwierdzono tu występowanie 24 gatunków ptaków chronionych związanych ze środowiskiem wodnym, w tym 7 gatunków rzadkich. Rzeka i stawy stwarzają możliwości bytowania i rozrodu wielu płazów, a także licznej faunie motyli i trzmieli.

Do obszarów cennych faunistycznie należą również duże kompleksy leśne stanowiące ostoje dla zwierząt. Spośród abiotycznych elementów środowiska na uwagę zasługuje rzeźba terenu. Jest ona bardzo urozmaicona, odznaczająca się znacznymi różnicami wysokości i dużymi spadkami. Uwagę zwraca również duże zróżnicowanie typów rzeźby na tak małym obszarze.

5.6.1 Obszary i obiekty prawnie chronione oraz proponowane do objęcia ochroną.

Na podstawie Ustawy o ochronie przyrody na terenie gminy Dzierzkowice utworzono i planuje się utworzyć następujące formy ochrony:

1) **Kraśnicki Obszar Chronionego Krajobrazu** – który został utworzony dla zachowania wartości i zasobów przyrodniczych i krajobrazowych subregionu Wzniesienia Urzędowskie. Kraśnicki Obszar Chronionego Krajobrazu spełnia ważną rolę w systemie obszarów chronionych Lubelszczyzny, szczególnie w podsystemie obszarów związanych z doliną Wisły. W gminie Dzierzkowice obejmuje on obszar o powierzchni 8049 ha (93% powierzchni gminy). Może stanowić czynnik rozwoju rekreacji, szczególnie sobotnio-niedzielnej i świątecznej. **Kraśnicki Obszar Chronionego Krajobrazu obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem, a także pełnią funkcję korytarzy ekologicznych;**

2) **ostoja siedliskowa „Dzierzkowice”, PLH060079** o powierzchni: 247,08 ha. Obszar położony na zach. od Kraśnika Fabrycznego w północnej części gminy Dzierzkowice. W podłożu zaznaczają się płytko położone utwory węglanowe. W skład obszaru wchodzi kompleks leśny "Las Zwierzyniec" oraz część doliny Urzędówki. Lasy użytkowane są gospodarczo (grunty Skarbu Państwa, Nadl. Kraśnik), natomiast dolina rzeki użytkowana jest jako łąki kośne.

Jest to istotne stanowisko obuwika pospolitego w zachodniej części Wyżyny Lubelskiej. Znaczącą część powierzchni (66,7%) zajmują siedliska grądu subkontynentalnego z dużą ilością storczyków.

2) **Pomniki przyrody** – na terenie gminy są zatwierdzone:

- dąb szypułkowy o obwodzie pnia 520cm, u wylotu wąwozu Tarnawy Dół **na terenie gospodarstwa prywatnego;**
- dąb szypułkowy o obwodzie pnia 420cm, na północno-wschodnim skraju “Grabowego Lasu” **w lasach Nadleśnictwa Kraśnik.**

oraz projektowane:

- dąb szypułkowy przy drodze w Kolonii Sosnowa Wola,
- lipa drobnolistna na północnym skraju “Grabowego Lasu”,
- dąb szypułkowy na dnie wąwozu w “Grabowym Lesie”,
- buk zwyczajny na skraju lasu Zwierzyniec,
- lipa drobnolistna we wsi Dzierzkowice Podwody,
- dąb szypułkowy na skraju wąwozu we wsi Dzierzkowice Góry,
- wierzba krucha przy sklepie w Dzierzkowicach Woli,
- dąb szypułkowy w Dzierzkowicach Rynku,

- klon przy szosie w Sosnowej Woli,
- dąb szypułkowy u wylotu wąwozu przy Wygonowej Drodze,
- klon we wsi Dzierzkowice Rynek,
- 5 dębów szypułkowych przy drodze do Dębiny,
- fragment alei lip drobnolistnych (14 drzew) w Terpentynie,
- kilka okazów lipy drobnolistnej na północno-wschodnim skraju głębokiego wąwozu lessowego w Dzierzkowicach Terpentynie,
- lipa drobnolistna oraz 3 dęby szypułkowe w południowej części Lasu Zwierzyniec,
- kilkanaście okazów lipy drobnolistnej w północno-zachodniej części Lasu Zwierzyniec.

- 3) **Projektowany rezerwat “Grabowy Las”** – północny fragment Lasu Dzierzkowickiego z rzeźbą terenu wyjątkowo urozmaiconą licznymi wąwozami lessowymi i suchymi dolinami. Na ochronę zasługuje interesujący grąd lipowo-grabowy z licznymi pomnikowymi okazami drzew i wieloma stanowiskami rzadkich i chronionych roślin zielonych. Rezerwat zaprojektowano jako leśno-florystyczny o wybitnych walorach krajobrazowych.
- 4) **Projektowany użytek ekologiczny “Wyżnickie Doły”** – rozległy teren charakteryzuje się wyjątkowo licznymi i malowniczo urozmaiconymi wąwozami lessowymi, wśród rozległych, dość dobrze zachowanych lasów dębowo-grabowych, z domieszką nasadzonej sosny. Z pośród roślin na szczególną uwagę zasługuje często spotykane tu parzydło leśne – roślina górską i chronioną. Wyjątkowo bogata jest tu awifauna.
- 5) **Lasy ochronne** – zgodnie z Ustawą o lasach do lasów ochronnych zakwalifikowano wszystkie lasy na terenie gminy.

5.6.2 Przyrodniczy System Gminy Dzierzkowice (PSG).

Przeprowadzona analiza układów biocenotycznych pozwala na wyodrębnienie następujących elementów składowych przyrodniczego systemu gminy.

- a) Ekologiczne Obszary Węzłowe, których zasadnicza rola w systemie decyduje o najwyższej randze przyrodniczej i ochrony; są to więc “jądra”, z których odbywa się rozprzestrzenianie się materii i puli genowej gatunków,

- b) Węzły Ekologiczne, obszary wspomagające poprzednio omówione w charakterystyczny dla danego układu przyrodniczego gatunek lub czynnik środowiskowy; pełnią zatem ważną rolę uzupełniającą, a w niektórych wypadkach – zasadniczą dla zasilania gatunkowego przyrodniczego systemu gminy;
- c) Obszary Łącznikowe, spełniające w systemie podwójną rolę:
- przemieszczania się materii i puli genowej pomiędzy obszarami węzłowymi i węzłami ekologicznymi, a więc od ich drożności będzie w przyszłości zależeć jakość całego układu, ich wewnętrzna organizacja;
  - bezpośredniego oddziaływania na tereny sąsiednie, najczęściej antropogenicznie przekształcane w wyniku rolniczego użytkowania lub o niekorzystnych warunkach abiotycznych; to często niedoceniana rola tych obszarów, lecz godna podkreślenia, szczególnie w obszarach ubogich, deficytu ekologicznego i wskazywanych do zwiększenia bioróżnorodności.

Przyrodniczy System Gminy Dzierzkowice to najważniejsza struktura łącznikowa w omawianym obszarze o randze lokalnej, regionalnej i krajowej. W europejskiej sieci ECONET Polska w rejonie województwa oznaczony 64k, stanowi krajowy korytarz ekologiczny.

Ekologiczne Obszary Węzłowe

Obszar Węzłowy “Wolski Bór”, stanowi południowy fragment rozległego kompleksu leśnego rozciągającego się wzdłuż doliny Urzędówki oraz Wyżnicy. Jego rolę biocenotyczną podkreślają: wielkość, zwartość i rozciągłość, urozmaicona rzeźba. Kontakt z kompleksem stawów w Dzierzkowicach Woli stwarza doskonałe warunki bytowania drapieżnej awifauny (m.in. błotniak stawowy).

Węzły Ekologiczne

- 1) Węzeł Ekologiczny “Las Zwierzyniec” to największy kompleks leśny w gminie, z przewagą siedlisk lasu mieszanego świeżego (LMśw), lasu świeżego (Lśw); odgrywa ważną rolę ze względu na skład drzewostanów i położenie w rejonie.
- 2) Węzeł Ekologiczny “Wolski Bór” to kompleks leśny znajdujący się w gminie Urzędów stykający się ze stawami i łąkami w dolinie Wyżnicy; odgrywa ważną rolę ze względu na styk trzech ekosystemów: leśnego, wodnego i łąkowego.
- 3) Węzeł Ekologiczny “Sosnowa Wola” to kompleks leśny na siedliskach lasu świeżego (Lśw); spełnia ważną rolę glebochronną.

- 4) Węzeł Ekologiczny “Las Dzierzkowicki” to kompleks leśny na siedliskach lasu świeżego (Lśw) w środkowej części gminy; spełnia ważną rolę glebochronną i biocenotyczną (cenny obszar rangi rezerwatowej – projektowany rezerwat przyrody “Grabowy Las”), w podsystemie obszarów chronionych związanych z doliną Wisły.
- 5) Węzeł Ekologiczny - Dzierzkowice Podwody, zbiornik wodny wraz z otaczającymi łąkami, warunki bytowania awifauny w dolinie rzeki Wyżnica.
- 6) Węzeł Ekologiczny “Wyżnickie Doły” to kompleks leśny na siedlisku lasu świeżego (Lśw); spełnia ważną rolę glebochronną i środowiskowotwórczą, szczególne znaczenie kompleksu wynika z bogatej rzeźby terenu i biocenozy leśnej. Projektowany użytek ekologiczny.

Obszary łącznikowe

Wśród obszarów łącznikowych wyróżniono dwie kategorie:

- korytarze ekologiczne - stanowią układy przestrzenne, liniowe, elementy struktury biotycznej i abiotycznej, przez które odbywa się rozprzestrzenianie materii, energii i informacji biologicznej w krajobrazach, w tym głównych tras migracji gatunków flory i fauny między ich ostojami,
- kierunki powiązań ekologicznych - spełniają podobne zadanie co korytarze ekologiczne, tylko ich rolę w przestrzeni ogranicza zasięg rozprzestrzeniania materii oraz ilość i natężenie wzajemnych powiązań ekologicznych
  - 1) Korytarz Ekologiczny Doliny Wyżnicy, stanowi główną strukturę ekologiczną Kraśnickiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, czyli ESOCh-u województwa lubelskiego. W rejonie gminy łączy obszar węzłowy “Wolski Bór” z obszarami węzłowymi w gminach: Kraśnik i Józefów. Ponadto korytarz jest łącznikiem pomiędzy węzłami ekologicznymi w obrębie gminy oraz jest podstawą przemieszczania się głównie gatunków łąkowych i wodnych.
  - 2) Kierunki Powiązań Ekologicznych w strukturze przyrodniczej gminy spełniają rolę stref przemieszczania się materii biotycznej i abiotycznej pomiędzy Węzłami Ekologicznymi.

5.6.3 Elementy wzmacniające strukturę ekologiczną.

W celu wzmocnienia struktury ekologicznej w gminie wprowadzono szereg dolesień. Dolesienia projektowane są na zboczach o dużych spadkach w pobliżu wąwozów. Zalesienie

tych obszarów przyczyni się do wzmocnienia struktury ekologicznej gminy poprzez ograniczenie powstawania procesów erozji oraz zwiększenie lesistości gminy. Proponowane jest też wprowadzenie zieleni śródpolnej w postaci szpalerów, żywopłotów, kęp. Roślinność ta będzie spełniać funkcję środowiskową glebochronną i przyrodniczą. Nasadzenia roślinności zarówno w postaci dolesień jak i zieleni śródpolnej. Przyczynią się do wzmocnienia powiązań przyrodniczych krajowego korytarza ekologicznego. Pozytywny wpływ na wzmocnienie struktury ekologicznej będzie miało powstanie zbiorników wodnych na rzece Urzędówce i Wyżnicy. Będą one retencjonować wodę jak również pełnić funkcję ekologiczną.

5.7 Uwarunkowania do zasobów wartości kulturowych.

1. Analiza zasobu kulturowego.

Gmina Dzierzkowice należy do gminy województwa lubelskiego stosunkowo skromnie wyposażonych w wartości kulturowe. Brak w niej również obiektów zabytkowych o wyjątkowych (wybitnych) cechach artystycznych.

Stosunkowo dużo zachowało się przykładów budownictwa drewnianego oraz naśladownictwa jego form nawet do połowy XX w. Liczne przykłady dla tej grupy obiektów, w postaci budownictwa mieszkalnego i gospodarczego, stanowiącego o tożsamości krajobrazu kulturowego zachowało się m.in. w : Dzierzkowicach-Góry, Dzierzkowicach-Podwody, Ludmiłowce, Wyżnicy, Wyżniance.

Niestety w ostatnich latach obserwuje się sukcesywne zanikanie tradycyjnych form budownictwa mieszkalnego na rzecz współczesnych (uniwersalnych) rozwiązań architektonicznych, co powoduje zacieranie się różnic kulturowych, typizacji wizerunku miejscowości, a tym samym zanikanie tożsamości regionalnej. Często przypadkowa lokalizacja nowych budynków, bez utrzymania jednolitej linii zabudowy, z pominięciem przyjętych historycznie zasad kształtowania zabudowy w obrębie działki - wprowadza chaos przestrzenny.

W wielu przypadkach przyczyną takich zmian jest zły stan techniczny zachowanych obiektów, nieopłacalność remontów, a często brak użytkownika.

Ciekawym elementem w zabudowie wsi jest lokalizowanie przy drodze studni ogólnodostępnych (gromadzkich). Ich pozostałości zachowały się w: Dzierzkowicach-Góry, i Ludmiłowce, gdzie pierwszą studnię o głębokości 70 m wybudowano w 1871 r. Do czasu jej powstania wodę dowożono z Dzierzkowic i Liśnika.

Na terenie gminy nie zachowały się przykłady historycznej zabudowy murowanej. Odnotować należy jedynie dwa przykłady budynków użyteczności publicznej, tj. budynek urzędu gminy w Dzierzkowicach, powstały w latach 30-tych XX w. oraz budynek szkoły w Ludmiłównie - 1931 - 1938 r.

Przez gminę przebiegał jeden z najstarszych szlaków handlowych z Rusi do Krakowa oraz w okresie późniejszym szlak - o nieco mniejszym znaczeniu - z Kraśnika do Józefowa n/ Wisłą. Sprzyjało to sukcesywnemu zasiedlaniu tych terenów. Dodatkowym elementem była rzeka Wyżnica - biegnąca równoleżnikowo przez teren gminy.

Do chwili obecnej utrzymała się zasada układu osadniczego wzdłuż drogi, w zwartej formie, praktycznie bez zabudowy rozproszonej. Zasada ta powinna być kontynuowana w polityce przestrzennej do tego terenu.

Na terenie gminy, a w Dzierzkowicach od XIV w. funkcjonowała jedna parafia obsługująca rozległy teren, min. Księżomierz i Oblęcín. Obecny kościół parafialny został wzniesiony w latach 1730-1748.

Do 1839 r. funkcjonował przy kościele dom szpitalny dla ubogich, a w XVIII w. istniała niewielka biblioteka.

Uzupełnieniem zabytków sakralnych są krzyże i kapliczki przydrożne zachowane m.in. w Dzierzkowicach, Dzierzkowicach-Podwodach, Wyżnicy, Dzierzkowicach-Zastawiu. Przeważa tutaj typ kapliczki domkowej, zarówno murowanej jak i drewnianej - z figurą rzeźbioną w środku. Uzupełnienie tej grupy stanowią przykłady późniejsze oraz z czasów współczesnych, które nawiązują formalnie do rozwiązań historycznych. Godna uwagi jest dbałość miejscowej ludności o te budowle oraz kultywowanie tradycji.

Niestety nie zachował się do naszych czasów w pierwotnej formie żaden z wymienionych w przekazach źródłowych zespołów dworsko-parkowych ani folwarcznych. Pozostałości takiego założenia - najlepiej czytelne zachowały się w Dzierzkowicach-Terpentynie.

Nieodczownym elementem krajobrazu kulturowego wsi polskiej w okresie staropolskim były karczmy. Wzmianki o istnieniu w Dzierzkowicach trzech karczem pojawiały się w przekazach źródłowych już w XV i XVI w. Do naszych czasów nie przetrwała żadna z nich.

Zabytki architektury przemysłowej to zachowane trzy młyny drewniane w Dzierzkowicach-Rynek i Dzierzkowicach-Woli.

Uzupełnieniem krajobrazu kulturowego gminy są dobrze zachowane historyczne rozłogi pól - w obrębie miejscowości: Ludmiłówka, Dzierzkowice-Wola, Sosnowa Wola,

Dzierzkowice-Zastawie, Dzierzkowice-Góry, Dzierzkowice-Podwody, Wyżnianka i Wyżnica - do zachowania i objęcia ochroną.

2. Analiza krajobrazowa.

O walorach przyrodniczych terenu decyduje sposób wykształcenia poszczególnych elementów środowiska i stopień ich przekształcenia przez człowieka.

W obrębie gminy znajdują się duże (jak na warunki Wyżyny Lubelskiej) obszary leśne, łąki i stawy. Dzięki stosunkowo małym przekształceniom środowiska obszary te sprzyjają występowaniu rzadkich i chronionych gatunków fauny i flory. O przyrodniczych walorach gminy decyduje również istnienie licznych form stanowiących naturalne korytarze ekologiczne. Są to stosunkowo niewielkie przekształcenia doliny Wyżnicy i Urzędówki i gęsta sieć zalesionych wąwozów w południowej części gminy.

Jednym z głównych walorów krajobrazu jest bogate ukształtowanie terenu urozmaicona, odznaczająca się znacznymi różnicami wysokości i dużymi spadkami. Rozcięcie wąwozami porównywalne jest z okolicami Kazimierza Dolnego. Ciekawe jest również duże zróżnicowanie typów rzeźby na tak niewielkim obszarze.

Urozmaicenie terenu stwarza możliwość oglądania rozległych widoków, wzajemne przeplatanie się obszarów leśnych, pól, łąk, czyni omawiany obszar malowniczym i atrakcyjnym krajobrazowo. Dopełnieniem naturalnego krajobrazu przyrodniczego jest element kulturowy, charakterystyczny dla tego terenu układ osadnictwa, kształtującego się na krawędzi doliny z licznie zachowanym, tradycyjnym budownictwem drewnianym.

Biorąc pod uwagę warunki przyrodnicze, krajobrazowe i kulturowe gminy winny one stanowić podstawę do rozwoju funkcji rekreacyjnych, zwłaszcza wypoczynku dla mieszkańców pobliskiego Kraśnika. Przemawia za tym również dostępność i korzystne położenie w sąsiedztwie zabytkowych miejscowości: Kraśnika i Urzędowa.

Na terenie gminy istnieją dwa pomniki przyrody: dęby szypułkowe – u wylotu wąwozu Tarnowy Dół w Dzierzkowicach Woli i w Dzierzkowicach Górach.

3. Ochrona i kształtowanie krajobrazu kulturowego

Kształtowanie harmonijnego krajobrazu winno łączyć się z ochroną obszarów i elementów krajobrazu gminy o najwyższych wartościach oraz tych układów przestrzennych, które wiążą walory użytkowe i estetyczne w zagospodarowaniu i zabudowie terenu.

Celem ochrony jest zachowanie ekspozycji krajobrazu w dalekim widoku i ochrona przestrzeni rolniczej. Główną obowiązującą zasadą jest utrzymanie dotychczasowego sposobu

użytkowania terenów polnych oraz zachowanie struktury przestrzennej gminy (istniejącej relacji między terenami niezainwestowanymi i zabudowanymi) przez ograniczenie wszelkich form zainwestowania do terenów ukształtowanej i kształtującej się zabudowy wiejskiej – szczególnie wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych.

W obszarach posiadających walory kulturowe w szczególności winny obowiązywać:

- zakaz lokalizacji zabudowy wielkokubaturowej,
- dopuszczenie uzupełnienia zabudowy w istniejących siedliskach pod warunkiem utrzymania gabarytów – maksymalnie do 2 kondygnacji,
- ograniczenia gabarytów zabudowy – do 1 kondygnacji – w strefie przydolinnej Wyżnicy ze względów na znaczną ekspozycję naturalnego krajobrazu,
- tworzenie osłon krajobrazowych przez nasadzenia zieleni wysokiej wokół zabudowy rozproszonej (pojedyncze siedliska),
- kształtowanie układów zieleni na kierunkach powiązań ekologicznych (zalesienia), przydrożnej (szpalery, aleje),
- ograniczenia budowy obiektów i urządzeń infrastruktury technicznej (w tym wieże telefonii komórkowej) w otwartym krajobrazie.

4. Strefa ekspozycji i ochrony przedpola widoku zespołów zabytkowych.

Zadaniem tej strefy jest ochrona przed zabudową lub innymi formami zainwestowania lub zagospodarowania (np. zieleń wysoka) terenów otwartych w otoczeniu obiektów stanowiących o wartości krajobrazu kulturowego gminy.

Strefa taka została wyznaczona w Dzierzkowicach-Terpentyńce – widok na grodzisko i pozostałości parku, Dzierzkowicach Rynku – widok na zespół kościelny.

Podstawową zasadą obowiązującą w strefie jest ochrona otwarcie widokowych oraz eliminacja form zagospodarowania mogących stanowić bariery widokowe w oglądzie zabytkowych obiektów.

Ustala się następujące warunki ochrony:

- wykluczenie nowej zabudowy i inwestycji liniowych “przysłaniających wgląd” na obiekt zabytkowy,
- formowanie zieleni umożliwiającej ekspozycję najcenniejszych elementów widoku.

5. Punkty widokowe, osie i otwarcia widokowe

Na rysunku studium wyznaczono punkty i obszary o najcenniejszych walorach

krajobrazowych, których utrzymanie w niezmienionym stanie gwarantuje prawidłową percepcję elementów współtworzących krajobraz – w szczególności obiektu zabytkowego, historycznie ukształtowanej sieci osadniczej:

- na całym odcinku drogi Suchynia – Boiska,
- Dzierzkowice Rynek – widok na kościół parafialny,
- po lewej stronie drogi do Urzędowa – widok na cmentarz parafialny,
- Dzierzkowice-Terpentyna – wzdłuż drogi; po stronie północnej – widok na pozostałości zabytkowego parku, po stronie południowej – widok na grodzisko wczesnośredniowieczne,
- Ludmiłówka – wzdłuż drogi – widok na zabudowę wsi.

6. Rekomendacje i wnioski zawarte w audycie krajobrazowym, określone przez audyt krajobrazowy granice krajobrazów priorytetowych

Zarząd Województwa Lubelskiego przystąpił do sporządzania audytu krajobrazowego, jednak do czasu opracowania zmian studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego prace nad tym dokumentem nie zostały zakończone. Nie zostały jeszcze sformułowane rekomendacje i wnioski w audycie krajobrazowym, nie zostały także określone granice krajobrazów priorytetowych przez audyt krajobrazowy.

6. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

6.1 Funkcja i ranga miejscowości.

1. Gminny ośrodek usługowy - Terpentyna, Dzierzkowice Rynek

Funkcje wiodące:

- 1) ośrodek usług podstawowych obsługi rolnictwa, ludności i administracji,
- 2) ośrodek podstawowy mieszkalnictwa, usług i rekreacji,
- 3) ośrodek lokalizacji przemysłu i rzemiosła,

2. Miejscowości gminne:

2.1 Ośrodki koncentracji osadnictwa pozarolniczego:

Kolonia Wyżnianka, Terpentyna, Dzierzkowice Rynek, Kolonia Wyżnica

2.2 Ośrodki elementarne:

Wyżnianka, Dzierzkowice Wola, Ludmiłówka.

2.3 Wsie produkcyjne:

Sosnowa Wola, Ludmiłówka, Dzierzkowice Wola, Dzierzkowice Podwody,

Wyżnica.

2.4 Wsie letniskowe:

Kolonia Wyżnica, Dzierzkowice Podwody, Dzierzkowice Krzywie, Teprentyna, Dzierzkowice Rynek, Dzierzkowice Zastawie, Dzierzkowice Wola.

6.2 Struktura stref przyrodniczo-krajobrazowych.

O walorach krajobrazowych gminy Dzierzkowice decyduje przede wszystkim rzeźba terenu oraz szata roślinna.

Rzeźba tego terenu w krajobrazie zaznacza się wyraźną asymetrycznością w stosunku do doliny rzeki Wyżnicy. Obszar rozciągający się na północ od doliny to wzgórza o łagodnie opadających w kierunku doliny Wyżnicy zboczach. Ich kulminacje są bardzo dobrymi punktami widokowymi na dolinę oraz południową część gminy, której wzniesienia są porożcinane licznymi wąwozami powstałymi na skutek erozji. W wielu miejscach wąwozy utrwalone są przez roślinność. Szczególnie atrakcyjne pod tym względem są okolice Lasu Dzierzkowickiego, gdzie rzeźba terenu jak i występujące z bogatą florą roślin zielnych, mchów i grzybów, zasłużyły na objęcie w przyszłości ochroną prawną jako rezerwat przyrody "Grabowy Las".

Komponentem środowiskowym wpływającym na wysoką ocenę walorów przyrodniczo-krajobrazowych są wody. Koryta Urzędówki i częściowo Wyżnicy są uregulowane, jednak bliskość dużego kompleksu leśnego, zachowane fragmenty olsów i liczne zadrzewienia w dnie doliny powodują, że cała dolina sprawia wrażenie naturalnej. W dnie doliny istnieją duże kompleksy stawów, które nie tylko retencjonują wodę, ale również pełnią funkcję ekologiczną i krajobrazową.

Znaczne urzeźbienie terenu stwarzające możliwości oglądania rozległych widoków, wzajemne przeplatanie się powierzchni leśnych, pól, łąk, obecność dużych kompleksów leśnych czyni opisywany obszar wyjątkowo malowniczym i atrakcyjnym krajobrazowo. Większość krajobrazów ma charakter kulturowy, sprawiający jednak wrażenie naturalności i harmonii. Atrakcyjność krajobrazu podnoszą elementy antropogeniczne: osobliwy układ osadnictwa na krawędzi doliny, licznie występujące obiekty zabytków kultury.

Ze względu na zróżnicowanie stanu środowiska wynikające z uwarunkowań przyrodniczych, efektów egzystencji i działalności człowieka oraz potrzebę właściwej jego ochrony i kształtowania obszar administracyjny gminy Dzierzkowice dzieli się na pięć stref przyrodniczo-krajobrazowych. Granice stref przedstawiono na rysunku studium.

Tabela 21. System stref przyrodniczo-krajobrazowych gminy Dzierzkowice.

Nr strefy	Nazwa strefy
1	Las Zwierzyniecki
2	Wierzchowina Terpentyny
3	Wierzchowina - Kolonia Wyżnianka
4	Dolina Wyżnicy
5	Wierzchowina urozmaicona rozcięciami erozyjnymi

Zmiana funkcji stref oraz zasad jej ochrony i zagospodarowania poprzez lokalizację obiektów o innej funkcji jest niedopuszczalna w procedurze opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gminy oraz ich zmianach bez korekty ustaleń studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. Poniżej przedstawiono obowiązujące zasady ochrony i zagospodarowania stref.

Strefa 1 - Las Zwierzyniecki

Największy kompleks leśny na północy gminy Dzierzkowice, tworzy jej niezwykle cenne zaplecze przyrodnicze, oddziaływujące zasilająco na pozostałe układy ekologiczne gminy, a przede wszystkim na doliny Wyżnicy i Urzędówki. Kompleks leśny tworzą lasy świeże i lasy mieszane świeże.

Lasy mają ogromnie pozytywne znaczenie dla warunków klimatycznych i czystości powietrza w gminie, dla wielkości zasobów oraz czystości wód powierzchniowych i podziemnych, dla hamowania zjawisk erozji i tłumienie hałasu.

Strefa objęta jest statusem obszaru chronionego krajobrazu. Ma ona wysokie walory krajobrazowe, co w połączeniu z wartościami przyrodniczymi i względną bliskością Lublina wpływa na bardzo duże znaczenie rekreacyjne.

Główne kierunki kształtowania struktury ekologicznej i zagospodarowania przestrzennego strefy:

- 1) zachowanie zróżnicowanej struktury ekologicznej strefy przy równoczesnym wzmocnieniu występujących tu ekosystemów,
- 2) utrzymanie mozaikowości ekologicznej i krajobrazowej terenu,
- 3) utrzymanie dużych walorów przyrodniczych - florystycznych i faunistycznych,
- 4) ochrona walorów ekosystemu leśnego przed wchodzeniem zabudowy w strefę brzegową lasu – zachowanie **wymaganej przepisami dopuszczalnej (50m)** odległości zabudowy od linii lasu (strefa: wizualno-krajobrazowa, przeciwpożarowa),
- 5) likwidacja i neutralizacja barier ekologicznych,

- 6) wprowadzenie rezerwy terenu pod powiększenie cmentarza wraz z ustaleniem strefy ochrony sanitarnej.

Strefa 2 - Wierzchowina Terpentyny

Strefa obejmująca środkową część gminy Dzierzkowice. Ma charakter strefy polnej. Główną funkcją strefy jest wielofunkcyjny rozwój gospodarczo-osadniczy wykorzystujący położenie w rejonie podmiejskim.

Rozwój gospodarczo-osadniczy strefy powinien być z zachowaniem ciągłości powiązań przyrodniczo-funkcjonalnych.

Główne kierunki kształtowania struktury ekologicznej i zagospodarowania przestrzennego strefy:

- 1) obowiązują zasady zagospodarowania przestrzennego i kierunków ochrony wartości przyrodniczo-kulturowych i krajobrazowych, a w szczególności następujących obszarów ochrony planistycznej uwarunkowanych § 7 ustaleń szczegółowych:
  - strefa ochrony warunków siedliskowych lasu,
  - strefy ekologicznego systemu obszarów chronionych ze szczególnym zachowaniem wskazanych kierunków powiązań,
- 2) obowiązują zasady realizacji kompleksowych systemów infrastruktury technicznej w oparciu o źródła i układ sieci komunalnych,
- 3) wprowadza się obszary zalesień wyznaczone granicą polno-leśną,
- 4) obowiązuje zakaz rozpraszania zabudowy osadniczej **poza obszarami zabudowy wskazanymi na rysunku**, utrzymania ładu przestrzennego i zachowanie walorów krajobrazu kulturowego terenów zabudowy osadniczej i terenów rolnych,
- 5) utworzenie strefy izolacyjnej od strony doliny rzecznej, zwłaszcza w miejscach, gdzie zabudowa zbliża się do doliny,
- 6) ochrona otwarc widokowych i szerokich panoram przed zwartymi ciągami zabudowy.

Strefa 3 - Wierzchowina - Kolonia Wyżnianka

Strefa obejmuje północno wschodnią część gminy. Ma charakter strefy polnej. Główną funkcją strefy jest wielofunkcyjny rozwój gospodarczo-osadniczy wykorzystujący położenie w rejonie.

Główne kierunki kształtowania struktury ekologicznej i zagospodarowania przestrzennego strefy:

- ~~1) zakaz wprowadzania w strefę dolinną jakiegokolwiek obiektów kubaturowych.~~

- 2) obowiązują zasady realizacji kompleksowych systemów infrastruktury technicznej w oparciu o źródła i układ sieci komunalnych,
- 3) utworzenie strefy izolacyjnej od strony doliny rzecznej, zwłaszcza w miejscach, gdzie zabudowa zbliża się do doliny,

Strefa 4 - Dolina Wyżnicy

Strefa stanowi rozgraniczenie krajobrazu wyżynnego. Dolina Wyżnicy o kierunku przebiegu E-W pełni funkcję łąkowo-wodnego ciągu ekologicznego o randze ogólnowojevodzkiej. Stawy stanowią wodne węzły ekologiczne.

W krajobrazie gminy Dzierzkowice ważne miejsce zajmują zbiorniki wodne. Mimo, że nie stwierdzono tu występowania rzadkich roślin i zbiorowisk roślinnych należy dbać o ich zachowanie gdyż odgrywają ważną rolę w kształtowaniu stosunków wodnych i w funkcjonowaniu bogatych zoocenoz wodnych oraz szuwarowych, a także jako miejsce rekreacji mieszkańców.

Główne kierunki kształtowania struktury ekologicznej i zagospodarowania przestrzennego strefy:

- 1) wykluczenie z zabudowy dna i obrzeży doliny – **wykluczenie nie dotyczy terenów wskazanych na rysunku studium pod funkcję zabudowy,**
- 2) użytkowanie doliny zgodnie z jej naturalnymi predyspozycjami (użytki zielone),
- 3) utrzymanie walorów przyrodniczych przy gospodarczym i rekreacyjnym wykorzystaniu stawów,
- 4) ochrona walorów przyrodniczych i krajobrazowych doliny oraz minimalizacja konfliktów środowiskowych np. poprzez wybudowanie przepustu pod drogą w miejscu przecięcia z rzeką.

Strefa 5 - Wierzchowina urozmaicona rozcięciami erozyjnymi

Strefa położona jest w południowej części gminy o charakterze polno-leśno-osadniczym. Główną funkcją strefy jest umiarkowany rozwój gospodarczo-osadniczy z zachowaniem ciągłości powiązań przyrodniczo-funkcjonalnych.

W rzeźbie omawianego terenu można wyróżnić zespoły form związane ściśle z występującymi na powierzchni skałami. Najwyższą i najbardziej urozmaiconą rzeźbą odznacza się południowa część gminy położona na obszarze lessowym. Charakterystycznym elementem krajobrazu tych okolic są nieckowate doliny denudacyjnej, suche doliny erozyjno-

denudacyjne, wąwozy a z mniejszych form – miseczkowate zagłębienia bezodpływowe oraz kotły i studzienki suforyjne.

Główne kierunki kształtowania struktury ekologicznej i zagospodarowania przestrzennego strefy:

- 1) obowiązują zasady zagospodarowania przestrzennego i kierunków ochrony wartości przyrodniczo-kulturowych i krajobrazowych, a w szczególności następujących obszarów ochrony planistycznej uwarunkowanych § 7 ustaleń szczegółowych:
  - strefa ochrony warunków siedliskowych lasu,
  - strefy ekologicznego systemu obszarów chronionych ze szczególnym zachowaniem wskazanych kierunków powiązań,
- 2) obowiązują zasady realizacji kompleksowych systemów infrastruktury technicznej w oparciu o źródła i układ sieci komunalnych,
- 3) nasadzenie zieleni śródpolnej i przydrożnej łączącej kompleksy leśne i doliny rzeczne w celu wzmocnienia powiązań ekologicznych.
- 4) obowiązuje zakaz rozpraszania zabudowy osadniczej **poza obszarami zabudowy wskazanymi na rysunku**, utrzymania ładu przestrzennego i zachowanie walorów krajobrazu kulturowego terenów zabudowy osadniczej i terenów rolnych,
- 5) ochrona otwarc widokowych i szerokich panoram przed zwartymi ciągami zabudowy.

6.3 Główne zasady polityki przestrzennej.

Podstawową zasadą polityki przestrzennej powinna być poprawa ładu przestrzennego, a jej wiodące zadania dotyczą głównie sfery osadnictwa. W tym zakresie należy:

- 1) Położyć nacisk na bardziej efektywne wykorzystanie obszarów już mających ustaloną funkcję mieszkaniową - zwłaszcza posiadających dostęp do jak najszerszego zestawu mediów komunalnych i zlokalizowanych wewnątrz lub w sąsiedztwie istniejących, zwartych obszarów zabudowy,
- 2) Ograniczyć do minimum wyznaczanie nowych terenów budowlanych w sytuacji niepełnego wykorzystania terenów już wyznaczonych,
- 3) Nie dopuszczać do powstawania lub narastania osadnictwa w sąsiedztwie obszarów chronionych, a także w innych miejscach rezerwowanych pod funkcje ogólnodostępne

i kolidujące z mieszkalnictwem, a w szczególności przestrzegać zasad zagospodarowania stref funkcjonalno-przestrzennych określonych w rozdziale 6.2.

- 4) Zachować, a w niektórych przypadkach nawet rekonstruować, tradycyjny charakter wizualny miejscowości w skali jednostki osadniczej (kształt miejscowości), siedliska (wzajemne usytuowanie budynków, zieleń przydomowa) i pojedynczego obiektu (forma architektoniczna),
- 5) W terenach nowej zabudowy w celu zachowania i podkreślenia tożsamości kulturowej obszaru, a w szczególności krajobrazu kulturowego wsi, charakteryzującego się tradycyjnym stylem budownictwa ludowego należy ustanowić w planie zagospodarowania przestrzennego gminy nowe prawo lokalne (gminne) dotyczące dopuszczalnych form architektonicznych nowej zabudowy.
- 6) Wyznaczyć strefy ochrony widoku i krajobrazu, uwzględniające wglądy panoramiczne, ekspozycje krajobrazu, zespoły urbanistyczne i ich sylwety wskazane do zachowania i ochrony, w powiązaniu z miejscami ich ekspozycji.
- 7) Kierunki kształtowania ekologicznej polityki przestrzennej konstytuują przede wszystkim: położenie gminy w ECONET, co wymusza działania proekologiczne o wymiarze ogólnokrajowym, istniejące walory przyrodniczo-krajobrazowe i potencjalne możliwości ich wzbogacenia oraz odporność środowiska i jego zagrożenia. W oparciu o powyższe przesłanki w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego należy:
  - utrzymać i kształtować ciągłość systemu ekologicznego;
  - wdrożyć politykę ochronną wraz z programem rewaloryzacji przyrody;
  - wdrożyć politykę rewitalizacji i wzbogacania przyrodniczego obszaru gminy, w tym zalesienia;
  - kształtować wysokie walory estetyczne i krajobrazowe oraz urozmaicić strukturę ekologiczną gminy;
  - prowadzić rekultywację zdegenerowanych terenów oraz rozbudowę urządzeń ochrony środowiska;
- 8) W polityce kształtowania wysokich walorów estetycznych i krajobrazowych oraz wzmocnienia struktury ekologicznej gminy należy uwzględnić m. in.:
  - skupianie zabudowy oraz zachowanie względnie intensywnego zagospodarowania. Powinien być ograniczony rozrost zabudowy na obszary otwarte oraz zboczowe dolin rzecznych. Polityka ta musi być połączona z ograniczeniami dotyczącymi

formy nowych obiektów - w kierunku jej dostosowania do lokalnych tradycji i cech krajobrazu kulturowego;

- identyfikację lokalnego systemu przyrodniczego, co umożliwi ochronę przed zabudową istniejących i potencjalnych powiązań ekologicznych.

6.4 Ustalenia ogólne dla obszarów otwartych.

6.4.1 Ustalenia ogólne dla obszarów prawnie chronionych

Dla obszarów chronionych na terenie gminy obowiązuje:

1. Kraśnicki Obszar Chronionego Krajobrazu

- 1) Na terenach obszarów chronionego krajobrazu, zgodnie z **Uchwałą Nr XXXVI/491/2017 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 18 grudnia 2017 r. w sprawie Kraśnickiego Obszaru Chronionego Krajobrazu** ~~Rozporządzeniem Nr 39 Wojewody Lubelskiego z dnia 17 lutego 2006 r.~~, obowiązuje:
  - a) *zachowanie oraz poprawa stosunków wodnych poprzez ograniczenie nadmiernego odpływu wód, gospodarowanie zasobami wodnymi w sposób uwzględniających potrzeby ekosystemów wodnych i wodno-błotnych, zachowanie naturalnego charakteru rzek, cieków wodnych, zbiorników wodnych i starorzeczy, ochrony funkcji obszarów źródliskowych o dużych zdolnościach retencyjnych, zachowanie lub przywracanie dobrego stanu ekologicznego wód;*
  - b) *zachowanie lub odtwarzanie różnorodności biologicznej właściwej dla danego typu ekosystemu, głównie poprzez zachowanie lub przywracanie właściwego stanu siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk roślinnych, zwierzęcych lub grzybów;*
  - ~~c) uwzględnienie potrzeb ochrony przyrody w gospodarce człowieka, w tym w gospodarce rolnej, leśnej, wodnej, rybackiej i turystyce;~~
  - d) *ochrona i kształtowanie zadrzewień, ze szczególnym uwzględnieniem zadrzewień nadwodnych i śródpolnych,*
  - e) *ochrona specyficznych cech krajobrazu, w tym dolin rzecznych, starorzeczy, naturalnych form rzeźby terenu (wydmy, doliny denudacyjne, wąwozy lessowe, kotły i studzienki erozyjne);*
  - f) *tworzenie i ochrona korytarzy ekologicznych umożliwiających migrację gatunków;*
  - g) *kształtowanie zagospodarowania przestrzennego w sposób nierozwijający zachowanie walorów przyrodniczych i krajobrazowych oraz wartości kulturowych, w szczególności przez ochronę otwartej przestrzeni przed nadmierną zabudowa,*

zachowanie ciągłości korytarzy ekologicznych, ochrona punktów, osi i przedpoli widokowych, usuwanie lub przesłanianie antropogenicznych elementów dyszarmicznych w krajobrazie;

- ~~h) dążenie do odtworzenia starych odmian drzew owocowych i ras zwierząt hodowlanych;~~
  - ~~i) dążenie do rewitalizacji zespołów zabudowy, w tym układów zabytkowych, propagowanie tradycyjnych cech architektury;~~
  - j) eliminowanie lub ograniczanie źródeł zagrożeń w szczególności zanieczyszczenia powietrza, wód i gleb poprzez usuwanie zanieczyszczeń antropogenicznych, kształtowanie prawidłowej gospodarki wodno-ściekowej, promowanie sposobów gospodarowania gruntami, ograniczających erozję gleb;
- 2) Na obszarze tym zakazuje się:
- a) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym, przeciwpowodziowym lub przeciwsuwiskowym lub budową, odbudową, utrzymaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych;
  - b) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych, leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka;
  - c) likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych;
  - d) lokalizowania obiektów budowlanych w pasie o szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych oraz zasięgu lustra wody w sztucznych zbiornikach wodnych usytuowanych na wodach płynących przy normalnym poziomie piętrzenia określonym w pozwoleniu wodnoprawnym – z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki wolnej, leśnej lub rybackiej;
  - ~~e) zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;~~
  - ~~f) realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie~~

~~środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko;~~

~~g) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;~~

~~h) wydobywania do celów gospodarczych skal, w tym torfu oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;~~

3) Zakaz ujęty w pkt 2 lit. a nie dotyczy terenów, na których wykonywanie prac ziemnych związane jest z koncesją na wydobywanie kopalin ze złóż.

4) Zakazy, o których mowa w pkt 2 lit a i b, nie dotyczą wykonywania prac związanych z robotami budowlanymi dopuszczonymi do realizacji przez właściwe organy na podstawie ustawy Prawo budowlane na terenach przeznaczonych pod zabudowę w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego albo co do których wydano ostateczne decyzje o warunkach zabudowy.

5) Zakaz, o którym mowa w pkt 2 lit. d, nie dotyczy budowy nowych obiektów budowlanych, które będą uzupełniać lub przylegać do terenów położonych w obrębie jednostek osadniczych pod warunkiem uwzględnienia ich lokalizacji w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego lub wydania ostatecznych decyzji o warunkach zabudowy.

~~6) Zakazy, o których mowa w lit. b nie dotyczą:~~

~~a) wykonywania zadań na rzecz obronności kraju i bezpieczeństwa państwa;~~

~~b) prowadzenia akcji ratowniczej oraz działań związanych z bezpieczeństwem powszechnym;~~

~~c) realizacji inwestycji celu publicznego.~~

~~7) Zakaz, o którym mowa w pkt. 3 lit. b nie dotyczy realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których przeprowadzona ocena oddziaływania na środowisko wykazała brak znacząco negatywnego wpływu na ochronę przyrody Obszaru Chronionego Krajobrazu.*~~

2. Ostoja siedliskowa „Dzierzkowice”, PLH060079

Zabronione jest:

- podejmowanie działań mogących w znaczący sposób pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk gatunków roślin i zwierząt, a także w znaczący sposób wpłynąć negatywnie na gatunku, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000,

- realizacja planowanych przedsięwzięć, które nie są bezpośrednio związane z ochroną obszaru Natura 2000 lub nie wynikają z tej ochrony, jeżeli mogą one znacząco oddziaływać na ten obszar, jest dopuszczalna po uzyskaniu decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia,
- na obszarach Natura 2000 nie podlega ograniczeniu działalność związana z utrzymaniem urządzeń i obiektów służących bezpieczeństwu przeciwpowodziowemu oraz działalność gospodarcza, rolna, leśna, łowiecka i rybacka, a także amatorski połów ryb, jeżeli nie zagrażają one zachowaniu siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk roślin lub zwierząt ani nie wpływają w sposób istotny negatywnie na gatunki roślin i zwierząt, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000.

3. Pomniki przyrody

W odniesieniu do pomników przyrody wprowadzone są następujące ograniczenia i zakazy:

- pozyskiwania i niszczenia lub uszkodzenia przedmiotów poddanych ochronie,
- dokonywania wszelkich istotnych zmian przedmiotów,
- niszczenia gleby, palenia ognisk, stosowania środków chemicznych w otoczeniu przedmiotów,
- wieszania na przedmiotach tablic, napisów, ogłoszeń reklamowych i innych znaków nie związanych z ochroną przedmiotu,
- wysypywania, zakopywania i wylewania odpadów i innych nieczystości,
- budowy, rozbudowy obiektów budowlanych, linii komunikacyjnych, urządzeń lub instalacji w otoczeniu przedmiotów.

4. Projektowany rezerwat przyrody "Grabowy Las"

W odniesieniu do projektowanego rezerwatu, zgodnie z ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2018 r., poz. 142 z późn. zm.) obowiązywać mogą ~~mają~~ następujące zakazy ~~i nakazy~~:

- 1) budowy lub przebudowy obiektów budowlanych i urządzeń technicznych, z wyjątkiem obiektów i urządzeń służących celom parku narodowego albo rezerwatu przyrody;
- 2) chwytania lub zabijania dziko występujących zwierząt, zbierania lub niszczenia jaj, postaci młodocianych i form rozwojowych zwierząt, umyślnego płoszenia zwierząt kręgowych, zbierania poroży, niszczenia nor, gniazd, legowisk i innych schronień zwierząt oraz ich miejsc rozrodu;
- 3) polowania, z wyjątkiem obszarów wyznaczonych w planie ochrony lub zadaniach

- ochronnych ustanowionych dla rezerwatu przyrody;
- 4) pozyskiwania, niszczenia lub umyślnego uszkodzenia roślin o raz grzybów;
  - 5) użytkowania, niszczenia, umyślnego uszkodzenia, zanieczyszczenia i dokonywania zmian obiektów przyrodniczych, obszarów oraz zasobów, tworów i składników przyrody;
  - 6) zmiany stosunków wodnych, regulacji rzek i potoków, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody;
  - 7) pozyskiwania skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, minerałów i bursztynu;
  - 8) niszczenia gleby lub zmiany przeznaczenia i użytkowania gruntów;
  - 9) palenia ognisk i wyrobów tytoniowych oraz używania źródeł światła o otwartym płomieniu, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
  - 10) prowadzenia działalności wytwórczej, handlowej i rolniczej, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych w planie ochrony;
  - 11) stosowania chemicznych i biologicznych środków ochrony roślin i nawozów;
  - 12) zbioru dziko występujących roślin i grzybów oraz ich części, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
  - 13) połowu ryb i innych organizmów wodnych, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych w planie ochrony lub zadaniach ochronnych;
  - 14) ruchu pieszego, rowerowego, narciarskiego i jazdy konnej wierzchem, z wyjątkiem szlaków i tras narciarskich wyznaczonych przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
  - 15) wprowadzania psów na obszary objęte ochroną ścisłą i czynną, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych w planie ochrony, psów pasterskich wprowadzanych na obszary objęte ochroną czynną, na których plan ochrony albo zadania ochronne dopuszczają wypas oraz psów asystujących w rozumieniu art. 2 pkt 11 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2016 r. poz. 2046 i 1948 oraz z 2017 r. poz. 777, 935 i 1428);
  - 16) wspinaczki, eksploracji jaskiń lub zbiorników wodnych, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
  - 17) ruchu pojazdów poza drogami publicznymi oraz poza drogami położonymi na nieruchomościach stanowiących własność parków narodowych lub będących w użytkowaniu wieczystym parków narodowych, wskazanymi przez regionalnego

- dyrektora ochrony środowiska;
- 18) umieszczania tablic, napisów, ogłoszeń reklamowych i innych znaków niezwiązanych z ochroną przyrody, udostępnianiem parku albo rezerwatu przyrody, edukacją ekologiczną, z wyjątkiem znaków drogowych i innych znaków związanych z ochroną bezpieczeństwa i porządku powszechnego;
  - 19) zakłócania ciszy;
  - 20) używania łodzi motorowych i innego sprzętu motorowego, uprawiania sportów wodnych i motorowych, pływania i żeglowania, z wyjątkiem akwenów lub szlaków wyznaczonych przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
  - 21) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu;
  - 22) biwakowania, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
  - 23) prowadzenia badań naukowych bez zgody regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
  - 24) wprowadzania gatunków roślin, zwierząt lub grzybów, bez zgody ministra właściwego do spraw środowiska;
  - 25) wprowadzania organizmów genetycznie zmodyfikowanych;
  - 26) organizacji imprez rekreacyjno-sportowych – w rezerwacie przyrody bez zgody regionalnego dyrektora ochrony środowiska.

Zakazy, o których mowa powyżej, nie dotyczą:

- 1) wykonywania zadań wynikających z planu ochrony lub zadań ochronnych;
- 2) prowadzenia akcji ratowniczej oraz działań związanych z bezpieczeństwem powszechnym;
- 3) wykonywania zadań z zakresu obronności kraju w przypadku zagrożenia bezpieczeństwa państwa;
- 4) obszarów objętych ochroną krajobrazową w trakcie ich gospodarczego wykorzystywania przez jednostki organizacyjne, osoby prawne lub fizyczne oraz wykonywania prawa własności, zgodnie z przepisami Kodeksu cywilnego.

~~1) zakazy:~~

- ~~• pozyskiwania podłoża, gleby i ściółki leśnej;~~
- ~~• zmiany naturalnych stosunków wodnych;~~
- ~~• wypasu bydła;~~
- ~~• łowienia, płoszenia zwierząt leśnych, wybierania jaj i piskląt;~~
- ~~• zbierania nasion, owoców, roślin rzadkich i chronionych;~~

- ~~• nieuzasadnionego niszczenia jakiegokolwiek gatunków roślin,~~
- ~~• zanieczyszczenia i zaśmiecania terenu,~~
- ~~• wznoszenia budowli, budowy nowych dróg,~~
- ~~• umieszczania tablic, napisów i innych znaków nie związanych z ochroną,~~
- ~~• zakładania miejsc biwakowych, palenia ognisk;~~

2) ~~nakazy:~~

~~Z chwilą powołania rezerwatu obiekt ten powinien być:~~

- ~~• odpowiednio oznakowany tablicami informacyjnymi,~~
- ~~• drzewostan rezerwatu powinien być sukcesywnie przebudowany zgodnie z naturalnym jego siedliskiem; odnosi się to przede wszystkim do stopniowego usuwania sadzonych (sosna) i lekkonasiennych drzew (brzoza, osika) na korzyść naturalnych odnowień lipy, dębu i grabu,~~
- ~~• wszelkie "dzikie" drogi na terenie rezerwatu powinny być jak najszybciej zamknięte.~~

5. W stosunku do form ochrony przyrody proponowanych objęciem jako pomnik przyrody, użytek ekologiczny proponuje się przyjąć, zgodnie z ustawą o *ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2018 r., poz. 142 z późn. zm. tekst jednolity: Dz. U. z 2009 r., Nr 151, poz. 1220 z późn. zm.)** następujące zakazy:

- niszczenia, uszkodzenia lub przekształcania obiektu *lub obszaru,*
- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym lub przeciwpowodziowym albo budową, odbudową, utrzymywaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych;
- **uszkodzenia lub zanieczyszczenia gleby;**
- dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody albo racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;
- likwidowania, zasypywania i przekształcania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych;*
- wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia użytkowanych gruntów rolnych;
- zmiany sposobu użytkowania ziemi;
- wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
- umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia nor, legowisk zwierzęcych oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego polowu ryb oraz

wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;

- zbioru, niszczenia, uszkodzenia roślin i grzybów na obszarach użytków ekologicznych, utworzonych w celu ochrony stanowisk, siedlisk lub ostoi roślin i grzybów chronionych;
- umieszczania tablic reklamowych.*

Wymienione zakazy nie dotyczą:

- 1) prac wykonywanych na potrzeby ochrony przyrody po uzgodnieniu z organem ustanawiającym daną formę ochrony przyrody;
- 2) realizacji inwestycji celu publicznego w przypadku braku rozwiązań alternatywnych, po uzgodnieniu z organem ustanawiającym daną formę ochrony przyrody;
- 3) zadań z zakresu obronności kraju w przypadku zagrożenia bezpieczeństwa państwa;
- 4) likwidowania nagłych zagrożeń bezpieczeństwa powszechnego i prowadzenia akcji ratowniczych.

6. Lasy ochronne

W lasach ochronnych prowadzi się gospodarkę leśną w sposób zapewniający ciągłe spełnianie przez nie celów, dla których zostały wydzielone, w szczególności poprzez:

a) zachowanie trwałości lasów w drodze:

- dbałości o stan zdrowotny i sanitarny lasów;
- preferowanie naturalnego odnowienia lasu;
- ograniczania regulacji stosunków wodnych do prac uzasadnionych potrzebami odnowienia lasu oraz użytkowania sąsiadujących z lasami ochronnymi gruntów nieleśnych;
- ograniczania trwałego odwadniania bagien śródleśnych do przypadków, w których wyniki przeprowadzonych badań i ekspertyz wykluczają niekorzystny wpływ tego zabiegu na stosunki wodne w lasach ochronnych;

b) zagospodarowanie i ochronę lasów poprzez:

- kształtowania struktury gatunkowej i przestrzennej lasu zgodnie z warunkami siedliskowymi, w kierunku powiększania różnorodności biologicznej i zwiększania odporności lasu na czynniki destrukcyjne;
- stosowania indywidualnych sposobów zagospodarowania i ochrony poszczególnych drzewostanów;
- ustalania etatu cięć według potrzeb hodowlanych lasu;
- ograniczania stosowania zrębów zupełnych do najslabszych siedlisk leśnych oraz prowadzenia śinki drzew, zrywki i wywozu drewna w sposób zapewniający w

maksymalnym stopniu ochronę gleby i roślinności leśnej;

- zakaz pozyskiwania żywicy i karpiny.

7. ~~Obszar sieci europejskiej Natura 2000~~

~~1) Na terenie gminy Dzierzkowice znajduje się:~~

~~a) projektowana ostoja siedliskowa Natura 2000 „Dzierzkowice” – faza konsultacji społecznych.~~

~~2) W bezpośrednim sąsiedztwie gminy Dzierzkowice znajduje się:~~

~~a) ostoja siedliskowa Natura 2000 „Gościeradów” (PLH 060007) zatwierdzona przez komisję europejską,~~

~~b) ostoja siedliskowa Natura 2000 „Gościeradów PLH 060007” zgłoszona do rozszerzenia w fazie konsultacji społecznych.~~

~~3) Zabronione jest:~~

~~— podejmowanie działań mogących w znaczący sposób pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk gatunków roślin i zwierząt, a także w znaczący sposób wpłynąć negatywnie na gatunku, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000;~~

~~— realizacja planowanych przedsięwzięć, które nie są bezpośrednio związane z ochroną obszaru Natura 2000 lub nie wynikają z tej ochrony, jeżeli mogą one znacząco oddziaływać na ten obszar, jest dopuszczalna po uzyskaniu decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia;~~

~~— na obszarach Natura 2000 nie podlega ograniczeniu działalność związana z utrzymaniem urzędzeń i obiektów służących bezpieczeństwu przeciwpowodziowemu oraz działalność gospodarcza, rolna, leśna, łowiecka i rybacka, a także amatorski połów ryb, jeżeli nie zagrażają one zachowaniu siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk roślin lub zwierząt ani nie wpływają w sposób istotny negatywnie na gatunki roślin i zwierząt, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000.*~~

8. Strefy ochronne ujęć wody.

W celu zapewnienia jakości wody ujmowanej do zaopatrzenia ludności oraz zaopatrzenia zakładów ustanawia się strefy ochronne ujęć wody. Zasady gospodarowania w strefach ochronnych ujęć wody zawarte są w decyzjach ustanawiających wyłącznie teren ochrony bezpośredniej, albo teren ochrony bezpośredniej i teren ochrony pośredniej. Co do zasady, zgodnie z zasadami wynikającymi z przepisów ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. - Prawo wodne (Dz. U. z 2017 r. poz. 1566 z późn. zm.) na terenie strefy ochrony bezpośredniej zakazuje się użytkowania gruntów do celów niezwiązanych z eksploatacją ujęcia wody. Na terenie

ochrony bezpośredniej należy:

- 1) odprowadzać wody opadowe lub roztopowe w sposób uniemożliwiający przedostawanie się ich do urządzeń służących do poboru wody,
- 2) zagospodarować teren zielenią,
- 3) odprowadzać poza granicę terenu ochrony bezpośredniej ścieki z urządzeń sanitarnych przeznaczonych do użytku dla osób zatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody,
- 4) ograniczyć wyłącznie do niezbędnych potrzeb przebywanie osób niezatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody.

Teren ochrony bezpośredniej należy ogrodzić i oznakować stosownie do wymogów wynikających z przepisów.

Na terenie strefy ochrony pośredniej może być zakazane lub ograniczone wykonywanie robót lub czynności powodujących zmniejszenie przydatności ujmowanej wody lub wydajności ujęcia.

6.4.2 Ustalenia ogólne dla obszarów ochrony planistycznej.

~~1) Strefa pośredniej ochrony sanitarnej ujęć w głębszych wodach o zasadach gospodarowania określonych ustawą z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne (t.j. Dz. U. Z 2005 r., Nr 239, poz. 2019 z późn. zm.).~~

2) Strefy ochrony siedliskowej lasu:

- strefę należy wprowadzić w promieniu do 500 m od obrzeży lasu;
- w wyznaczonych strefach nie należy lokalizować dużych monolitowych obiektów kubaturowych, obiektów uciążliwych dla środowiska, składowisk odpadów i wylewisk nieczystości;
- prowadzenie prac hydrotechnicznych i melioracyjnych należy podporządkować wymogom ochrony warunków siedliskowych lasu;
- preferowanymi formami zagospodarowania powinny być różne formy rekreacji, sportu, oświaty, kultury lub zdrowia.

3) Ochrona wód powierzchniowych

Cały obszar gminy znajduje się w zlewni rzeki Wyżnicy. Zasady zagospodarowania na terenie zlewni powinny zmierzać do:

- zwiększenia naturalnej retencji poprzez zalesienie obszarów wód wododziałowych,
- ochrony dolin rzecznych oraz pozadolinnych podmokłości, bagien i torfowisk przed

odwodnieniem, a meandrujących odcinków rzek - przed regulacją,

- uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej,
- eliminacji ognisk zanieczyszczeń wód powierzchniowych i podziemnych,
- wykluczenia lokalizacji obiektów szczególnie uciążliwych dla środowiska,
- racjonalnego stosowania nawozów sztucznych i chemicznych środków ochrony roślin.

4) Korytarze ekologiczne:

Zgodnie z ustawą 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2018 r., poz. 142 z późn. zm. ~~tekst jednolity: Dz. U. z 2009 r. Nr 151, poz. 1220 z późn. zm.~~)* korytarzem ekologicznym jest obszar ~~pomiędzy dwoma lub wieloma obszarami chronionymi,~~ niezabudowany, umożliwiający migrację roślin, zwierząt lub grzybów.

Zakazy:

- składowania odpadów komunalnych, przemysłowych i energetycznych, lokalizacji wylewisk gnojowicy i nieczystości oraz grzebowisk zwierząt,
- tworzenia nasypów ziemnych, usytuowanych poprzecznie do osi korytarza,
- lokalizacji zabudowy mieszkaniowej,
- eksploatacji surowców mineralnych;

nakazy:

- likwidacji obiektów destrukcyjnych,
- poszerzania (lub wykonywania) przepustów w przecinających korytarze nasypach drogowych i kolejowych;

zalecenia:

- kształtowania pasmowych struktur przyrodniczych;
- restytucji użytków zielonych kosztem gruntów ornych,
- prowadzenia dróg po estakadach.

Korytarze ekologiczne powinny zachować naturalną drożność i strukturę środowiska.

5) Zielony pierścień

Wschodnia część gminy położona jest na obszarze objętym programem kształtowania „zielonego pierścienia” wokół miasta Kraśnik. 'Zielonemu pierścieniowi” przypisuje się, poza stabilizującym wpływem na środowisko warunki życia w mieście, również:

- funkcję ochrony struktury ekologicznej z pozostałościami przyrody zbliżonej do naturalnej i osobliwościami przyrodniczo-krajobrazowymi;
- funkcję ochrony struktury przestrzennej przed semiurbizacją i chaotyczną

urbanizacją, to jest zarówno terenów otwartych niezabudowanych, jak i krajobrazów mozaikowych (drobnoskalowych) z typowym dla terenów podmiejskich dużym zróżnicowaniem fitosocjologicznym zbiorowisk zastępczych i nierzadko o znaczących walorach florystycznych;

- funkcje buforową, osłabiającą presję miasta na tereny wiejskie;
- funkcję wypoczynku codziennego i świątecznego dla mieszkańców miast.

„Zielony pierścień” traktuje się jako strefę czynnej ochrony fizjonomii krajobrazu, co oznacza również konieczność wzbogacania przyrodniczego terenów znajdujących się w jego obrębie, głównie drogą fitomelioracji (zadrzewień i zakrzewień) oraz – o ile pozwalają na to warunki naturalne – rozwoju małej retencji. Za elementy kontynuujące „zielony pierścień” uznaje się:

- doliny rzeczne;
- większe kompleksy leśne
- rolnicze tereny otwarte z zachowanym harmonijnym krajobrazem.*

6) Zdegradowany odcinek doliny rzeki Wyżnicy

Odcinek doliny rzeki Wyżnicy został uznany za zdegradowany i wymaga rewaloryzacji biologicznej. W gminie Dzierzkowice oznacza to:

- sukcesywną likwidację zabudowy substandardowej znajdującej się na terenach zalewowych;
- możliwie pełny odzysk powierzchni biologicznie czynnej poprzez likwidację terenów pod sztuczną nawierzchnię (placów, składów, targowisk);
- likwidacja śmietnisk, gnojowisk, złomowisk;
- odtwarzanie zadrzewień i zakrzewień w układach pasmowych;
- poprawę czystości wód poprzez likwidację niekontrolowanych zrzutów ścieków.*

7) Główny Zbiornik Wód Podziemnych (GZWP) nr 406

Gmina położona jest w obrębie Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 406 (Lublin).

Dążąc do ochrony ilościowej i jakościowej zasobów wodnych uznaje za zasadne ustanowienie obszaru ochronnego zbiornika. Jako podstawową zasadę zagospodarowania na jego terenie wprowadza się zakaz:

- wykonywania robót lub innych czynności, które mogą spowodować trwałe

zanieczyszczenie gruntów i wód, ~~a w szczególności lokalizowania inwestycji zaliczanych do przedsięwzięć mogących szczególnie oddziaływać na środowisko.*~~

8) *W zakresie eksploatacji kopalni należy wyłączyć spod eksploatacji te elementy struktury krajobrazu, które decydują o równowadze ekologicznej i różnorodności biologicznej środowiska, między innymi:*

- *torfowisk;*
- *terenów źródliskowych;*
- *terenów leśnych.*

Przestrzeganie wymogów ochrony środowiska w trakcie eksploatacji kopalni, realizuje się przede wszystkim poprzez zachowanie, ustanowionych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, stref ochronnych w stosunku do terenów przyległych (lasów, Krawędzi dolin, pol uprawnych itp.).*

Na terenie gminy Dzierzkowice jest ustanowiony jeden teren górniczy – wyznaczony w obrębie złoża Sosnowa Wola III.

6.4.3 Obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

Rolnicza przestrzeń gminy (z wyjątkiem obszarów urbanizowanych, stref rekreacyjno - wypoczynkowych) obejmująca dotychczasowe grunty orne, łąki, pastwiska **podlega ochronie przed zabudową i powinna trwale pozostać obszarem otwartym ze względów produkcyjnych, ekologicznych i krajobrazowych.**

1. Główne trendy zmian i kierunków w zagospodarowaniu przestrzennym obszarów o wiodącej funkcji rolniczej uwzględniać powinny:

- przeciwdziałanie niekorzystnym tendencjom dotyczącym zmian strukturalnych rolnictwa, w tym głównie rozdrobnieniu gospodarstw rolnych oraz podziałom na działki poniżej 1 ha;
- przeciwdziałanie negatywnym zmianom w strukturze upraw, polegającym na ubytku w powierzchni roślin intensyfikujących, w tym przemysłowych;
- przeciwdziałanie lokalizowaniu rozproszonej zabudowy rolniczej wpływającej negatywnie na walory otwartego krajobrazu rolniczego korzystnego dla produkcji rolnej. Z uwagi na położenie i charakter gminy, korzystny będzie rozwój na tych obszarach rolnictwa ekologicznego;
- program scaleń na terenach o szczególnie rozdrobnionej strukturze gospodarstw rolnych

- umożliwiający funkcjonowanie rolnictwa na tych obszarach;
- wyznaczenie terenów pod rozwój przetwórstwa, usług rolniczych i rzemiosła usługowego;
  - uwzględnienie obszarów dla funkcji turystyczno - dydaktycznych i letniskowej gminy (szlaki, ścieżki rowerowe, punkty widokowe);
  - dla podtrzymania ciągłości produkcji rolnej dla istniejącej rozproszonej zabudowy zagrodowej nie wyznaczonej planem zagospodarowania przestrzennego, dopuszcza się adaptację i możliwość zabudowy;
  - dopuszcza się wymiennosc struktury upraw, a w szczególności wzrostu udziału użytków zielonych kosztem gruntów ornych w szczególności w obszarach narażonych na erozję wodną powierzchniową oraz dolinach rzek.
2. *Zaleca się dla terenów upraw polowych w tym na terenach użytków zielonych przyjmowanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego następujących zasad zagospodarowania i zabudowy:*
- 1) *wyklucza się, z zastrzeżeniem pkt. 2, 3, lokalizacje nowych budynków poza istniejącymi siedliskami rolnymi;*
  - 2) *dopuszcza się lokalizowanie budowli rolniczych w terenach upraw polowych z zachowaniem warunków ochrony środowiska i uwarunkowań ekofizjograficznych, z wykluczeniem w szczególności lokalizacji na terenach łąk, na terenach z wysokim poziomem wód gruntowych, a także w odległości nie mniejszej niż 50 m od cieków wodnych, zbiorników wodnych i rowów melioracyjnych, za wyjątkiem strefy Kraśnickiego Obszaru Chronionego Krajobrazu gdzie odległość ta nie może być mniejsza niż 100 m;*
  - 3) *dopuszcza się odtwarzanie, rozbudowę i modernizację istniejących siedlisk w tym przekształcenie na funkcję agroturystyczną;*
  - 4) *dopuszcza się uzupełnienie istniejącej zabudowy zagrodowej rozproszonej w wolnych enklawach tą samą funkcją użytkową pod warunkiem położenia wzdłuż utwardzonych i uzbrojonych ciągów komunikacyjnych z zachowaniem warunków zabudowy i zagospodarowania działki jak w ustaleniach dla danej funkcji użytkowania terenu;*
  - 5) *dopuszcza się przekształcanie istniejących siedlisk na cele zabudowy mieszkaniowej niskiej bez prawa geodezyjnego podziału terenu;*

- 6) *dopuszcza się w granicach ewidencyjnych działki realizację drugiego domu mieszkalnego w strefie do 70,0 m od istniejących budynków, dla członków rodziny w celu polepszenia warunków mieszkaniowych, jednak bez wydzielenia działki;*
- 7) *dopuszcza się wyznaczanie i utwardzanie dróg wewnętrznych, służących obsłudze gospodarki rolnej;*
- 8) *zakazuje się melioracji o jedynie odwadniającym charakterze;*
- 9) *dopuszcza się zalesienie terenów na glebach niskich klas bonitacyjnych i odłogujących;*
- 10) *dopuszcza się budowę stawów na terenach łąk*
- 11) *dopuszcza się ponadto lokalizację:*
  - *terenów zieleni, punktów widokowych i urządzeń ciągów spacerowych, zapewniających dostęp do zespołów zieleni wzdłuż istniejących cieków wodnych,*
  - *urządzeń infrastruktury technicznej i komunikacji,*
- 12) *punkty od 1 do 7 nie obowiązują dla terenów położonych w obszarze objętym ochroną konserwatorską oraz w bezpośrednim jego sąsiedztwie; w tych obszarach obowiązują warunki konserwatorskie określone przez Lubelskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.**

6.4.4 Obszary leśne.

Uznaje się za ochronne wszystkie lasy oznaczone na rysunku studium przyjmując za zasadę politykę zrównoważonej gospodarki rolno-leśnej o następujących zasadach zagospodarowania:

- w głębokich wcięciach użytków rolnych w kompleksy leśne, dla wyrównania granicy, proponuje się tereny do zalesień oznaczone na rysunku studium oraz na V i VI klasach bonitacyjnych gleb,
- należy dążyć, aby poprzez właściwy sposób zagospodarowania - rębnie częściowe - doprowadzić do sytuacji, że w każdym z drzewostanów będą występować wszystkie stadia rozwojowe od regeneracji po rozpad. Można to osiągnąć ograniczając powierzchnie poszczególnych zabiegów hodowlano - gospodarczych do mikrosiedlisk,
- wszędzie gdzie możliwe, należy inicjować odnowienia naturalne, nie wykluczając sztucznych nasadzeń, gatunkami pożądanymi w składzie przyszłych drzewostanów,
- ścinę i wywózkę prowadzić wyznaczonymi szlakami zrywkowymi, aby nie niszczyć podrostów i podszytu,

- niewielkie powierzchnie przewidywanych zalesień pozostawić do sukcesji naturalnej, większe zaś, zalesić gatunkami przewidzianymi w typach gospodarczych,
- zadarnienia zboczy wąwozów i stref dolinnych oraz na obszarach wierzchowinowych.

Obszary leśne będące pod ochroną jako węzłowe obszary systemu ekologicznego powinny być traktowane jako trwała ekologiczna i ekonomiczna baza rozwoju gminy.

Prowadzona gospodarka leśna nie powinna uszczuplać walorów ekologicznych kompleksu, a w tym szczególnie jego funkcji ochronnych i być trwale zrównoważona.

Tereny leśne w strefach o kluczowej roli dla stabilizacji ekologicznej wyklucza się z procesów zubażania zasobów przyrodniczych.

Tereny leśne położone w strefach rekreacyjnych lub ich sąsiedztwie ogranicza się, co do form użytkowania rekreacyjnego oraz jakościowo i ilościowo względami ochrony lasu, jego odporności na zniszczenia. Zasięg i charakter tej funkcji w lasach wymaga ustaleń z właścicielami lasów.

Adaptuje się istniejącą zabudowę położoną na terenach leśnych z możliwością jej odtwarzania, remontu i rozbudowy.*

W uzasadnionych krajobrazowo, ekologicznie czy ekonomicznie przypadkach wskazane jest wprowadzenie zadarnień śródpolnych, przywodnych i innych oraz zalesień gleb najniższej jakości.

6.4.5 Tereny zdegradowane.

Tereny pozostające po eksploatacji surowców lub zdegradowane poprzez wywóz odpadów, winny być rekultywowane pozostając w strefie terenów otwartych wzbogacających krajobraz np. przy leśnym kierunku rekultywacji.

6.5 Obszary urbanizowane.

6.5.1 Uwarunkowania zewnętrzne

Na rozwój struktury osadnictwa terenu gminy Dzierzkowice znaczny wpływ mają zewnętrzne relacje przestrzenne oraz powiązania komunikacyjne.

W zakresie przestrzennych relacji środowiskowych istotne znaczenie dla rozwoju osadnictwa ma położenie prawie całego obszaru gminy w Kraśnickim Obszarze Chronionego Krajobrazu – o wyjątkowych walorach krajobrazowych i przyrodniczych. W połączeniu z dużą powierzchnią stałych zbiorników wodnych (93 ha) znajdujących się na terenie gminy stwarza to znakomite warunki rozwoju dla turystyki i rekreacji.

W zakresie przestrzennych relacji urbanizacyjnych decydujące znaczenie dla gminy ma bliskość miasta Kraśnika. Kraśnik jest ośrodkiem obsługi ponadlokalnej oraz głównym miejscem pracy dla ludności pozarolniczej.

6.5.2 Uwarunkowania wewnętrzne

Podstawową funkcją gminy pozostanie nadal wielokierunkowa produkcja rolno-gospodarstw indywidualnych. Uzupełnieniem funkcji podstawowej o rosnącym znaczeniu będzie rekreacja związana głównie z atrakcyjnym krajobrazem gminy, dużymi kompleksami leśnymi oraz atrakcyjnymi lokalizacjami miejscowości.

6.5.3 Obszary rozwoju przestrzennego

Na rysunku studium wskazano tereny zabudowane. Są to głównie tereny zabudowy rolniczej, służącej produkcji rolnej. W terenach zabudowy mieszkaniowej – w celu zwiększenia ładunku przestrzennego – należy ustalać warunki kształtowania zabudowy oraz założeń zieleni, wielkości działek, udziału powierzchni działki biologicznie aktywnej, gabarytu zabudowy i formy dachu oraz warunków dotyczących nieuciążliwości obiektów służących działalności wytwórczej i usługowej. Istotna jest konieczność wyposażenia terenu w urządzenia z zakresu infrastruktury technicznej (szczególnie gospodarki ściekowej). Rozwój i przekształcenia zabudowy winny odbywać się w szczególności w zgodzie z zasadami ochrony zabytkowej i kulturowej materii gminy oraz ochrony krajobrazu.

Istniejące tereny zabudowy rolniczej w Dzierzkowicach Woli, Dzierzkowicach Zastawie, Dzierzkowicach Rynku, Dzierzkowicach Podwody, Dzierzkowicach Krzywie, Terpentynie i Kolonii Wyżniance oznaczone na rysunku, położone są w pobliżu obiektów atrakcyjnych przyrodniczo i przydatnych rekreacyjnie. W tych obszarach przekształcenia zabudowy na cele funkcji rekreacyjnej powinny następować z największym natężeniem. Należy brać przy tym pod uwagę tworzenie gospodarstw agroturystycznych lub zabudowy letniskowej.

Ośrodek usług rekreacyjnych w Kolonii Wyżnicy winien obejmować program obsługi ruchu turystycznego i rekreacyjnego uwzględniający:

- przystań dla kajaków, żaglówek,
- pole biwakowe dla turystów indywidualnych i zorganizowanych (turystyka rowerowa, piesza, samochodowa) z zapleczem parkingowym i gastronomicznym,
- boiska do gier i zabaw,

- stałą bazę noclegową – pensjonat.

Z uwagi na położenie bezpośrednio przy granicy miasta Kraśnika, tereny zabudowy rolniczej w Kolonii Wyżniance proponuje się przekształcać w kierunku utworzenia podmiejskiej strefy zabudowy jednorodzinnej. Zainteresowanie tymi terenami jako potencjalnymi terenami zabudowy jednorodzinnej daje się obecnie zauważyć zwłaszcza w sposobie parcelacji terenów. W Kolonii Wyżnicy i Wyżnicy wskazano rezerwy kierunkowe terenów dla rozwoju funkcji mieszkaniowej. Celowość wprowadzenia tych rezerw uwarunkowana jest sposobem rozwoju ośrodka usług rekreacyjnych – będzie on bowiem stymulował rozwój i przekształcenia zabudowy mieszkaniowej na cele zabudowy agroturystycznej lub letniskowej, a powierzchnia wyznaczonych obecnie w planie zagospodarowania terenów zabudowy może się okazać niewystarczająca.

Obiekty usługowe, służące obsłudze mieszkańców gminy skoncentrowane są przede wszystkim w ośrodku gminnym, który jest położony na styku dwóch sołectw: Terpentyny i Dzierzkowice Rynku. Skoncentrowane są tu głównie obiekty administracji, usług publicznych, komercyjnych i rzemiosła. Ośrodek gminny w stopniu podstawowym zaspokaja potrzeby mieszkańców gminy. Ponadto można wskazać trzy inne usługowe ośrodki wspomagające w miejscowościach Dzierzkowice Wola, Wyżnianka i Ludmiłówka. Oprócz tego występują pojedyncze usługi rozmieszczone w skupiskach zabudowy na całym terenie gminy.

Funkcja obszarów urbanizowanych oraz ich wyznaczona lokalizacja jest bezkolizyjna z przyrodniczym systemem gminy oraz strefami ochrony kulturowej obszaru.

6.5.4 Parametry i wskaźniki zagospodarowania terenów. Zakres przeprowadzonych zmian:

1. Ustala się następujące parametry i wskaźniki zagospodarowania terenu dla:

- 1) zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej przyjmuje się:
  - a) nowowydzielane działki budowlane o powierzchni min. 1000 m², przy minimalnej szerokości frontu działki wynoszącej 20 m;
  - b) powierzchnia zabudowy obiektami kubaturowymi do 25% powierzchni działki;
  - c) budynki mieszkalne o wysokości do 2 kondygnacji , w tym druga w poddaszu użytkowym
  - d) wysokości kalenicy do 9 m;
  - e) wysokość posadowienia parteru do 1 metra powyżej poziomu terenu określanego w najwyższym punkcie;

- f) dachy o kątach nachylenia połaci od 30° do 45°; dopuszcza się dachy mansardowe; poza obszarem KOCK dachy o kątach nachylenia połaci od 20° do 45°*
  - g) realizacja jednego budynku gospodarczego lub garażowego;*
- 2) zabudowy zagrodowej przyjmuje się:*
- a) nowowydzielane działki budowlane o powierzchni min. 2000 m², przy minimalnej szerokości frontu działki wynoszącej 25 m;*
  - b) powierzchnia zabudowy obiektami kubaturowymi do 40% powierzchni działki;*
  - c) budynki mieszkalne o wysokości do 2 kondygnacji w tym druga w poddaszu użytkowym*
  - d) wysokości kalenicy do 9 m;*
  - e) wysokość posadowienia parteru do 1 metra powyżej poziomu terenu określonego w najwyższym punkcie;*
  - f) dachy o kątach nachylenia połaci od 20° do 45°; dopuszcza się dachy mansardowe,*
  - h) realizacja budynków gospodarczych, garażowych, inwentarskich i budowli rolniczych;*
- 3) zabudowy usługowej przyjmuje się:*
- a) nowowydzielane działki budowlane o powierzchni min. 1500 m²,*
  - b) powierzchnia zabudowy obiektami kubaturowymi do 40% powierzchni działki;*
  - c) parametry budynków należy ustalać w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego w zależności od przeznaczenia podstawowego i miejsca lokalizacji;*
  - d) realizacja budynków gospodrczo-garażowych;*
- 4) terenów obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych, hodowlanych, ogrodniczych przyjmuje się:*
- a) nowowydzielane działki budowlane o powierzchni min. 2000 m², przy minimalnej szerokości frontu działki wynoszącej 25 m;*
  - b) powierzchnia zabudowy obiektami kubaturowymi do 40% powierzchni działki;*
  - c) budynki mieszkalne o wysokości do 2 kondygnacji w tym druga w poddaszu użytkowym, wysokość budynków do 10 m;*
  - d) dachy o kątach nachylenia połaci do 45°;*
  - e) realizacja budynków mieszkalnych, gospodarczych, garażowych, inwentarskich i budowli rolniczych;*
- 5) zabudowy wielofunkcyjnej przyjmuje się parametry i wskaźniki zabudowy i zagospodarowania terenu charakterystyczne dla danego przeznaczenia; w przypadku*

realizacji zabudowy zagrodowej należy stosować rozwiązania ograniczające negatywne oddziaływania (np. hałas, nieprzyjemny zapach) na pozostałą zabudowę zwłaszcza mieszkaniową jednorodzinną;

- 6) zabudowy usług turystycznych oznaczonych symbolem UT - parametry i wskaźniki zabudowy i zagospodarowania terenu należy ustalać w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego; ~~w obszarze tym obowiązuje zakaz lokalizowania zabudowy kubaturowej;~~
  - 7) tereny zieleni cmentarnej oznaczone symbolem ZC z zachowaniem 50,0m strefy sanitarnej,
  - 8) usług sportu i rekreacji, oznaczonych symbolami US – parametry i wskaźniki zabudowy i zagospodarowania terenu należy ustalać w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, przy czym w terenach tych nie dopuszcza się realizacji budynków, dopuszcza się wyłącznie realizację altan lub wiat, obiektów i urządzeń sportowych i rekreacyjnych.
6. We wszystkich terenach przeznaczanych pod zabudowę zagrodową, mieszkaniową jednorodzinną lub związaną z usługami należy kształtować tereny zieleni (izolacyjnej lub krajobrazowej) wpływającej pozytywnie na krajobraz oraz klimat w otoczeniu obiektów.
  7. Zagospodarowanie terenów winno następować w jak najwyższych standardach architektonicznych, z poszanowaniem podstawowych zasad ładu przestrzennego i zrównoważonego rozwoju, a w szczególności ochrony krajobrazu oraz ochrony środowiska.
  8. Zmiany funkcji terenów określone w niniejszym studium nie mogą powodować przekroczeń standardów jakości środowiska.
  9. Nowe obiekty kubaturowe należy realizować z zachowaniem warunków technicznych określonych Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. z 2002 r. Nr 75, poz. 690 z późn. zm).*

6.5.4. Bilans terenów na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego

Zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, w studium należy uwzględnić szereg uwarunkowań, m.in. wynikających z dotychczasowego przeznaczenia terenów.

Przeznaczenie terenów na obszarze gminy Dzierzkowice określa miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Dzierzkowice. Plan miejscowy, będący prawem

2.	Dzierzkowice-Góry				0,1614						
3.	Dzierzkowice-Podwody		0,1199	0,0809							
4.	Dzierzkowice-Rynek		3,6306	0,8232					0,1675		
5.	Dzierzkowice-Wola		1,0814		0,4204	0,1396		0,3690			
6.	Dzierzkowice-Zastawie			0,1387	0,1308	0,1411					
7.	Krzywie						1,6860			0,2498	
8.	Ludmiłówka		1,4083		0,1301				0,1783		
9.	Sosnowa Wola			0,2786	0,2836	0,5608					
10.	Terpentyna		2,8560	1,2503		3,0767	1,9606		1,4750	2,5982	2,5970
11.	Wyżnianka			0,4227		0,3689					
12.	Wyżnianka Kolonia	0,0782									
13.	Wyżnica		1,0159	0,4013							
14.	Wyżnica-Kolonia			0,0594			7,3259				
	Łącznie	0,0782	10,1121	3,4551	1,1263	4,2871	10,9725	0,3690	1,8208	2,8480	2,5970

Łączna powierzchnia terenów przeznaczonych w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego gminy Dzierzkowice na funkcje usługowe oraz inne związane z prowadzeniem pozarolniczej działalności gospodarczej wynosi około 37,67 ha.

Tabela 24. Zestawienie powierzchni terenów przeznaczonych w planie miejscowym pod zabudowę mieszkaniową oraz związaną z działalnością gospodarczą:

Lp.	Miejscowość	Tereny zabudowy mieszkaniowej [ha]	Tereny usługowe i inne związane z prowadzeniem działalności gospodarczej [ha]
1.	Dębina	4,77	0,00
2.	Dzierzkowice-Góry	36,18	0,16
3.	Dzierzkowice-Podwody	37,48	0,20
4.	Dzierzkowice-Rynek	28,02	4,62
5.	Dzierzkowice-Wola	30,65	2,01
6.	Dzierzkowice-Zastawie	40,12	0,41
7.	Krzywie	32,25	1,93
8.	Ludmiłówka	49,39	1,71
9.	Sosnowa Wola	21,50	1,12
10.	Terpentyna	75,98	15,81
11.	Wyżnianka	10,60	0,79
12.	Wyżnianka Kolonia	77,56	0,07
13.	Wyżnica	19,39	1,41
14.	Wyżnica-Kolonia	79,67	7,38
	Łącznie	543,61	37,67

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy

Tabela 25. Zestawienie powierzchni budynków (pomieszczeń) związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej:

Lp.	Miejscowość	Powierzchnia w m²
1.	Dębina	
2.	Dzierzkowice-Góry	180,00
3.	Dzierzkowice-Podwody	535,67
4.	Dzierzkowice-Rynek	385,17
5.	Dzierzkowice-Wola	107,74
6.	Dzierzkowice-Zastawie	458,87
7.	Krzywie	20,00
8.	Ludmiłówka	275,00
9.	Sosnowa Wola	220,67
10.	Terpentyna	1 206,65
11.	Wyżnianka	560,30
12.	Wyżnianka Kolonia	401,50
13.	Wyżnica	535,80
14.	Wyżnica-Kolonia	1 591,43
	SUMA	6 478,80

Źródło: dane Urzędu Gminy.

Tabela 26. Bilans powierzchni użytkowej budynków mieszkalnych:

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Liczba mieszkań	1 580	1 589	1 592	1 600	1 613	1 624	1 631	1 638	1 650
Powierzchnia użytkowa mieszkań [m²]	149 321	150 247	152 044	152 932	154 611	156 047	157 039	158 084	159 871
Przeciętna liczba osób na jedno mieszkanie	3,42	3,41	3,40	3,38	3,33	3,33	3,30	3,25	3,24

Chłonność terenów wyznaczonych w obowiązującym planie miejscowym

Przy obliczeniu chłonności terenów mieszkaniowych, tzn. przewidywanej liczby potencjalnych mieszkańców, uwzględniono ustalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Na terenie gminy Dzierzkowice przeważającym rodzajem zabudowy, według planu miejscowego, jest zabudowa zagrodowa. Wyjątkowa sytuacja występuje jednak w miejscowość Wyżnianka Kolonia, gdzie zdecydowanie przeważa zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna. Ma to związek z jej położeniem bezpośrednio przy osiedlu zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej w granicach Kraśnika, a wyznaczone tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej w Wyżniance Kolonii stanowią kontynuację osiedla

znajdującego się w granicach miasta.

Siedliska w zabudowie zagrodowej tworzą ciągi zabudowy, jednak są od siebie oddalone, co jest związane z wykorzystywaniem działek w zabudowie zagrodowej nie tylko na cele budowlane, lecz także pod uprawy, co powoduje, że w poszczególnych jednostkach osadniczych zabudowa zagrodowa nie tworzy ciągłej struktury funkcjonalno-przestrzennej.

Zasoby mieszkaniowe w 2016 roku na terenie gminy Dzierzkowice to 1623 budynki mieszkalne. Przeciętna powierzchnia terenów wyznaczonych w planie miejscowym pod zabudowę mieszkaniową przypadająca na jeden budynek mieszkalny, czyli jedno gospodarstwo domowe, to 0,33 ha. Istnieją możliwości dogęszczenia zabudowy i uzupełnień w obszarach przeznaczonych w planie miejscowym pod zabudowę. Perspektywicznie przyjmujemy, że po docelowym dogęszczeniu zabudowy (zwiększeniu liczby siedlisk) o 15% w obrębie terenów budowlanych wyznaczonych w planie miejscowym, przeciętna powierzchnia terenów przeznaczonych pod zabudowę, związanych z jednym gospodarstwem domowym, będzie wynosić około 0,29 ha. Zakładając, że liczba osób na jedno gospodarstwo utrzymywanych będzie na poziomie z roku 2016 (3,29 osoby na jedno gospodarstwo) bilans powierzchni terenów oraz chłonności będzie się kształtował jak w poniższej tabeli. Należy jednak zauważyć, że liczba osób przypadających na jedno gospodarstwo stale zmniejsza się i w przyszłości wskaźnik ten może spaść nawet do poziomu 2,5 osoby na jedno gospodarstwo w roku 2045. Według opracowania GUS „Prognoza gospodarstw domowych według województw na lata 2008-2035” liczba osób przypadająca na jedno gospodarstwo domowe może zmniejszyć się do liczby 2,74 do roku 2035 w skali całego kraju.

Tabela 27. Bilans powierzchni oraz chłonności terenów wyznaczonych w planie miejscowym pod zabudowę mieszkaniową:

Lp.	Tereny	Udział w wyznaczonych w planie miejscowym terenach pod zabudowę mieszkaniową [%]	Powierzchnia terenów w ha	Chłonność działek [liczba liczb budynków mieszkalnych]
1.	Tereny trwale zainwestowane	85%	462,06	1623
2.	Tereny do potencjalnej zabudowy	15%	81,54	243
3.	Tereny ogółem	100%	543,61	1866

Tereny przeznaczone pod różnorodne usługi, tereny obiektów produkcyjnych, składów i magazynów, kopalnie – zostały zakwalifikowane jako tereny związane z prowadzeniem działalności gospodarczej – w obrębie tych terenów tworzone są wyłącznie miejsca pracy, nie

stanowią one bazy dla lokalizowania i rozwoju funkcji mieszkaniowej. Tereny wyznaczone w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego pod funkcje związane z prowadzeniem działalności gospodarczej są trwale zainwestowane, dogęszczenie zabudowy w ich obrębie jest możliwe, jednak nie wpłynie w sposób odczuwalny na bilans miejsc pracy na terenie gminy.

Zapotrzebowanie na nową zabudowę

Kierunek zmian liczby ludności na podstawie prognozy demograficznej wskazuje na systematyczny spadek liczby mieszkańców na terenie gminy Dzierzkowice. Przy uwzględnieniu analizowanych procesów demograficznych liczba mieszkańców w gminie w ciągu najbliższych 30 lat zmniejszy się o 336 osób.

Zapotrzebowanie na nowe tereny pod zabudowę mieszkaniową z uwzględnieniem prognozy demograficznej przedstawia się następująco:

Powierzchnia użytkowa mieszkań w gminie Dzierzkowice wynosi 159 871 m² w 1650 mieszkaniach, przy liczbie mieszkańców 5339 (dane z roku 2016). Daje to średnio 29,9 m² na osobę oraz średnio 96,6 m² na jedno mieszkanie.

Do roku 2045 liczba gospodarstw domowych, uwzględniając zakładane trendy demograficzne (wzrost liczby mieszkańców oraz zmniejszanie się wskaźnika liczby osób na jedno gospodarstwo domowe) może wzrosnąć następująco:

Liczba ludności / Wskaźnik osób na jedno gospodarstwo = Liczba gospodarstw domowych
5027 osób / 2,5 = 2 010 gospodarstw domowych.

Na podstawie powyższych analiz można zauważyć, iż mimo prognozowanego spadku liczby ludności gminy o 243 osoby, liczba gospodarstw domowych do 2045 roku może się zwiększyć o 387 gospodarstw domowych. Zwiększenie liczby gospodarstw domowych wywołuje analogiczne zapotrzebowanie na nowe budynki mieszkalne. Do roku 2045 będzie zapotrzebowanie na około 387 nowych budynków mieszkalnych jednorodzinnych – realizowanych zarówno w obrębie wyznaczonych terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej jak i w obrębie terenów zabudowy zagrodowej (budynek mieszkalny stanowi jeden z elementów zabudowy zagrodowej).

Przyjmując przeciętną powierzchnię nowo realizowanych budynków mieszkalnych 150 m² / 1 gospodarstwo domowe otrzymamy **zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową w zabudowie mieszkaniowej** (budownictwo mieszkaniowe jednorodzinne oraz zagrodowe) w perspektywie 30 lat **na poziomie 58 050 m² powierzchni użytkowej** (387 gospodarstw x 150 m²/gospodarstwo = 58 050 m²).

Potwierdzenia prawidłowości powyższej prognozy można dokonać analizując liczbę mieszkań oddanych do użytku w latach 2008-2017.

Tabela 28. Mieszkania oddane do użytku w latach 2008-2017:

Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Liczba mieszkań	21	13	13	9	16	13	8	13	13	11
Średnia powierzchnia [m ²]	120,4	120,0	115,8	121,4	130,0	130,2	140,5	149,4	153,5	133,5

Przy utrzymaniu średniej z okresu uwzględnionego w tabeli na dotychczasowym poziomie (11,7 mieszkania oddanego do użytku w ciągu roku) w ciągu 30 najbliższych lat otrzymujemy zapotrzebowanie na 351 mieszkań. Zapotrzebowanie wykazane drugą metodą jest o 9,3% mniejsze niż zapotrzebowanie wykazane pierwszą metodą – więc uwzględniając trzydziestoletni okres prognozowania zapotrzebowania na zabudowę mieszkaniową należy uznać, że prognozy te są zbliżone.

W zakresie zabudowy o funkcjach usługowych oraz innych związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej, zapotrzebowanie na nową powierzchnię użytkową w budynkach można oszacować w odniesieniu do liczby osób pracujących. Wskaźnik pracujących w gminie Dzierzkowice wynosi 48 osób na 1000 mieszkańców (według danych GUS z 2017 roku) – ogółem liczba pracujących w gminie Dzierzkowice wynosi 255 osób. Stanowi to 4,80% ogólnej liczby mieszkańców. Przy założeniu utrzymania wskaźnika pracujących na 1000 mieszkańców szacunkowa liczba pracujących w gminie Dzierzkowice w kolejnych latach będzie się kształtować następująco:

Tabela 29. Prognoza liczby pracujących w gminie Dzierzkowice.

Rok	2017	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Prognozowana liczba mieszkańców	5314	5283	5230	5179	5128	5077	5027	4978
Prognozowana liczba pracujących	255	254	251	249	246	244	241	239

Powierzchnia użytkowa zasobów budynków (pomieszczeń) związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej na rok 2018 wynosi 6 478,80 m² przy liczbie osób zatrudnionych na poziomie 255 osób. Daje to średnio 25,4 m² powierzchni użytkowej na jedną osobę. Przy założeniu, że wskaźnik powierzchni przypadającej na 1 zatrudnionego wzrośnie do poziomu 45 m², zapotrzebowanie na nową zabudowę usługową do 2045 roku wyniesie:

3	Dzierzkowice-Podwody	8,41								8,41		
4	Dzierzkowice-Rynek	1,47								1,47		
5	Dzierzkowice-Wola	5,71			0,59					5,71	0,59	
6	Dzierzkowice-Zastawie	2,15	0,18				3,33			2,33	3,33	
7	Krzywie	1,72	1,23						1,48	2,95	1,48	
8	Ludmiłówka											
9	Sosnowa Wola	4,84				0,45				4,84	0,45	
10	Terpentyna	5,24	1,81	0,35			9,11	2,16		7,05	11,62	
11	Wyżnianka	0,73	0,17			0,48				0,90	0,48	
12	Wyżnianka Kolonia	1,49	3,16			0,29				4,65	0,29	
13	Wyżnica	3,53								3,53		
14	Wyżnica-Kolonia	3,96	4,34							8,30		
	Łącznie	40,62	8,90	1,99	0,35	1,36	0,45	12,44	2,16	1,48	51,51	18,24

Tak samo jak w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, w którym większość terenów dających możliwość realizacji zabudowy mieszkaniowej to zabudowa zagrodowa, w studium nowe tereny wyznaczane pod zabudowę mieszkaniową otrzymały przeważnie funkcję RM – zabudowa zagrodowa. Przyjmując założenie, że zabudowa mieszkaniowa będzie powstawać na działkach o przeciętnej powierzchni 0,29 ha, wyznaczone nowe tereny zabudowy zagrodowej, mieszkaniowej jednorodzinnej i mieszkaniowo-usługowej dadzą możliwość wydzielenia około 176 działek budowlanych. W przypadku nowych terenów wyznaczonych w studium przyjmujemy wskaźnik 2,5 osoby na jedno mieszkanie.

Tabela 31. Bilans chłonności nowych terenów zabudowy mieszkaniowej wyznaczonych w studium:

Lp.	Funkcja	Powierzchnia [ha]	Liczba działek [szt.]	Chłonność terenu [liczba osób]
1.	RM	40,62	140	350
2.	MN	8,90	30	75
3.	MN,U	1,99	6	15
	SUMA	51,51	176	440

Sumując chłonność terenów wyznaczonych w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, które mają ustaloną taką samą funkcję w studium, z nowymi terenami wyznaczonymi w studium pod zabudowę mieszkaniową, które nie mają swojego odzwierciedlenia w planie miejscowym, otrzymamy łączną chłonność wyznaczonych w studium terenów różnorodnej zabudowy mieszkaniowej.

Odnosząc liczbę działek budowlanych uzyskaną w bilansie chłonności terenów do wyliczonego wcześniej zapotrzebowania na nową zabudowę, wyrażoną powierzchnią użytkową budynków w m², otrzymujemy:

Tabela 32. Bilans chłonności wszystkich terenów zabudowy mieszkaniowej wyznaczonych w studium:

<i>Rodzaj terenu</i>	<i>Powierzchnia [ha]</i>	<i>Liczba działek budowlanych [szt.]</i>	<i>Założona przeciętna powierzchnia użytkowa budynku mieszkalnego [m²]</i>	<i>Chłonność niezainwestowanych terenów budowlanych wyrażona powierzchnią użytkową budynków [m²]</i>
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
<i>Tereny zabudowy mieszkaniowej do potencjalnej zabudowy na podstawie planu miejscowego</i>	81,54	243	150	36 450
<i>Tereny planowane w studium o funkcji RM</i>	40,62	140	150	21 000
<i>Tereny planowane w studium o funkcji MN</i>	8,90	30	150	4 500
<i>Tereny planowane w studium o funkcjach RM, MN oraz MN, U</i>	1,99	6	150	900
SUMA	133,05	419		62 850

Łączna powierzchnia użytkowa zabudowy, którą można zlokalizować w terenach do potencjalnej zabudowy wynosi 62 850 m² i przy uwzględnieniu prognozowanej liczby osób w 2045 roku zaspokaja ona zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową. Uwzględniając niepewność procesów rozwojowych gminy, zaplanowano w studium możliwość zrealizowania takiej powierzchni użytkowej zabudowy mieszkaniowej, która przekracza zapotrzebowanie na nową zabudowę o 8,3%.

Wyznaczone w studium nowe tereny związane z prowadzeniem działalności gospodarczej na terenie gminy Dzierzkowice mają łączną powierzchnię 18,24 ha, z czego 12,44 ha to tereny pod usługi sportu, w których nie będzie realizowana zabudowa za wyjątkiem altan lub wiat, a 1,44 ha to tereny energetyki odnawialnej, w których nie będzie lokalizowana żadna zabudowa, za wyjątkiem obiektów i urządzeń technicznych.

Pozostałe nowe tereny wyznaczone w studium o funkcji produkcyjno-usługowej i usługowej zajmują powierzchnię 4,36 ha. Przy założeniu wskaźnika intensywności zabudowy w obrębie tych terenów na poziomie 0,1, może powstać zabudowa związana z prowadzeniem

działalności gospodarczej o powierzchni użytkowej 4 360 m². Umożliwi to powstanie do kilkudziesięciu nowych miejsc pracy na terenie gminy Dzierzkowice. Uwzględniając niepewność procesów rozwojowych gminy, przyjęte wskaźniki oraz przeprowadzone analizy można stwierdzić, że chłonność terenów zabudowy usługowej oraz związanej z prowadzeniem działalności gospodarczej, wyrażona powierzchnią użytkową budynków przekracza zapotrzebowanie na tereny o takiej funkcji o 1,95 %.

Możliwości finansowania wykonania infrastruktury technicznej i społecznej.

Gmina Dzierzkowice na bieżąco realizuje zadania inwestycyjne z zakresu infrastruktury technicznej. We wszystkich miejscowościach przeprowadzona została sieć gazowa, telefoniczna i wodociągowa, funkcjonuje nowoczesna oczyszczalnia ścieków. Ciągłe rozbudowywana jest sieć kanalizacyjna i obecnie objętych nią jest ok. 50% gospodarstw domowych. W kilku miejscowościach gmina wspiera budowę przydomowych oczyszczalni ścieków. Drogi dojazdowe, w tym drogi dojazdowe do pól, są w dobrym stanie.

Tereny przeznaczone pod zabudowę w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dzierzkowice wyznaczone zostały z uwzględnieniem istniejącej struktury funkcjonalno-przestrzennej. Przy wyznaczaniu terenów pod zabudowę duży nacisk położono na to, aby były one wyznaczone przy istniejących ciągach komunikacyjnych. Dzięki temu wyznaczone tereny inwestycyjne mają dostęp do dróg publicznych – powiatowych i gminnych. Drogi na terenie gminy mają nawierzchnię asfaltową lub co najmniej utwardzoną, co powoduje, że nie będą konieczne znaczące nakłady związane z zapewnieniem obsługi komunikacyjnej tych terenów. Położenie terenów przeznaczonych do zainwestowania przy drogach i w sąsiedztwie istniejących i zagospodarowanych terenów budowlanych powoduje, że są one dodatkowo wyposażone w niezbędną infrastrukturę techniczną lub można je wyposażać w infrastrukturę techniczną poprzez rozbudowę w niewielkim zakresie istniejących sieci.

Wydatki inwestycyjne w gminie Dzierzkowice corocznie utrzymują się na wysokim poziomie. Zestawienie wydatków inwestycyjnych w poszczególnych latach zawarte jest w tabeli.

Tabela 33. Wydatki inwestycyjne z budżetu gminy Dzierzkowice.

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
<i>Dział 010 - Rolnictwo i leśnictwo</i>	62 471,45	0,00	1 975 885,33	14 128,88	434 315,96	151 000,00	0,00	93 530,00	146 001,00	1 175 649,79
<i>Dział 600 - Transport i łączność</i>	843 856,66	1 067 858,27	1 017 410,99	1 667 411,65	1 132 459,50	1 507 149,28	1 254 363,65	1 488 356,47	1 085 597,70	1 338 705,34
<i>Dział 700 - Gospodarka mieszkaniowa</i>	0,00	0,00	10 537,16	85 679,95	0,00	0,00	0,00	21 659,40	10 963,56	4 823,50
<i>Dział 750 - Administracja publiczna</i>	0,00	53 200,00	0,00	9 471,00	0,00	15 906,97	0,00	0,00	18 971,00	0,00
<i>Dział 754 - Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa</i>	0,00	0,00	201 786,00	19 400,00	0,00	0,00	0,00	5 000,00	0,00	778 358,04
<i>Dział 801 - Oświata i wychowanie</i>	519 663,64	0,00	115 087,98	334 899,86	0,00	23 576,64	0,00	31 496,21	86 346,00	393 424,26
<i>Dział 851- Ochrona zdrowia</i>	0,00	25 000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
<i>Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska</i>	251 442,07	194 208,81	491 839,75	1 286 656,85	65 527,59	44 910,77	101 878,61	122 855,39	25 495,44	794 812,28
<i>Dział 921 - Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego</i>	0,00	3 700,00	204 684,20	255 185,73	39 590,77	27 790,54	226 000,00	36 631,35	0,00	0,00
<i>Dział 926 - Kultura fizyczna</i>				0,00	274 926,88	0,00	115 459,37	37 600,18	0,00	16 404,88
<i>Wydatki z budżetu ogółem</i>	1 677 433,82	1 343 967,08	4 021 231,41	3 675 444,87	1 948 279,22	1 774 027,24	1 701 673,65	1 864 479,00	1 385 674,70	4 502 178,09

6.6 Ochrona wartości kulturowych

1) Obiekty i obszary wpisane do rejestru zabytków województwa lubelskiego

Obiekty i obszary wpisane do rejestru zabytków woj. lubelskiego – na mocy ustawy z dnia 23 lipca 2003 r., o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami – Dz. U. z 2018 r. poz. 2067 ~~Dz. U. z 2003 r. Nr 46, poz. 1568 z późn. zm.~~ * Wpis do rejestru obejmuje obiekty, zespoły obiektów, tereny historycznych założeń sakralnych, posiadające cenne walory architektoniczne, kompozycyjne i historyczne.

Główną zasadą obowiązująca na tym obszarze jest ochrona i konserwacja zabytkowych obiektów (założeń) w układzie kompozycyjnym i substancji architektonicznej, z dopuszczeniem przekształceń mających na celu rewaloryzację bądź modernizację w oparciu o badania interdyscyplinarne - zatwierdzone przez służbę konserwatorską.

W odniesieniu do obiektów/ obszarów wpisanych do rejestru zabytków, wszelka działalność inwestycyjna i budowlana obejmująca: prace remontowe, modernizacyjne, porządkowe, wtórne podziały terenu, budowę nowych obiektów i urządzeń infrastruktury technicznej oraz wycinkę drzew – wymaga uzyskania pozwolenia Lubelskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Lublinie. *

~~Wymagane jest również uzyskanie decyzji zezwalającej LWKZ na realizację prac – w oparciu o projekt techniczny.~~

Ponadto-obowiązują:

- maksymalne zachowanie substancji zabytkowej, jej gabarytów, układu kompozycyjnego i znaczenia w układzie przestrzennym w postaci dominant, akcentów architektonicznych, ekspozycji w naturalnym krajobrazie miejscowości,
- zachowanie historycznych podziałów działek,
- usunięcie obiektów dysharmonijnych lub ich przekształcenie zgodnie z walorami otoczenia,
- dostosowanie inwestycji w zakresie infrastruktury technicznej (niezbędnej do prawidłowego funkcjonowania obiektu) do warunków konserwatorskich,
- zakaz prowadzenia prac ziemnych w obrębie grodziska,
- usunięcie obiektów dysharmonijnych lub ich przekształcenie zgodnie z walorami otoczenia.

2) Obiekty/obszary ujęte w wojewódzkiej *i gminnej* ewidencji zabytków nie wpisane do

rejestru.*

Posiadają one cenne walory architektoniczne, historyczne i kulturowe, tworzą tożsamość kulturową gminy i stanowią o jej odrębności. Ochrona polega na usankcjonowaniu ich w strukturze planu zagospodarowania przestrzennego gminy oraz określenia zasad i działań, które zapewniają prawidłową ochronę i funkcjonowanie obiektu (obszaru) zabytkowego.

Obowiązują następujące zasady:

- zachowanie istniejących elementów historycznych i substancji architektonicznej – ich ochrona i konserwacja
- zakaz dokonywania zmian w substancji zabytkowej lub strukturze przestrzennej,
- zapewnienie prawidłowej ekspozycji obiektu (obszaru) zabytkowego
- w bezpośrednim sąsiedztwie obiektów (obszarów) zabytkowych zabrania się wznoszenia obiektów o przeskalowanej kubaturze, nie harmonizujących z zabytkową substancją lub o funkcjach kolidujących lub degradujących obiekt zabytkowy,
- na terenach położonych w strefie zabrania się zmian kompozycji zieleni, rzeźby oraz ukształtowania terenu,
- podporządkowanie infrastruktury technicznej do warunków konserwatorskich,
- usunięcie obiektów dysharmonijnych lub ich przekształcenie zgodnie z walorami otoczenia.

Wszelkie prace prowadzone przy zabytkach ujętych w ewidencji zabytków nie wpisanych do rejestru należy odpowiednio uzgodnić lub opiniować z LWKZ w Lublinie na etapie ustalania warunków realizacji inwestycji.

3) Strefa ochrony planistycznej zabytków archeologicznych.

Na obszarach koncentracji stanowisk archeologicznych, do których należą punkty osadnicze - ślady pradziejowego i średniowiecznego osadnictwa, odkryte podczas badań powierzchniowych AZP, główną zasadą winna być ich ochrona - w zakresie i formie uzależnionej od układu i koncentracji.

Gmina Dzierzkowice należy do stosunkowo ubogich pod względem odkrytych zabytków kultury materialnej i śladów osadnictwa pradziejowego. Największe skupiska stanowisk archeologicznych zlokalizowane są w: Dzierzkowicach-Terpentynie, Dzierzkowicach-Zastawie, Dzierzkowicach-Podwody i Wyżnicy, to jest głównie w dolinie rzeki Wyżnicy, gdzie panowały od najdawniejszych czasów najdogodniejsze warunki osiedleńcze.

Wszelkie prace inwestycyjne prowadzone ww strefie wymagają uzgodnienia z Lubelskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Lublinie na etapie ustalania warunków realizacji inwestycji.*

W czasie prowadzenia robót budowlanych, osoba kierująca pracami na terenie gminy, w razie znalezienia przedmiotu, który posiada cechy zabytku (np. naczynia ceramiczne, szklane, kafle, narzędzia z kamienia i metalu, fragmenty murów) jest zobowiązana powiadomić władze konserwatorskie i gminne oraz wstrzymać prace i zabezpieczyć odkryte przedmioty - do chwili wydania odpowiednich zarządzeń.*

4) Obszar chronionego krajobrazu kulturowego projektowana strefa planistycznej ochrony krajobrazu kulturowego.

Szczególnym walorem gminy Dzierzkowice jest dominujący krajobraz rolniczy, z ciągami i skupiskami drewnianej zabudowy wiejskiej. Uzupełnieniem tego jest specyficzne ukształtowanie terenu i rzeźba. Elementy te należy objąć wielokierunkową ochroną.

W celu zachowania i utrzymania tożsamości kulturowej oraz zasobów zabytkowego krajobrazu kulturowego i naturalnego gminy Dzierzkowice należy połączyć uwarunkowania polityki przestrzennej i działania urbanistyczne z zasadami ochrony konserwatorskiej. Obejmują one szeroki zakres działań i elementów współtworzących krajobraz kulturowy:

- zabytkowe układy drożne,
- obszary ruralistyczne wsi wyróżniające się jednorodnością kulturową i tożsamością krajobrazu,
- obszary rozłogów pól o czytelnym układzie łańcuchowym,
- obszary ochrony archeologicznej OW,
- relikty zieleni komponowanej w postaci alei i szpalerów wzdłuż ciągów komunikacyjnych,
- zieleni i ukształtowanie terenów doliny Wyżnicy – o wybitnych walorach krajobrazowych i przyrodniczych.

W celu zachowania powyższych wartości niezbędne jest:

- zachowanie przebiegu lokalnych traktów historycznych oraz ograniczenie ich regulacji,
- ochrona i uzupełnienie szpalerów drzew wzdłuż ciągów komunikacyjnych np. Dzierzkowice – Boiska, Ludwinówka – jako charakterystycznego elementu krajobrazu gminy,
- zachowanie zabytkowych cech układów ruralistycznych, tj. z uwzględnieniem typów zabudowy, sposobu jej kształtowania w danej miejscowości, linii zabudowy, gabarytów,

- użytych materiałów budowlanych i tradycyjnych rozwiązań architektonicznych,
- zapobieganie rozproszeniu zabudowy, kształtowanie układu osadniczego w obrębie historycznej zabudowy oraz tworzenie zespołów zabudowy skupionej – przy jednoczesnym utrzymaniu architektonicznej tożsamości w/w miejscowości,
  - utrzymanie niezabudowanych przerw w ciągach zabudowy i preferowanie zabudowy rozluźnionej o niskich gabarytach (parterowa) w strefach przydolinnych,
  - ochrona i kształtowanie układów wieloprzestrzennych krajobrazów polnych, połączonych z rozległymi łąkami, kompleksami leśnymi oraz licznymi wąwozami - jako cennych walorów przyrodniczych gminy,
  - utrzymanie czytelności zachowanych rozłogów pól – w obrębie Wyżnicy, Dzierzkowic-Podwody, Dzierzkowic-Rynku, Dzierzkowic-Woli, Ludmiłówki i Sosnowej Woli – jako wyjątkowej wartości krajobrazu rolniczego (poprzeczne podziały gruntów winny być ograniczone do przypadków, gdy podział wzdłużny uniemożliwia racjonalną gospodarkę rolną, ewentualne scalenia gruntów winny być dostosowane do pasmowego układu pól, a drogi dojazdowe zachowane w dawnym charakterze układów równoległych),
  - utrzymanie naturalnego krajobrazu terenów nadrzecznych poprzez maksymalną eliminację wtórnego zainwestowania obiektami kubaturowymi oraz obiektami i urządzeniami technicznymi np. wieże telefonii komórkowej, które stanowiłyby elementy destrukcyjne.

2. **Obiekty/obszary** wpisane do rejestru zabytków województwa lubelskiego:

a) zabytki nieruchome:

- w miejscowości *Dzierzkowice-Rynek* ~~zespół kościelny obejmujący~~: kościół parafialny *pw. św. Stanisława BM i Marii Magdaleny z wyposażeniem wnętrza*, dzwonnice oraz otoczenie *z drzewostanem* w granicach cmentarza kościelnego – nr rej. A/101.

b) zabytki archeologiczne:

- w miejscowości *Terpentyna* *grodzisko wczesnośredniowieczne* – rej. C/4.*

- 1) Wszelka działalność inwestycyjna i budowlana na obszarach może być prowadzona jedynie po uzyskaniu warunków i wytycznych konserwatorskich oraz pozwolenia Lubelskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Lublinie.
- 2) Wszelkie prace wykonywane na obszarach funkcjonalnych na terenie których znajdują się obiekty objęte ~~ścisłą ochroną Konserwatorską~~ wpisem do rejestru zabytków wymagają uzgodnienia z Lubelskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Lublinie.*

3. **Obiekty/obszary** ujęte w wojewódzkiej *i gminnej* ewidencji zabytków – nie wpisane do rejestru zabytków województwa lubelskiego.

a) zabytki *nieruchome* w wojewódzkiej ewidencji zabytków:

- kapliczka *drewniana z figurą* św. Stanisława BM w zespole kościoła parafialnego w miejscowości Dzierzkowice-Rynek,
- młyn *wodno-elektryczny, 1944-1945 r.* w miejscowości Dzierzkowice-Wola,
- kapliczka *drewniana, XIX/XX w.,* w miejscowości Dzierzkowice-Podwody przy zabudowaniach nr 170,
- zespół kościoła parafialnego *pw. św. Stanisława BM i św. M. Magdaleny, XV-XIX w.,* w miejscowości Dzierzkowice-Rynek,
- kapliczka *drewniano-murowana* w zespole kościoła parafialnego w miejscowości Dzierzkowice-Rynek,
- skład *na sprzęt* w zespole kościoła parafialnego w miejscowości Dzierzkowice-Rynek,
- pomnik *żołnierzy poległych w czasie I i II wojny światowej* w miejscowości Dzierzkowice-Rynek,
- kapliczka *murowana, 1938 r.,* w miejscowości Wyżnica przy zabudowaniach nr 88,

b) *cmentarze* w wojewódzkiej ewidencji zabytków:

- ~~- cmentarz wojenny z I wojny światowej w miejscowości Dzierzkowice~~
- ~~- cmentarz parafialny w miejscowości Dzierzkowice*~~
- cmentarz wojenny z I wojny światowej, 1914 r., w miejscowości Dzierzkowice-Podwody,
- cmentarz parafialny, 2 poł XIX w., w miejscowości Terpentyna,

c) zabytki *nieruchome* w gminnej ewidencji zabytków:

- kapliczka *ślupowa kamienna, ok 1930 r.* w miejscowości Dębina,
- krzyż *przydrożny, 1951 r.,* w miejscowości Dzierzkowice-Krzywie (przy lesie),
- kapliczka *ślupowa kamienna, lata 30-te XX w.,* w miejscowości Dzierzkowice-Krzywie nr 43,
- mogiła *legionisty I Brygady Tadeusza Weese, 1915 r.,* Terpentyna, w obrębie cmentarza parafialnego,
- pomnik *poświęcony żołnierzom I i II wojny światowej, XX w.,* w miejscowości Terpentyna w obrębie cmentarza parafialnego,
- kapliczka *ślupowa kamienna, 1937 r.,* w miejscowości Terpentyna nr 189,
- kapliczka *ślupowa kamienna, 1932 r.,* w miejscowości Terpentyna nr 175,

- kapliczka słupowa kamienna 1935 r., w miejscowości Dzierzkowice-Wola naprzeciwko zabudowań nr 125,
- kapliczka słupowa kamienna, 1932 r. w miejscowości Dzierzkowice-Wola nr 217B,
- kapliczka przydrożna, początek XX w., w miejscowości Dzierzkowice-Zastawie, naprzeciwko zabudowań nr 53,
- pomnik poświęcony żołnierzom zamordowanym przez funkcjonariuszy UB w 1946 r., 1991 r., w miejscowości Dzierzkowice-Zastawie przy zabudowaniach nr 53,
- kapliczka słupowa kamienna, 1932 r., w miejscowości Dzierzkowice-Zastawie naprzeciwko zabudowań nr 103,
- mogiła z I wojny światowej, 1915 r., w miejscowości Ludmiłówka,
- kapliczka słupowa kamienna, 1938 r., w miejscowości Sosnowa Wola przy zabudowaniach nr 66,
- kapliczka słupowa kamienna, I poł. XX w., w miejscowości Sosnowa Wola przy zabudowaniach nr 101,
- kapliczka murowana, I poł. XX w., w miejscowości Wyżnianka-Kolonia naprzeciwko zabudowań nr 107,
- kapliczka murowana, 1938 r., w miejscowości Wyżnica przed szkołą.

1) Wszelkie prace inwestycyjne prowadzone przy w/w obiektach/obszarach wymagają uzyskania opinii ~~lub uzgodnienia z~~ Lubelskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Lublinie na etapie ustalania warunków realizacji inwestycji.

~~2) W przypadku rozbiórki obiektów zabytkowych, ujętych w wojewódzkiej lub gminnej ewidencji zabytków należy uzgodnić z Lubelskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Lublinie, w oparciu o skróconą dokumentację fotograficzną i architektoniczną.*~~

4. Strefa ochrony planistycznej zabytków wpisanych do rejestru:

- 1) wyznacza się strefy otulinowe wokół zabytków w celu zapewnienia ich ekspozycji oraz odpowiedniego zagospodarowania terenu wokół nich;
- 2) wszelkie prace inwestycyjne prowadzone ww strefie wymagają uzyskania opinii ~~lub uzgodnienia z~~ Lubelskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Lublinie na etapie ustalania warunków realizacji inwestycji*

5. Strefa ochrony archeologicznej.

- 1) Ochronie konserwatorskiej podlegają obszary i stanowiska archeologiczne (nr AZP: 83-76, 83-77, 84-76, 84-77)* na obszarze gminy, oznaczone na rysunku studium.

- 2) Wszelkie zamierzenia inwestycyjne na tych obszarach m.in. związane z budową nowych budynków i inwestycji liniowych (dróg, sieci, melioracji, infrastruktury technicznej) którym towarzyszą prace ziemne i przekształcenie naturalnego ukształtowania terenu - muszą być ~~zgłaszane~~ uzgadnianie z Lubelskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków *na etapie ustalania warunków realizacji inwestycji.**

6.7 Komunikacja

1. Układ drogowy

- 1) W granicach administracyjnych gminy ustalone zostały następujące ciągi dróg:
- a) *projektowana droga krajowa nr 74 klasy GP/S na odcinku koniec obwodnicy m. Opatów początek obwodnicy m. Kraśnik (wariant WIIB3), stanowiąca rezerwę terenu pod planowaną w przyszłości drogę ekspresową S46 – tzw. „Szlak Staropolski”**
  - b) drogi powiatowych oznaczonych symbolami KDP:
    - nr 2640L* Józefów - Dzierzkowice (klasa Z)
    - nr 2702L* Dzierzkowice - Kraśnik (klasa Z)
    - nr 2701L* Urzędów - Ludmiłówka (klasa G)
    - nr 2639L* Boiska - Idalin - Dzierzkowice (klasa L)
    - nr 2703L* Wyżnianka - Kraśnik Fabr. (klasa Z)
  - c) drogi gminne:

utrzymuje się dotychczasową funkcję dróg gminnych z rozbudową układu wskazaną przez Gminę Dzierzkowice. Proponuje się sukcesywną poprawę techniczną i funkcjonalną układu dróg lokalnych *z jego rozbudową, w szczególności* w obszarze terenów zainwestowanych i przewidzianych do rozwoju przestrzennego gminy.

- 2) *Wprowadza się dla planowanego wariantu drogi ekspresowej S46 tzw. „Szlaku Staropolskiego”:*
- a) *szerokość rezerwowanego pasa terenu w liniach rozgraniczających min. 100 – 120m;*
  - b) *obsługa komunikacyjna terenów przyległych do planowanego wariantu drogi krajowej nr 74 (docelowo S46) powinna spełniać wymagania zawarte w rozporządzeniu Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 2 marca 1999 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie (~~Dz. U. z 1999 r., Nr 43, poz. 430~~ Dz. U. z 2016 r. poz. 124), a w szczególności §9 ust. 1 pkt 2 i 3; na terenach przyległych do projektowanej drogi krajowej, ale poza jej pasem drogowym należy przewidzieć lokalizację dróg niższych*

kategorii obsługujących ruch lokalny - w szczególności na terenach przeznaczonych pod zabudowę;

- c) włączenia do planowanej drogi możliwe będą jedynie na skrzyżowaniach , a docelowo na węzłach;**
- 3) Nieprzekraczalne minimalne odległości obiektów budowlanych od dróg publicznych przyjąć należy zgodnie z art. 43 pkt. 1 ustawy o drogach publicznych z dnia 21 marca 1985 r. (~~t.j. Dz. U. Z 2007 r., Nr 19 poz. 115 z późn. zm. Dz. U. z 2017 r. poz. 2222 z późn. zm.~~)*.
- 4) Nowoprojektowane obiekty budowlane w sąsiedztwie dróg publicznych i *projektowanej drogi ekspresowej S46* tzw. „Szlaku Staropolskiego”, w tym zwłaszcza budynki mieszkalne i przeznaczone na pobyt ludzi winny spełniać wymagania określone w rozporządzeniu *Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie* (~~Dz. U. z 2002 r. Nr 75, poz. 690 z późn. zm. Dz. U. z 2015 r., poz. 1422 z późn. zm.~~) – lokalizowanie nowej zabudowy przeznaczonej na stały pobyt ludzi wzdłuż drogi krajowej powinno odbywać się poza zasięgiem uciążliwości powodowanych ruchem drogowym (m.in. hałasem, drganiem, zanieczyszczeniami powietrza). W przypadku braku możliwości usytuowania budynków poza zasięgiem uciążliwości, zastosować środki zabezpieczające uciążliwości poniżej poziomu ustalonego w odpowiednich przepisach.*
- 5) W/w obiekty powinny być wznoszone poza zasięgiem uciążliwości określonych w przepisach o ochronie i kształtowaniu środowiska lub w ich zasięgu pod warunkiem zastosowania środków technicznych zmniejszających uciążliwości do poziomu określonego w tych przepisach oraz w Polskich Normach.
- 6) Parametry techniczne dróg, szerokość w liniach rozgraniczających oraz wielkości rezerw terenu pod skrzyżowania przyjąć zgodnie z Rozporządzeniem *Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 2 marca 1999 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie* (~~Dz. U. Z 1999 r., Nr 43, poz. 430 Dz. U. z 2016 r. poz. 124~~).

6.8 Infrastruktura techniczna.

Gospodarkę wodno-ściekową należy rozwiązać w oparciu o komunalne urządzenia źródłowe i sieci, połączone z ich modernizacją i wdrażaniem najnowszych rozwiązań technicznych, z racjonalizacją zużycia wody. Zakłada się wysoki standard obsługi

inżynierskiej gospodarstw domowych - korzystających z sieci wodociągowej, kanalizacyjnej, gazowej. Wprowadza się zasadę realizacji systemów kanalizacyjnych w terenach zwodociągowanych oraz bezwzględny wymóg odprowadzania ścieków komunalnych do oczyszczalni dla wszystkich obiektów publicznych i usługowych.

1. **Zaopatrzenie w wodę** w tym do celów przeciwpożarowych przewiduje się z:

- 1) wodociągów wiejskich zasilanych z ujęć wód podziemnych poprzez stacje wodociągowe oznaczone na rysunku studium
- 2) wodociągów zakładowych realizowanych dla dużych lub małych zakładów produkcyjnych,
- 3) lokalnych ujęć wód podziemnych w tym studni kopanych dla rozproszonej zabudowy położonej poza strefą zasięgu wodociągów wiejskich i zakładowych.

W odniesieniu do stref ochrony sanitarnej ujęć wody obowiązują przepisy ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2017 r., poz. 1566 z późn. zm.) oraz ustalenia wynikające z decyzji ustanawiającej strefy ochronne ujęcia wody. ~~przypadku strefy ochrony sanitarnej pośredniej ujęć wód obowiązują przepisy ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne (Dz. U. z 2005 r. Nr 239, poz. 2019 z późn. zm.).~~

2. **Odprowadzenie i oczyszczanie ścieków bytowo-gospodarczych** przewiduje się poprzez zastosowanie następujących modeli układów kanalizacyjnych:

- a) kanalizacji indywidualnych;
- b) kanalizacji zakładowych;
- c) kanalizacji zbiorczych;

Zadaniem poszczególnych modeli technicznych kanalizacji jest:

1) Kanalizacja indywidualna.

Zadaniem tej kanalizacji jest odprowadzenie ścieków bytowo-gospodarczych z jednego gospodarstwa (jednego lub kilku budynków) lub małych zakładów. W modelu tym mogą mieć zastosowanie dwa typy sposobu unieszkodliwiania i odprowadzania ścieków;

Typ I - bezodpływowy jednostkowy osadnik gnilny i wywożenie zgromadzonych ścieków taborem asenizacyjnym.

Typ II - osadnik gnilny współpracujący z drenażem rozsączającym, studnią chłonną lub filtrem piaskowym.

2) Kanalizacja małych zakładów

Zadaniem tej kanalizacji jest odprowadzenie i unieszkodliwienie ścieków bytowo-gospodarczych pochodzących z zakładów produkcji rolnej, pojedynczych obiektów

usługowych oraz niewielkich osiedli mieszkaniowych (do 20m³/dobę). W modelu tym mogą mieć zastosowanie następujące sposoby unieszkodliwiania i odprowadzania ścieków:

Typ I - odprowadzenie ścieków siecią zakładową do bezodpływowego zbiornika ścieków i wywożenia taborem asenizacyjnym

Typ II - osadnik gnilny współpracujący z drenażem, studnią chłonną i filtrem piaskowym.

3) Kanalizacja zbiorcza

Zadaniem tej kanalizacji jest odprowadzenie i unieszkodliwienie ścieków bytowo-gospodarczych z całej wiejskiej jednostki osadniczej, przeważającej jej części lub zakładów przemysłowo-usługowych do oczyszczalni wiejskiej lub zakładowej. Technologia oczyszczania ścieków winna spełniać warunki zachowania czystości wód powierzchniowych odbiornika.:

- 4) W celu ochrony wód powierzchniowych oraz obszarów źródłiskowych małych rzek preferować należy dla rozwiązań technologicznych doczyszczanie ścieków w prostych ekologicznych oczyszczalniach jak zbiorniki naturalizujące, staw trzcinowy, filtr ziemny, powiązanie z systemem melioracyjnym w celu nawadniania użytków zielonych.
- 5) Dopuszcza się do czasu wykształcenia się gminnych zbiorczych sieci kanalizacji sanitarnej realizację indywidualnych sieci kanalizacyjnych dla pojedynczych obiektów lub zespołu obiektów z uwzględnieniem uwarunkowań wpływających ze stref odporności środowiska wodnego na zanieczyszczenia.

3. Zaopatrzenie w ciepło

Ustala się, że źródłem zaopatrzenia w ciepło winny być paliwa niskoemisyjne. Niezbędne jest przy tym racjonalizacja systemów grzewczych w obiektach istniejących i nowobudowanych.

4. Zaopatrzenie w gaz:

Zaopatrzenie wsi w gaz przewodowy z gazociągu wysokoprężnego Dn 500 Jarosław - Puławy poprzez sieć średnioprężną, ze stacji redukcyjno-pomiarowej I stopnia zlokalizowanej w miejscowości Wyżnica.

~~W centralnej części gminy projektowany jest przebieg gazociągu tranzytowego, dla którego ustala się strefę kontrolowaną o szerokości 12 m.~~

Minimalne odległości bezpieczne od gazociągu DN 700 Jarosław – Puławy:

- *od obiektów użyteczności publicznej i zamieszkania zbiorowego – 50 m, licząc od granicy terenu,*
- *od budynków mieszkalnych – 25 m,*
- *od budynków gospodarczych – 15 m,*
- *od obiektów zakładów przemysłowych – 37,5 m, licząc od granicy terenu.*

Od gazociągu wysokiego ciśnienia DN 100, znajdującego się na tym terenie, minimalne odległości bezpieczne dla budynków użyteczności publicznej wynoszą 15 m, licząc od granicy terenu, dla budynków mieszkalnych i gospodarczych wynoszą 15 m.

*Projektowanie obiektów budowlanych na tym obszarze należy realizować z uwzględnieniem przepisów **Rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 26 kwietnia 2013 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać sieci gazowe i ich usytuowanie (Dz. U. z 2013 r., poz. 640).** ~~Rozporządzenia Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 14 listopada 1995 roku w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać sieci gazowe (DZ. U. Nr. , poz. 686).~~*

*Ponadto należy zachować od stacji SRP I° Wyżnica minimalne odległości **obektów** wynikające z **Rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 26 kwietnia 2013 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać sieci gazowe i ich usytuowanie (Dz. U. z 2013 r., poz. 640).** ~~określone w przepisach ministra Przemysłu z dnia 24 czerwca 1989 roku w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać sieci gazowe (DZ. U. Z 98r. Nr. 45, poz. 243).~~*

~~*Wszystkie obiekty budowlane znajdujące się w odległości 60 m od gazociągu wysokiego ciśnienia, jak również znajdujące się w odległości 100 m od SRP I° należy uzgodnić w terenowej jednostce Eksploatacji w Sandomierzu.**~~

5. Gospodarka odpadami stałymi:

Przewiduje się usuwanie odpadów poprzez kontenerowy system gromadzenia i wywozu, odpady z terenu gminy zagospodarowane zostaną przez Zakład Zagospodarowania Odpadów Spółka z o.o. z siedzibą w Kraśniku, zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami. Należy stosować szczegółowe zasady zawarte w „Regulaminie utrzymania czystości i porządku na terenie gminy Dzierzkowice”.

- ~~1) przewiduje się usuwanie odpadów poprzez pojemnikowy i kontenerowy system gromadzenia i wywozu na wysypisko śmieci.~~
- ~~2) dopuszcza się lokalizowanie na obszarze gminy kontenerów służących do gromadzenia odpadów (z wyjątkiem odpadów przemysłowych i chemicznych), nie~~

~~powiązanych trwale z podłożem, pod warunkiem:~~

- ~~• utwardzenia miejsca posadowienia tych pojemników;~~
- ~~• utwardzenia dojazdu;~~
- ~~• zapewnienia spływu wód poopadowych;~~
- ~~• jednoczesnego stworzenia wysokiej i średniej zieleni izolacyjnej wokół pojemników;
o szerokości co najmniej 2 metry;~~
- ~~• zachowania co najmniej 30 metrów odległości od zabudowy mieszkalnej i od dróg;~~
- ~~• zachowania co najmniej 150 metrów odległości od cieków wodnych i ujęć wody pitnej.~~

6. Elektroenergetyka

Zasilenie gminy w energię elektryczną zakłada się poprzez napowietrzną sieć rozdzielczą średniego napięcia z terenu gminy Urzędów oraz Kraśnik.

Jako podstawę zaopatrzenia wsi w energię elektryczną ustala się system sieci średniego napięcia 15 kV w wykonaniu napowietrznym.

Zasilanie zabudowy mieszkaniowej usługowej oraz gospodarstw rolnych na terenach wiejskich odbywać się będzie ze słupowych stacji transformatorowych 15/04 kV z zastosowaniem również stacji wewnętrznych dla użytkowników o zapotrzebowaniu mocy elektrycznej powyżej 250 kW.

Sieć niskiego napięcia na terenach wiejskich przewidziano w wykonaniu napowietrznym, a w strefach zwartej zabudowy usługowej przewiduje się sieć *napowietrzną lub* kablową.

7. Telekomunikacja

Celem poprawienia dostępności i jakości usług telekomunikacyjnych należy dążyć do:

- a) lokalizacji sieci telekomunikacyjnej zarówno w tradycyjnych, jak i w nowych technologiach, w tym budowy, rozbudowy i modernizacji infrastruktury światłowodowej;*
- b) objęcia terenu gminy zintegrowanym systemem telekomunikacyjnym, połączonym z systemem sieci internetowych;*
- c) rozwoju systemów telekomunikacyjnych i teleinformatycznych (beprzewodowych i przewodowych), stosownie do wzrostu zapotrzebowania na usługi telekomunikacyjne i teleinformatyczne w gminie i w regionie;*

- d) stopniowej likwidacji napowietrznych linii telefonicznych na rzecz sieci podziemnych,
- e) dopuszczenia na teren gminy innych koncesjonowanych operatorów telekomunikacyjnych oraz inne podmioty świadczące usługi telekomunikacyjne zgodnie z obowiązującymi przepisami szczególnymi.*

6.9 Program małej retencji.

Kierunki rozwoju oraz zakres planowanych zamierzeń i działań (lokalizacji, ogólnych założeń koncepcyjnych) technicznych jakie planuje się wykonać w celu poprawy warunków retencjonowania wód powierzchniowych na terenie gminy, nawiązują do treści Porozumienia zawartego w dniu 21.12.1995 r. między Wiceprezesem Rady Ministrów, Ministrem Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej Panem Romanem Jagielińskim a Ministrem Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa Panem Stanisławem Żelichowskim, dotyczącego współpracy w zakresie programu małej retencji jak też do wniosków i oczekiwań społeczności lokalnej gminy Dzierzkowice, wyników przeglądów terenowych i ocen stanu i możliwości wykorzystania istniejącej infrastruktury hydrotechnicznej i melioracyjnej dla potrzeb magazynowania i sterowania zasobami wodnymi.

W związku z powyższym ustala się:

- 1) *prowadzenie robót konserwacyjnych i modernizacyjnych tj. odmulanie i pogłębianie koryta rzeki, zabudowa budowlami hydrotechnicznymi służącymi do retencji wód lub zabezpieczeń przeciwpowodziowych oraz wycinkę drzew i krzewów z karczowaniem pni utrudniających prawidłowy przepływ rzeki Wyżnicy zgodnie z opracowaną Koncepcją Programowo -Przestrzenną Zagospodarowania Doliny Rzeki Wyżnicy po uprzedniej konsultacji ze służbami ochrony przyrody;*
- 2) *konserwacja rowów tj. odmulenie, wycinkę drzew i krzewów na istniejących obiektach melioracyjnych w miejscowościach; Sosnowa Wola, Dębina, Dzierzkowice Wola, Dzierzkowice Zastawie, Dzierzkowice Góry, Dzierzkowice Rynek, Terpentyna, Dzierzkowice Podwody, Krzywie, Kolonia Wyżnianka, Wyżnianka i Wyżnica;*
- 3) *zakaz zalesienia zadrzewienia i zakrzaczenia użytków rolnych i innych obszarów w odległości mniejszej niż 3,0 m od linii brzegowej koryta rzeki;*
- 4) *zakaz zabudowy działek i grodzenia w odległości mniejszej niż 1,5 m od linii brzegowej cieków wodnych*
- 5) *zakaz wprowadzania nowej zabudowy na obszarach zalewowych w dolinie rzeki Wyżnicy.**

Przedstawione propozycje lokalizacji obiektów małej retencji uwzględniają:

- wymogi i uwarunkowania przyrodnicze,
- ograniczenia formalno-prawne,
- uwarunkowania planów zagospodarowania przestrzennego województwa i gminy Dzierzkowice,
- przesłanki i uzasadnienia ekonomiczne.

Tabela 34. Zestawienie obiektów i urządzeń małej retencji na terenie gminy Dzierzkowice.

Oznaczenie obiektu	Nazwa	Miejscowość	Zlewnia rzeki	Vr [tys.m ³]	Pow. zalewu - pow. obiektu [ha]	Kosz / 96 [zł.]	Okres realizacji
1	2	3	5	6	7	8	9
255/Z/Z-1/537	Zbiornik Dzierzkowice	Dzierzkowice-Rynek	Wisła; Wyźnica; Wyźnianka	0,5 0,85	0,1/	47100	2001-2015
256/R/Z-1/537	Staw Dzierzkowice Podwody	Dzierzkowice-Podwody	Wisła; Wyźnica; Wyźnianka	5- 20	2/	100500	2001-2015
257/C/Z-1/537	Stopień Sosnowa Wola 1	Sosnowa Wola	Wisła; Wyźnica km 16+350	1,8	/	410000	2001-2015
258/C/Z-1/537	Stopień Sosnowa Wola 2	Sosnowa Wola	Wisła; Wyźnica km 16+800	1,4	/	410000	2001-2015
259/C/Z-1/537	Stopień Sosnowa Wola 3	Sosnowa Wola	Wisła; Wyźnica km 17+050	2	/	410000	2001-2015
260/C/Z-1/537	Stopień Sosnowa Wola 4	Sosnowa Wola	Wisła; Wyźnica km 17+550	1	/	410000	2001-2015
261/C/Z-1/537	Stopień Dzierzkowice Wola 1	Dzierzkowice - Wola	Wisła; Wyźnica km 17+800	0,6	/	410000	2001-2015
262/C/Z-1/537	Stopień Dzierzkowice Wola 2	Dzierzkowice - Wola - Miasto	Wisła; Wyźnica km 17+950	6,4	/	410000	2001-2015
263/C/Z-1/537	Stopień Dzierzkowice Wola 3	Dzierzkowice - Wola	Wisła; Wyźnica km 19+550	6,4	/	410000	2001-2015
264/C/Z-1/537	Śluza młyńska Dzierzkowice Wola	Dzierzkowice - Wola	Wisła; Wyźnica km 20+050	5	/	2550000	2001-2015
265/C/Z-1/537	Stopień Dzierzkowice Wola 4	Dzierzkowice - Rynek	Wisła; Wyźnica km 26+100	2,5	/	52000	2001-2015

266/S/Z-1/537	System melioracyjny Wyźnica - Boiska	Dzierzkowice - Terpentyna	Wisła; Wyźnica	~~63~~ 189	/63	142400	2001-2015
267/Zmew/Z-1 /537	Zbiornik Sosnowa Wola	Sosnowa Wola	Wisła; Wyźnica	4750	128/	16373400	2001-2015
268/C/Z-1/537	Stopień Boiska Stare	Boiska Stare	Wisła; Wyźnica km 15+750	4,8	/	410000	2001-2015

6.10 Ochrona przeciwpowodziowa

Z systemem hydrologicznym wiążą się działania w zakresie ochrony przeciwpowodziowej. Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi obejmują głównie doliny rzek i cieków wodnych, w tym tereny bezpośredniego zagrożenia i potencjalnego zagrożenia (zasięg wielkiej wody o prawdopodobieństwie 1% oraz tereny narażone na niebezpieczeństwo powodzi o prawdopodobieństwie wystąpienia raz na sto lat). ~~(znajdujące się w zasięgu wody stuletniej).~~

Wymagania ochrony przeciwpowodziowej:

- lokalizacji zabudowy poza obszarami bezpośredniego i potencjalnego zagrożenia powodzią,
- pozostawienie obszarów bezpośredniego i potencjalnego zagrożenia powodzią w użytkowaniu łąkowo - wodnym z zakazem zalesiania i zadrzewiania,
- racjonalne retencjonowanie wód oraz użytkowanie budowli przeciwpowodziowych, a także sterowanie przepływami wód,
- budowanie i utrzymywanie wałów przeciwpowodziowych i kanałów ulgi,
- zachowanie i tworzenie wszelkich systemów retencji wód, budowa i rozbudowa zbiorników retencyjnych, suchych zbiorników przeciwpowodziowych oraz polderów przeciwpowodziowych,
- poprawa stanu koryta potoków i progów wodnych,
- doposażenie gminnych jednostek straży pożarnej, doskonalenie procedur i wyposażenie gminnych formacji obrony cywilnej i osób uczestniczących w procesie zarządzania kryzysowego przeciwdziałaniu klęskom i zagrożeniom.*

7. WARUNKI REALIZACJI STUDIUM.

7.1 Narzędzia realizacji studium.

1. Konieczność respektowania przez władze samorządowe zobowiązań ustawy o samorządzie gminnym, dotyczących m.in. objęcia przez nie wśród zadań własnych, także ukształtowania ładu przestrzennego, racjonalnej gospodarki terenami oraz ochrony środowiska prowadzą do przyjęcia następujących zaleceń:
  - a) wprowadzenia do ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego ustaleń studium określających:
    - kierunki ochrony środowiska przyrodniczego,
    - kierunki ochrony środowiska kulturowego,

- kierunki rozwoju struktury funkcjonalno-przestrzennej oraz zasady kształtowania ładu przestrzennego,
  - kierunki modernizacji i rozbudowy układu komunikacji,
  - kierunki modernizacji i rozbudowy układu sieci i urządzeń infrastruktury technicznej.
2. Zakłada się, że dla wdrożeń przyjętych w studium ustaleń niezbędne będzie opracowanie następujących priorytetów programowych:
- a) kompleksowej ochrony środowiska przyrodniczego i krajobrazu, stanowiącego podstawę dla proekologicznego ukierunkowania polityki przestrzennej i społeczno-gospodarczego rozwoju gminy oraz zintegrowania systemów terenów chronionych gminy z systemami ochrony terenów gmin sąsiednich,
  - b) poprawy ładu przestrzennego stanowiącego podstawę m.in. ukierunkowania kompleksowej, zrjonalizowanej i przynoszącej pozytywne efekty ekonomiczne modernizacji i rewaloryzacji istniejących zasobów,
  - c) opracowanie programów dotyczących rozwoju systemów wodociągów, kanalizacji, gazyfikacji i ciepłownictwa w szczególności dla nowych obszarów zainwestowania;
  - d) wzmocnienie roli koordynacyjnej i promocyjnej gminy w strukturach organizacyjnych urzędu w dziedzinie rozwoju i realizacji polityki przestrzennej.

7.2. Programy działań.

Zobowiązuje się Zarząd Gminy do:

1. Opracowania na podstawie niniejszego studium i przedstawienia Radzie Gminy do akceptacji:
  - 1) wieloletniego programu działań ochronnych rekultywacyjnych, rewaloryzacyjnych i wzbogacających ekologicznie obszar gminy oraz jego poszczególne strefy przyrodniczo-krajobrazowe, zawierającego w szczególności:
    - a) zasady ekonomicznego stymulowania przekształceń przestrzennych i działań na rzecz ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego;
    - b) zasady i warunki wspierania realizacji zagospodarowania poszczególnych stref, w tym zasady etapowania inwestycji publicznych;
    - c) określenie źródeł finansowania;
    - d) zasady współpracy właścicieli terenów w realizacji planu miejscowego i działań

Gminy;

- e) harmonogram działań naprawczych i rehabilitacyjnych dla stref najsilniej dotkniętych lub zagrożonych degradacją środowiska.
- 2) oceny zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy w okresach pięcioletnich lub krótszych.
2. Opracowania programów i projektów technicznych systemów infrastruktury technicznej, ze szczególnym uwzględnieniem:
- 1) odprowadzania ścieków;
  - 2) gospodarki odpadami.

8. UZASADNIENIE ZAWIERAJĄCE OBJAŚNIENIE PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ WRAZ Z SYNTEZĄ USTALEŃ PROJEKTU ZMIAN STUDIUM

Zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym studium jest dokumentem określającym politykę przestrzenną gminy i w pierwszym rzędzie stanowiącym podstawę do opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Studium zawiera dwa zasadnicze elementy odnoszące się do różnych zagadnień z zakresu zagospodarowania przestrzeni: uwarunkowania – w której są omawiane naturalne i antropogeniczne elementy związane z zagospodarowaniem przestrzeni gminy oraz kierunki, które omawiają podstawowe zasady kształtowania przyszłego zagospodarowania gminy.

Z punktu widzenia opracowywanych w przyszłości planów miejscowych istotniejsza jest część dotycząca kierunków zagospodarowania przestrzennego, w której są zawarte wytyczne dla projektantów sporządzających akty prawa miejscowego, odnośnie obszarów dla których gmina planuje opracować miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. W studium ustalono generalne zasady dotyczące rozwoju struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy i kształtowania zagospodarowania przestrzennego.

Na wstępie w studium analizowane są wnioski wynikające z opracowanej „Strategii Rozwoju Lokalnego Gminy Dzierzkowice na lata 2016-2022”. Jako misję gminy uznano „podniesienie jej atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej, jak również wzrost poziomu życia mieszkańców i uzyskanie rozwoju gospodarczego, przy zachowaniu walorów przyrodniczych i współpracy Urzędu Gminy z lokalną społecznością i podmiotami gospodarczymi”. W „Strategii...” sformułowano cele strategiczne:

- 1) podniesienie jakości życia mieszkańców,
- 2) rozwijająca się gospodarka i rolnictwo,
- 3) zadbane środowisko naturalne i rozwój turystyki.

W studium położono szczególny nacisk na analizę uwarunkowań występujących na obszarze gminy Dzierzkowice.

Przeanalizowano uwarunkowania wynikające z położenia geograficznego, administracyjnego a także roli gminy w regionie.

Wyjątkowo istotną kwestią dla zagospodarowania przestrzeni jest potencjał społeczno-demograficzny, badając te zagadnienia jako najistotniejsze zostały przeanalizowane zmiany liczby ludności na przestrzeni ostatnich lat z uwzględnieniem przyrostu naturalnego, migracji,

zawieranych małżeństw i rozwodów, strukturę wiekową; w wyniku badań demograficznych powstała prognoza demograficzna, która zakłada dalszy spadek liczby ludności.

W dalszej części studium przeanalizowano uwarunkowania wynikające ze stanu infrastruktury technicznej i społecznej – wykorzystania sieci i urządzeń infrastruktury technicznej oraz dostępności mieszkańców do edukacji i kultury oraz ochrony zdrowia i opieki społecznej, a także przeanalizowano poziom bezpieczeństwa publicznego.

Z uwagi na to, że przeważająca liczba ludności gminy Dzierzkowice utrzymuje się z rolnictwa oraz przeważająca część powierzchni gminy jest użytkowana rolniczo, analizie poddano stan rolniczej przestrzeni produkcyjnej, w szczególności struktury własnościowej oraz struktury gospodarstw rolnych.

Analizując potencjał gospodarczy gminy, uwzględniono ocenę zasobów surowcowych gminy, ocenę uwarunkowań ekonomicznych związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej, poziomem zatrudnienia i bezrobocia, a także dochodów i wydatków budżetowych gminy.

Obszar gminy Dzierzkowice jest niezwykle cenny pod względem przyrodniczym oraz krajobrazowym. Część gminy objęta jest ochroną w formie Kraśnickiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Na terenie gminy znajdują się dwa pomniki przyrody oraz szereg obiektów przyrodniczych, które mogą zostać objęte ochroną w formie pomników przyrody. W studium wskazuje się również obszary wskazane do objęcia w formie rezerwatu przyrody oraz w formie użytku ekologicznego. Wszystkie lasy na terenie gminy zakwalifikowano do lasów ochronnych.

Na terenie gminy wyodrębniono Przyrodniczy System Gminy, który stanowi najważniejszą przyrodniczą strukturę łącznikową, składającą się z obszarów węzłowych, węzłów ekologicznych oraz obszarów łącznikowych – korytarzy ekologicznych oraz kierunków powiązań ekologicznych. Uznano, że elementami wzmacniającymi strukturę ekologiczną będą dolesienia oraz zieleń śródpolna.

W zakresie ochrony dóbr kultury i zabytków przeanalizowano zasoby występujących na terenie gminy cennych kulturowo elementów przestrzeni. Gmina Dzierzkowice należy do gmin stosunkowo skromnie wyposażonych w obiekty zabytkowe oraz elementy o dużej wartości kulturowej. Dokonano również analizy krajobrazowej, w której stwierdzono, że głównym walorem krajobrazu jest bogate urzeźbienie terenu oraz rzeźba terenu odznaczająca się znacznymi różnicami wysokości i dużymi spadkami. Określono również strefy ochronne ekspozycji krajobrazu oraz ustalono ogólne ograniczenia obowiązujące w tych strefach, a także określono strefy ekspozycji i ochrony przedpola widoku zespołów zabytkowych –

widok na grodzisko i pozostałości parku w Terpentynie oraz widok na zespół kościelny w Dzierzkowicach Rynku. Wskazane zostały również punkty widokowe, osie oraz otwarcia widokowe, których utrzymanie gwarantuje prawidłową percepcję elementów tworzących krajobraz. W województwie lubelskim nie zostały sformułowane rekomendacje i wnioski oraz granice krajobrazów priorytetowych określone przez audyt krajobrazowy.

W ramach prowadzonych analiz wyodrębniono dla poszczególnych miejscowości pełnione przez nie funkcje oraz ich rangę: ośrodkiem gminnym usługowym jest Terpentyna oraz Dzierzkowice Rynek, największa koncentracja osadnictwa pozarolniczego występuje w Kolonii Wyżniance, Terpentynie, Dzierzkowicach-Rynku oraz Kolonii Wyżnicy.

Badając uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego ustalono podział terytorium gminy na 5 stref funkcjonalnych:

- 1 – Las Zwierzyniecki,
- 2 – Wierzchowina Terpentyny,
- 3 – Wierzchowina – Kolonia Wyżnianka,
- 4 – Dolina Wyżnicy,
- 5 – Wierzchowina urozmaicona rozcięciami erozyjnymi.

Ustalając kierunki zagospodarowania przestrzennego w pierwszej kolejności przyjęto zasady dotyczące gospodarowania w terenach najcenniejszych przyrodniczo i wymagających ochrony w celu zabezpieczenia zasobów środowiska przyrodniczego dla przyszłych pokoleń. Obszary objęte lub planowane do objęcia ochroną na terenie gminy Dzierzkowice obejmują:

- Kraśnicki Obszar Chronionego Krajobrazu,
- pomniki przyrody,
- projektowany rezerwat przyrody „Grabowy Las”,
- lasy ochronne,
- planowane pomniki przyrody,
- planowane użytki ekologiczne,
- projektowany obszar sieci Natura 2000,
- strefy ochronne ujęć wody,
- strefy ochrony siedliskowej lasu,
- strefa ochrony zlewni rzeki Wyżnicy,
- korytarze ekologiczne,
- zielony pierścień wokół Kraśnika,
- zdegradowany odcinek doliny rzeki Wyżnicy,
- Główny Zbiornik Wód Podziemnych

– tereny górnicze.

W dalszej części studium ustalone zostały zasady gospodarowania w obszarach stanowiących obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej (z wyjątkiem obszarów urbanizowanych oraz stref rekreacyjno-wypoczynkowych), ustalając jako generalną zasadę ochronę przed zabudową kubaturową i pozostawienie jako obszar otwarty ze względów produkcyjnych, ekologicznych i krajobrazowych. Ustalone są również zalecenia dotyczące zasad przyjmowanych w planach miejscowych dla terenów upraw polowych.

Studium obejmuje ochroną również tereny leśne, przyjmując za zasadę politykę prowadzenia zrównoważonej gospodarki oraz dążenia do zwiększania lesistości gminy w strefach wyznaczonych na rysunku studium, jak również w terenach rolnych na glebach o niskiej klasie bonitacyjnej. Wskazano również, że tereny zdegradowane po eksploatacji surowców winny być rekultywowane np. przy leśnym kierunku rekultywacji.

Istotne znaczenie dla standardu zamieszkiwania oraz poziomu życia mieszkańców mają zasady zagospodarowania w obszarach urbanizowanych. Ustalenie granic i wielkości powierzchni terenów przeznaczonych do zabudowy zostało poprzedzone szczegółowym ich bilansem. Zbilansowanie terenów przeznaczonych w planie miejscowym pod różne rodzaje zabudowy oraz określenie chłonności tych terenów wyznaczonych w obrębie jednostek osadniczych na terenie gminy to obowiązkowe elementy studium, wprowadzone do przepisów ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym w związku z ustawą o rewitalizacji. Na podstawie tych bilansów oraz bilansu terenów przeznaczonych w studium pod określone rodzaje zagospodarowania stwierdzono, że sumaryczna chłonność terenów wyznaczonych pod zabudowę w planie miejscowym oraz dodatkowych terenów wyznaczonych w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy przekracza zapotrzebowanie na tereny budowlane w gminie Dzierzkowice wynikające z prognozy demograficznej o mniej niż 10%. Określając zapotrzebowanie na nową zabudowę wzięto pod uwagę perspektywę 30 lat oraz niepewność procesów rozwojowych, wyrażającą się możliwością zwiększenia zapotrzebowania w stosunku do wyników analiz.

W wyznaczonych terenach przeznaczonych pod różnorodne rodzaje zabudowy ustalono generalne zasady dotyczące kształtowania zabudowy, wielkości działek budowlanych oraz standardów zabudowy. Ustalenia te będą znajdować swoje odzwierciedlenie w opracowywanych na podstawie studium miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz zmianach miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

W zakresie ochrony dóbr kultury i zabytków ustanowiono strefy i ustalono zasady

ochrony konserwatorskiej obiektów zabytkowych na terenie gminy:

- zespołów i obiektów wpisanych do rejestru zabytków,
- obiektów figurujących w wojewódzkiej ewidencji zabytków,
- obiektów figurujących w gminnej ewidencji zabytków,
- zabytków archeologicznych.

Ustalenia studium koncentrują się również na zagadnieniach rozwoju infrastruktury. W zakresie komunikacji drogowej – akceptuje się stan istniejący, uzupełniając go o niezbędne elementy zarówno w zakresie komunikacji zewnętrznej, stanowiącej powiązanie gminy z terenami gmin sąsiednich i regionem, jak również komunikacji wewnętrznej, stanowiącej powiązania pomiędzy poszczególnymi wsiami i jednostkami osadniczymi, a także urządzeń obsługi motoryzacji.

W zakresie rozwoju infrastruktury technicznej studium ustala zasady odnoszące się do:

- zaopatrzenia w wodę – z wodociągów wiejskich i zakładowych oraz z lokalnych ujęć wód dla rozproszonej zabudowy położonej poza strefą zasięgu wodociągów wiejskich i zakładowych,
- odprowadzania i oczyszczania ścieków – poprzez rozbudowę sieci kanalizacji zbiorczej oraz indywidualne systemy kanalizacyjne, a także sieci kanalizacyjne małych zakładów,
- zaopatrzenia w ciepło – z wykorzystaniem paliw niskoemisyjnych,
- zaopatrzenia w gaz – z systemu gazownictwa przewodowego dla obszaru gminy,
- gospodarki odpadami – poprzez kontenerowy system odbioru odpadów z obszaru całej gminy zgodnie z „Regulaminem utrzymania czystości i porządku na terenie gminy Dzierzkowice”,
- elektroenergetyki – poprzez istniejące linie średniego napięcia i stacje 15/04 kV,
- telekomunikacji – poprzez rozwój sieci telekomunikacyjnych przewodowych i bezprzewodowych.

Studium odnosi się również do realizacji planowanych działań technicznych jakie planuje się wykonać w celu poprawy warunków retencjonowania wód powierzchniowych na terenie gminy, a także ustala zasady dotyczące ochrony przeciwpowodziowej.

Studium od chwili jego zatwierdzenia uchwałą Nr III/17/2002 Rady Gminy Dzierzkowice z dnia 30 grudnia 2002 r. było zmieniane następującymi uchwałami:

- uchwałą Nr IV/22/2011 Rady Gminy Dzierzkowice z dnia 23 marca 2011 r.,
- uchwałą Nr ..... Rady Gminy Dzierzkowice z dnia ..... r.

Niniejszy dokument stanowi tekst ujednolicony studium i uwzględnia ustalenia

zatwierdzone uchwałą Nr III/17/2002 Rady Gminy Dzierzkowice z dnia 30 grudnia 2002 r.
wraz ze wszystkimi wprowadzonymi później zmianami.

*zmiany wprowadzone uchwałą Nr IV/22/2011 z dnia 23 marca 2011 r.

*Zmiany wprowadzone uchwałą Nr ..... z dnia ..... polegające na wykreśleniu lub
uzupełnieniu treści studium zostały wyróżnione czerwonym kolorem czcionki.*